RADU TEODORESCU

SPERANŢA CREŞTIN ORTODOXĂ PENTRU LUMEA DE AZI

Cugir 2015

CUPRINS

INTRODUCERE

O nouă carte despre tematica sau despre problema speranţei este un lucru care pentru mai multă lume ar părea neactual şi desuet. Acest lucru se poate spune că este cât se poate de neadevărat. Am decis să scriem o carte despre speranţă fiindcă sunt foarte mulţi oamenii în zilele şi în timpurile noastre care şi-au pierdut speranţa. Pierderea speranţei se poate spune că este un lucru care are loc la mai multe nivele. Omul fără de speranţă este ca şi o epavă pe care valurile mării o duc în orice direcţie doresc. Sunt foarte mulţi oamenii în zilele noastre care din cauza greutăţilor şi a necazurilor vieţii şi-au pierdut speranţa. Acest lucru se poate spune că este un fapt care este de mai multe ori tipic oricărei perioade din istorie. Se ştie în acest sens că în toate epocile istoriei au existat oameni fără de speranţă. Timpurile noastre se poate spune că sunt timpuri care se confruntă cu ceea ce am putea spune un alt gen de lipsă de speranţă. Acest lucru este de ceea ce lumea cunoaşte prin termenul de deprimare. Ce este deprimarea? Deprimarea este o stare de tristeţe cronică. În acest sens se poate spune că există o evoluţie a ceea ce este sau mai bine spus a tristeţii. Tristeţea se poate spune că este un sentient instabil. Ea însă se poate permanentiza în inima şi în sufletul omului şi atunci apare ceea ce am denumit ca şi deprimarea.[1] Acolo unde nu există speranţă se se poate spune că de cele mai multe ori se instalează tristeţea şi deprimarea. Aceste sentimente sunt cât se poate de nocive şi după sfinţii părinţi ele sunt de natură spirituală. De cele mai multe ori pentru a găsii cauzele lipsei de speranţă în zilele noastre este nevoie sau mai bine spus este necesar să fim conştienţi de lumea spirituală. Sfinţii părinţi vorbesc de un diavol al tristeţii care are menirea de a îl duce pe om la deznădejde şi la lipsa de speranţă. Se poate spune în sens generic că deznădejdea este lipsa speraţei sau mai bine spus în termeni populari deznădejdea apare atunci când omul simte că toate „corăbile lui s-au înecat.”

După cum am spus, în lumea noastră deznădejea este un sentiment larg întâlnit şi acest lucru a fost exprimat de mai mulţi sfinţi. Un caz celebru în istoria Bisericii Creştin Ortodoxe a rămas Sfântul Siluan Atonitul care în secolul al XX-lea a primit un mesaj de la însuşi Hristos cel înviat: „ţine-ţi mintea ta în iad şi nu deznădăjdui.” După cum am spus, de mai multe ori lumea în care trăim ne face să ne pierdem speranţa. Acest lucru este o realitate de care trebuie să ţinem cont şi pe care trebuie să o avem în vedere. Este foarte greu să aduci speranţa unui om care nu mai are nici un fel de speranţă.[2] Ceea ce mai toată lumea ştie dar sunt puţini care sunt conştienţi de acest lucru este că omul bun aduce speranţa întotdeauna în timp ce omul rău de cele mai multe ori aduce deznădejdea. Sfinţii părinţi şi autorii biblici ne spun că oricât de mari sunt problemele cu care ne confruntăm, Dumnezeu Tatăl nu lasă niciodată ca ele să fie mai mari decât

1 Spiridonos Logotetis, *Deprimarea şi tămăduirea ei în învăţătura Bisericii* (Editura Sofia: Bucureşti, 2006).

le-am putea purta. Acest lucru este un fapt care vine să ne spune că de cele mai multe ori speranţa este parte din pronia sau providenţa lui Dumnezeu cu lumea şi cu fiecare dintre noi în parte. Este cât se poate de adevărat că de cele mai multe ori Dumnezeu are un plan cu noi cu fiecare. Acest plan este de cele mai multe ori bun şi bine definit. Omul însă are libertatea de a conclucra cu Dumnezeu şi a realiza planul Său cu noi sau se poate spune că el este liber să îşi stabilească o cale proprie. Se poate spune că aceasta este legea libertăţii sau a liberului arbitru pe care a lăsat-o Dumnezeu în lume. Prin urmare, suntem lideri să conlucrăm cu Dumnezeu sau la fel de bine suntem liberi să nu răspundem chemării lui Dumnezeu. Se poate spune că atunci când omul păşeşte pe o cale proprie sau mai bine spus pe un drum propriu de cele mai multe ori el ajunge la tristeţe sau mai bine spus la deznădeje. De ce este aşa? Fiindcă în mod fiinţial omul sintem nevoia de a fii în comuniune cu Dumnezeu. Atunci când omul simte că este în comuniune cu Dumnezeu se poate spune că toate lucrurile funcţionează şi sunt în firescul lor. Este prin urmare cât se poate de adevărat că speranţa stă în strânsă legătură cu pronia lui Dumnezeu. Prin aceasta înţelegem că Dumnezeu nu a creat o lume haotică ci această lume se poate spune că are un sens sau mai bine spus o logică. Dacă lumea ar fii haotică se poate spune că nu ar mai exista deloc speranţă. Aceste lucruri este bine să le ştim şi să le avem în vedere. Pronia lui Dumnezeu cu lumea şi cu fiecare dintre noi se poate spune că este un sentiment pozitiv care de cele mai multe ori ne duce la ceea ce este bine şi ceea ce este firesc. De la începuturi atunci când Dumnezeu a făcut lumea El a pus un sens sau un înţeles în tot ceea ce există. Prin urmare, această lume nu este un produs al întâmplării. Legea cauză efect se poate vedea că funcţioenază extrem de bine în lumea noastră. Nu există efect fără de o cauză.[3]

Se spune că mai demult un om a trecut pe lângă mai mulţi elefanţi de la circ. Omul s-a uitat ca şi la un lucru obişnuit dar mai apoi a putut vedea un lucru neobişnuit. Elefanţii stăteau legaţi unul de altul de o funie foarte mică. Ei puteau rupe această funie oricând şi în orice moment. Nu era nici o colivie, nici un lanţ. Atunci omul s-a apropiat cu mare curiozitate de circari şi le-a spus:

- Bună ziua.
- Bună ziua.
- Nu vă supăraţi, dacă sunteţi amabili aş avea şi eu o întrebare.
- Ce întrebare?

2 În timpurile noastre s-au făcut mai multe încercări de consiliere psihologică pentru cei care suferă de depresie sau mai bine spus au ajuns la deznădejde. Este cât se poate de advărat că există o fază clinică de deznădejdii sau mai bine spus a deprimării care este destul de greu de tratat medical. În general lupta clinică cu deprimarea cere un cunoscător al sufletului omului şi la fel de bine al cauzelor spirituale prin care deznădejdea ajunge de cele mai multe ori de străpâneşte viaţa unei persoane. Forma ultimă a deznădejdii este sinuciderea sau curmarea propriei vieţi.

3 Dutch Sheets, *The power of hope* (Wheaton, 1971).

- Cum se face să elefanţii sunt atât de mari şi sunt legaţi de o funie atât de mică?
- Puteţi fii mai exact?
- Da. Cum se face că elefanţii nu rup funia?
- Este foarte simplu domnule.
- Adică?
- Vedeţi dumnevoastră ei stau în acea funie legaţi de când au fost mici. Când erau mici funia era foarte mare pentru ei. Fiind obişnuiţi să stea în ea acum nu mai îndrăznesc să o rupă.
- Foarte interesant.
- Nici o problemă.
- Vă mulţumesc foarte mult.

Morala acestei poveşti este că asemenea acestor elefanţi sutem şi noi. De câte ori nu ni s-a întâmplat să credem că în viaţă nu putem face un lucru fiindcă am eşuat odată? Eşectul este o parte din învăţare; nu trebuie niciodată să renunţăm la luptă în viaţă.[4]

Dintre toţi oamenii care au trăit în această lumea se poate spune că nu există unul care să nu fi trăit un sentiment al lipsei de speranţă. Fie că a fost vorba de o notă rea în şcoală, de un examen picat, o pierdere, o boală sau inconvenienţă cu toţii se poate spune că am experimentat ceea ce este sau mai bine spus cum se manifestă lipsa de speranţă în viaţa noastră. Acest lucru este un mare adevăr de care trebuie să ţinem cont. După cum am spus, în lumea noastră sunt mai mulţi care consideră că dacă ne întâlnim cu deznădejdea viaţa nu mai merită să fie trăită. Acest lucru se poate spune că este cât se poate de mult o realitate şi un lucru care este fals. Au fost mai mulţi sfinţi care au trăit sentimente de deznădejde sau mai bine spus de lipsă de speranţă. Poate unul dintre cele mai cunposcute este cazul sfântului apostol Petru. Sfântul Petru a fost cel care deşi îi spusese la Cina cea de Taină Domnului Iisus Hristos că el nu se v-a lepăda niciodată de Hristos a fost primul care s-a lepădat când autorităţile L-au arestat pe Hristos şi ulterior L-au condamnat la moarte. Este cât se poate de adevărat că Sfântul Petru a trăit câteva zile de deznădejde totală. Toate speranţele şi nădejdile sale au fost ruinate în câteva momente. Totuşi, Hristos avea să învie şi avea să îl repună pe Sfântul Petru din nou în drepturile sale. Am ilustrat aici numai un caz de sfânt care la drept vorbim a trecut prin deznădejde şi la fel de bine prin ceea ce se poate spune lipsa de orice fel de speranţă. Un alt caz de lipsă de speranţă a fost în Vechiul Testament Sfântul Iov. Ştim că Sfântul Iov era un om extrem de bogat şi care din ispitirea celui rău sau a diavolului au ajuns să fie cât se poate de mult fără de nici o speranţă. Într-o zii

4 Adevărul este că de cele mai multe ori în viaţa de zii cu zii ajungem să credem că nu mai există speranţă pentru noi. Sunt mai mulţi care ajuns să urască viaţa pentru faptul că este este repetitivă. În fiecare zii facem acelaşi lucru. Adevărul este că în fiecare zii suntem chemaţi să ne perfecţionăm şi la fel de bine să devenim mai buni şi mai drepţi. Prin urmare, se poate spune că viaţa este un proces de perfecţionare şi tot ceea ce există în această lume este menit la un nivel să ne ajute să ne autoperfeţionăm. Acest lucru este bine să îl ştim şi să ne aducem aminte de el în momente de greutate.

Sfântul Iov a rămas fără de averi şi fără de copii. Sfântul Iov a deznădăjduit dar nu a ajuns să hulească împotriva lui Dumnezeu.[5]

După cum ştim de cele mai multe ori omul ajunge să îşi piardă nădejdea şi speranţa atunci când trece prin momente grele şi prin dificultăţi. Adevărul este că în această lume este imposibil să nu trecem prin greutăţi şi dificultăţi. Aceste greutăţi şi dificultăţi de cele mai multe ori nu sunt dincolo de voia şi de puterile lui Dumnezeu. Dumnezeu Tatăl se poate spune că lasă toate aceste greutăţi şi dificultăţi pentru ca noi întăriţi prin ele să ajungem să fim şi mai buni şi mai virtuoşi. Realitatea este că atunci când omul trece prin dificultăţi şi prin probleme de cele mai multe ori ajunge de se vede pe sine singur şi părăsit de toţi. Se poate spune că de cele mai multe ori starea de lipsă de speranţă este însoţită de o dorinţă rea a omului de a se singulariza şi de a fii singur. Acest lucru nu este bine. Atunci când trecem prin probleme şi prin greutăţi este bine să îi avem pe cei din jurul nostru cu noi şi prin vorbă să ajungem să ne spunem oful.[6] De cele mai multe ori se poate spune că există foarte mulţi oamenii în zilele noastre care fiind când se poate de lumeşti ajung să nu mai aibă nici un fel de spiritualitate pe care să se bazeze. Acest lucru duce de cele mai multe ori la o stare de deznădejde şi de lipsă de speranţă. S-a spus de mai multe ori că „omul lumesc” este foarte mult în atagonie cu „omul duhovnicesc.” Omul lumesc de cele mai multe ori este un om care nu este interesat sau mai bine spus nu are nici o dorinţă de a se ridica peste nivelul sau mai bine spus dincolo de ceea ce este de suprafaţă. Omul lumesc prin urmare nu este dornic de a duce o viaţă duhovnicească şi pentru acest lucru de cele mai multe ori ajunge să fie dominat de lumea din jur. Lumea din jur după cum ştim este o lume nestatornică. Ea este o lume care în decurs de o săptămână s-a schimbat radical în ceea ce Îl priveşte pe Domnul Iisus Hristos. Dacă de Florii Domnul Iisus Hristos a fost primit ca şi rege peste iudei, la puţin timp de o săptămână avea să fie răstignit ca şi un tâlhar. Atunci când omul trăieşte numai după modul de a fii al acestei lumi el ajunge să fie înşelat. În acest sens sunt mai mulţi care caută cu disperare o modalitate de izbăvire din haosul lumii. Cei mai mulţi se poate spune că atunci când ajung să fie fără de speranţă şi fără de nădejde ajung sau recurg la băutură şi la alcool. Mai mult decât atât, sunt mai mulţi care atunci când sunt fără de speranţă şi fără de nădejde ajung să se drogheze. Aceste lucruri se poate spune că sunt realităţi ale lumii în care trăim.

---

5 Samuel L. Balentine, *Have you considered my sevant Job? Understanding the biblical archetype of pacience* (South Carolina, 2015).

6 După cum am mai spus starea ultimă de deznădejde culminează cu ceea ce am putea spune sau mai bine spus cu ceea ce este sau cu ceea ce se defineşte pe sine ca şi lipsa de sens a vieţii. Acest lucru are loc de mai multe ori şi este bine să fim conştienţi de el. Lipsa de sens apare acolo unde nu mai există nici un fel de speranţă de mai bine a vieţii şi a existenţei. Lipsa de sens de cele mai multe ori se manifestă prin ceea ce am putea spune un simţ al inutilităţii şi al repetiţiei nejustificate. Azi a fost cum a fost ieri şi mîine v-a fii cum a fost azi. În lipsa de speranţă se poate spune că omul îşi piede dinamica vieţii şi a existenţei.

Pentru a evita ceea ce am putea spune toate relele care de mai multe ori ne vin din partea lumii se poate spune că modul de viaţă creştin ne pune în faţă o alternativă de care trebuie să ţinem cont. Trebuie să trăim în lume dar să nu fim cu nădejdea numai în ceea ce este lumesc sau mai bine spus în ceea ce este lumea în sine. Acest lucru după cum am spus este o realitate şi un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere. Sunt mai mulţi care se poate spune că prin diferite ideologii: marxiste, materialiste, antropocentrice sau umaniste ajung să vadă lumea ca şi un scop în sine care nu ne duce la Dumnezeu. Acest lucru după cum am spus de cele mai multe ori este cauza la ceea ce se poate spune deznădejdea şi lipsa de multitudine a perspectivelor. După cum am spus, trăim într-o lume care de mai multe ori merge pe cărări nesigure. Popoare care au trăit în linişte şi pace ajung să îşi declare război unul altuia, spaţii economice mari ajung de mai multe ori la faliment, crize de identitate la nivel global, corupţi şi multe altele se poate spune că de mai multe ori acţionează în subconştientul nostru. Sunt mai mulţi care după cum am spus ajung în această lume să fie dependenţi de acool şi de stupefiante pentru a merge mai înainte. Ceea ce caută ei în alcool şi în stupefiante de cele mai multe ori este o speranţă. Este vorba de acea speranţă care nu mai vine sau mai bine spus de speranţa care nu mai există. Când omul nu mai are nici un fel de speranţă se poate spune că viaţa lui este fără de sens şi nimic nu mai are noimă. Câţi dintre noi nu am experimentat acest lucru? Când omul are speranţă se poate spune că el este dispus să treacă peste cele mai mari dureri şi cele mai mari încercări.[7] Se poate spune că separanţa este cea care dă sens vieţilor noastre. Acest lucru după cum am spus este cât se poate de adevărat şi este bine să îl luăm în serios. Religia este cea care aduce de cele mai multe ori un alt fel de speranţă sau mai bine spus un alt mod de a avea nădejde. Este vorba foarte mult de nădejde sau mai bine spus speranţa în viaţa de dincolo sau viaţa de apoi. De cele mai multe ori se poate spune că gândul morţii îl traumatizează pe om. Moartea nu are nici un sens şi la fel de bine este absurdă. Acest lucru a putut fii simţit de mai multe ori în timpurile şi în zilele noastre. Ce mai are omul în faţa morţii? Cu singuranţă că singurul lucur pe care îl mai are este speranţa sau nădejdea în bunătatea lui Dumnezeu. Prin Domnul Iisus Hrisots şi prin sfinţii Săi Dumnezeu ne confirmă că trebuie să avem speranţă chiar şi dincolo de moarte. Religia ne vorbeşte de două spaţii sau mai bine spus de două lucruri sau dimensiuni care există dincolo de moarte: raiul şi iadul. Aceste lucruri se poate spune că sunt cele care ne dau speranţă în faţa morţii care deşi este cruntă şi oribilă totuşi nu este dincolo de puterile lui Dumnezeu Tatăl.[8]

7 Hohn Saward, *Sweet and blessed country: the Christian hope for heaven* (Oxford, 2005).

8 Dumnezeu este în ortodoxie Tatăl nostru şi se poate spune că el nu are nici un fel de bucurie în pierzania noastră sau mai bine spus în neantizarea noastră. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere şi la care trebuie să ne raportăm. Este nevoie să avem credinţă în Dumnezeu şi se poate spune că această credinţă de cele mai multe ori este un lucru sau o realitate care naşte în noi speranţa. Ajungem de cele mai multe ori să preţuim speranţa atunci când ea nu există sau mai bine spus când nu o mai avem.

Se spune că la un moment dat un biolog marin a făcut următorul experiment. El a luat mai mulţi rechini şi i-a pus într-un bazin mare. Mai apoi a pus în acelaşi bazin peşti mai mici. Rechinul i-a atacat imediat pe peştişori şi i-a mâncat. În continuarea experimentului biologul marin a despărţit bazinul în două cu o masă plastică transperentă. În partea goală unde nu era rechinul a pus din nou peştişori. Din nou rechinul a atacat dar de data aceasta s-a lovit de despărţitor. Rechinul a făcut mai multe încercări de a prinde pe peştişori dar fără de succes. În continuarea experimentului atunci când rechinul a renunţat definitiv să mai atace peştii a luat masa plastică transperentă din bazin. Ce s-a întâmplat? Deşi peştii erau fără de apărare, rechinul nu i-a mai atacat deloc fiindcă el era convins că există un scut protector între el şi peşti. Peştii întotau liber lângă rechin fără ca acesta să îi mai atace.

Ei bine, se poate spune că în această situaţie ne aflăm şi noi de mai multe ori şi se poate spune că de mai multe ori ne asemănăm acestui rechin care a ajuns să simtă mai mult o barieră mentală dintre el şi peştii din jur. Atunci când mai mulţi dintre noi trecem prin eşecuri, renunţăm şi nu mai voim să încercăm mai mult. La fel ca şi rechinul credem că dacă am fost fără de succes în trecut la fel vom fii şi în viitor. Cu alte cuvinte, noi continuăm în mintea noastră să vedem o barieră, chiar şi atunci când nu există nici un fel de barieră între noi şi lucrul pe care voim să îl facem. Lipsa de speranţă se poate spune că este foarte amplă în lumea noastră. Sunt mai mulţi elevi care îşi pierd speranţa fiindcă au avut note mici la examentul de bacaluareat. Unii îşi pierd speranţa fiindcă au picat examentul la facultate, alţii îşi pierd speranţa fiindcă au fost refuzaţi pentru un post de muncă pe care şi-l doreau foarte mult, alţii îşi pierd speranţa când ajung să îmbătrânească. Enumerarea ar putea continua. După cum se poate vedea speranţa este o temaă complexă a lumii în care trăim. De cele mai mute ori ajungem să ne dăm seama de ceea ce este sau mai bine spus de modul în care este înţeleasă speranţa numai atunci când suntem într-o criză a speranţei. Se poate spune că asemenea fericirii speranţa şi ea este un lucru pe care trebuie să îl cultivăm. Trebuie să cultivăm speranţa pentru ca în momentele dificile sau mai bine spus în momentele grele să reuşim să nu suferim mult. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere şi de care trebuie să ţinem cont. Adevărul este că în ceea ce priveşte speranţa în lumea noastră există două categorii de oamenii: oameni care crează speranţă în jurul lor, prin comportament, fapte, acţiuni, cuvinte sau realizări şi la fel de bine există o a doua categorie de oamenii care se poate spune că de cele mai multe ori crează în jurul lor deznădejde. Prim urmare oamenii buni sunt oamenii ai speranţei în timă ce oameni răi sunt oameni ai deznădejdii. După cum am spus, în lumea noastră speranţa poate fii cultivată sau la fel de bine ea poate fii eradicată. Ţine de fiecare dintre noi să avem cât se poate de mult atitudinea necesară pentru a face ca speranţa să fie un lucru care să domine lumea în care trăim. Trăim într-o lume care are nevoie de speranţă. Acest lucru nu la un nivel abstract sau teorretic ci la un nivel cât se poate de concret şi de practic. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere şi de care trebuie să ţinem cont. În această carte ne vom face mai mult timp să stăruim mai mult asupra tematicii speranţei. Prin această carte dorim să aducem puţină mângâiere celor care de mai

multe ori nu mai au nici o sepranţă şi dacă este posibil să ştergem lacrimile de pe ochii lor cu un zâmbet de încredere şi de bunăvoinţă.[9]

CAPITOLUL 1

SPERANŢA ÎN ISTORIA LUMII

Ceea ce vom dorii să adresăm în rândurile care vor urma este că de cele mai multe ori tema speranţei a variat în istoria şi în trecutul lumii. În acest sense se ştiu de mai multe concepte şi mai multe moduri de a înţelege speranţa şi tot ceea ce ţine de speranţă. Ceea ce se poate vedea este că în toate epocile istoriei speranţa a fost un lucru constant sau mai bine spus mai toate epocile istoriei au avut nevoie de ceea ce se poate spune modul de existenţă al sperenţei. Poate pentru prima dată se poate spune că speranţa sau nădejdea a apărut imediat după creaţia omului. Este bine să ştim în acest sens că există două modalităţi de a înţelege istoria sau trecutul omului: una este religioasă, şi susţine că omul a fost creat de Dumnezeu şi a doua se poate spune că este seculară şi ţine foarte mult de ceea ce am putea spune modul de înţelegere secular sau mai bine spus modul de înţelegere fără de implicaţiile religiei. Aceste două concepţii de mai multe ori sunt contraductorii.[10]

În acest sens Biblia ne spune că începând de la primii oameni Adam şi Eva s-a spus problema speranţei. La începuturi când Dumnezeu Tatăl a făcut pe primii oameni le-a dat om poruncă de a nu cunoaşte diferenţa dintre bine şi rău. Ispitiţi de diavol sau de cel rău, primii oameni au încălcat porunca lui Dumnezeu care a dus imediat la ceea ce se poate spune repercusiuni: pedepsirea primilor oameni cu scoaterea din rai sau din Eden. Acest capitol a fost cât se poate de mult ceea ce autori biblici au denumit ca şi „căderea omului.” Omul este ispitit spre rău şi Dumnezeu este conştient de acest lucru şi pentru acest lucru El le dă speranţă primilor omanei spunându-le le v-a dat un salvator sau mai bine spus pe Mesia. Unele tradiţii consemntează că mai mulţi ani Adam şi Eva au stat la porţile raiului cerând mila lui Dumnezeu. În cele din Dumnezeu le-a spus să crească şi să se înmulţească fiindcă în cele din urmă vor primii un mântuitor. Promsiunea unui Mesia sau a unui Mântuitor se poate spune că este primul mare sentiment de speranţă pe care omul l-a simţit sau mai bine spus l-a gustat la începuturi când a fost făcută lumea. Evident, pentru cei care nu cred în Dumnezeu, ideea unui Mesia sau a unui Mântuitor se poate spune că este lipsită de sens sau mai bine

---

9 Vlad Herman, *Sfântul Nectarie: tămăduitorul din Eghina,* (Cartea Ortodoxă, 2014).

10 Este interesant în acest sens dacă s-ar putea scrie o istorie a conceptului de speranţă sau mai bine spus despre cum s-a manifestast speranţa de la începuturile umanităţii şi până în prezent. O asemenea încercare nu este cunoscută autorului ci se poate spune că de cele mai multe ori speranţa este pusă în legătură fie cu capacitatea terapeutică a omului sau de mai multe ori cu viaţa lui religioasă. În acest studiu ne vom axa mai multe pe ceea ce se poate spune speranţa în sens religios.

spus o utopie. Acest lucru este un fapt pe care dorim să îl semnalăm în această carte. Omul a ajuns să trăiască afară din rai într-un spaţiu care se poate spune că este cât se poate de mult un lucru în care comuniunea cu Dumnezeu este mai greu de realizat. Aceste lucruri se poate spune că sunt cât se poate de mult cele care ne duc în cele din urmă la realitatea faptului că omul a avut nevoie de speranţă din primele sale zile pe pământ. Dumnezeu Tatăl se poate spune că a fost cât se poate de mult sursă a acelei speranţe. Speranţa este un lucru de care omul a avut nevoie atunci când a început să populeze pământul. De la Adam şi Eva se poate spune că s-a inaugurat ceea ce cunoatem ca şi istoria sau trecutul lumii. După cum vom vedea de cele mai multe ori nevoia de speranţă a omului a venit din mai multe părţi şi din mai multe direcţii. Din primele timpurile ale istoriei se poate spune că omul a simţit nevoia de speraţă. Această speranţă se poate spune că s-a manifestat prin nevoia de o viaţă mai bună. Nevoia de o viaţă mai bună se poate spune că este un lucru pe care îl putem găsii în toate culturile şi civilizaţiile antichităţii. În acest sens se poate spune că în vechime omul a pendulat în mai multe direcţii sau mai bine spus în mai multe sensuri: omul a trecut succesiv de la epoca lemnului, la epoca pietrei şi mai apoi se poate spune că a trecut la epoca fierului tocmai din dorinţa de o lume mai bună. În acest sens se poate spune că în vechime *munca* a fost cât se poate de mult cea care a definit şi care a susţinut speranţa omului. Prim muncă se poate spune că din vechime omul a simţit că poate face o lume mai bună şi îşi poate îmbunătăţii condiţiile de viaţă.[11]

Se spune că o femeie a aflat că soţul ei o înşală. S-a decis să îşi pună capăt zilelor. S-a suit sus pe o clădire şi acolo după o mică ezitare s-a aruncat. Dintr-o dată în timp ce cădea se spune că a cuprins-o o frică foarte mare. Înainte de a se lovii de caldarâm a simţit cum o prezenţă o ia şi o ridică în sus. Când a deschis ochii a putut vedea un înger care o ţinea să nu cadă.

- De ce nu m-ai lăsat să cad? A strigat ea mânioasă.
- Te voi lăsa să cazi dacă vei înţelege că vei murii fără să laşi nici o amintire în urma ta.
- Cum aşa?
- Nu ai copii care să îşi aducă aminte de tine, mama ta este bătrână şi v-a murii în curând. Cu toţii foarte curând te vor uita.
- Ce zici de soţul meu?
- Ce este cu el?
- El îşi v-a aduce aminte de mine cu părere de rău.
- Asta nu v-a avea loc fiindcă nu te iubeşte. Iubeşte o altă femeie. La fel de bine nu îi v-a părea rău de tine multă vreme fiindcă te v-a uita.
- Bine te cred. Dar am lucruri, am fotografii.
- Ele vor fii uitate. Apartamentul tău v-a fii ars în curând de un incendiu.
- Dar prietenii mei îşi vor aduce aminte de mine.
- Tu nu ai prieteni mulţi.
- Dar sunt la fotografiile şcolii.

  Îngerul a început acum să îşi deschidă mâinile.

11 Teodora Gheorghevici, *Combaterea stresului la locul de muncă* (Bucureşti, 2006).

- Mă laşi să cad fiindcă ţi-am dovedit că sunt amintiri despre mine? A spus femeia în bătaie de joc.
- Nu. Tu te ţii de nişte iţe atât de strâns şi mă convingi că te ţii de anumite lucruri mici la fel cum mulţi se ţin de aceste lucruri mici pentru a trăi. Nu mai vreau să stau cu tine în aceste momente fiindcă în acest timp aş putea ajuta pe alţii oameni. Eu vreau să le dau oamenilor o şansă să trăiască nu să moară.

  După aceste lucruri îngerul a dispărut. Femeia a fost salvată.

Povestea de mai sus se poate spune că este o poveste extremă care ne spune că omul este o fiinţă liberă. Fiind liber în mod voluntar omul poate decide dacă vrea să trăiască sau să moară. Acest lucru se poate spune că este în puterea fiecăruia dintre noi. În realitate se poate spune că viaţa noastră de cele mai multe ori depinde de condiţiile externe. Aceste lucruri după cum am spus este cât se poate de mult un fapt care după cum am spus este ce care ne defineşte gradul de speranţă la care a ajuns un om sau la care ar trebuie să ajungem.[12] Se poate spune că în istoria sau mai bine spus în trecutul lumii omul a ajuns să trăiască sau mai bine spus să experimenteze speranţa treptat sau evolutiv. La începuturi omul a ajuns la concluzia că are nevoie de locuinţe sau de un mediu de viaţă mai bun. Omul nu putea sta între crepăturile pământului şi în peşteri şi în acest sens se poate spune că a început să îşi facă locuinţe care să îi fie cât se poate de mult confortabile. De mai multe ori se poate spune că speranţa sa definit în istoria lumii ca şi un fel de dorinţă sau mai bine spus simţ al comfortului. În acest sens din cele mai vechi timpuri omul a simţit că trebuie să îşi uşureze condiţiile de muncă. În acest sens se poate spune că primele vizate în acest sens au fost din cele mai vechi timpuri principalele ramuri ale economiei: industrie, agricultură şi comerţ. Aceste lucruri se poate spune că de mai multe ori au fost un fel de realităţi care au necesitat de mai multe ori nevoia de speranţă a omului. Această speranţă se poate spune că s-a legat de cele mai multe ori de nevoia de perfecţionare.[13]

Se poate spune că din cele mai vechi timpuri omul a fost dominat de idea de a zbura. Acest lucru se poate spune că este un lucru pe care omul antic l-a visat. Dorinţa de a zbura se poate spune că a fost întâlnită la mai multă lume şi la mai mulţi oameni. Acest fapt a dus din cele mai vechi timpuri la dorinţa de a face aparate capabile de zbor. Trebuie să ştim că au existat mai multe generaţii care nu au avut nici un fel de obiect zburător în trecut. Ei bine, aceşti oameni ai trecutului se poate spune că au trăit cu dorinţa de zbor sau mai bine spus cu dorinţa de a ajunge să zboare. Speranţa a fost cea care l-a împins pe om să ajungă să îşi facă aparate de zbor şi la fel de bine să ajungă ca în cele din urmă să urce în înaltul cerului. Dorinţa de zbor se poate spune că din

12 Speranţa după cum am spus este o temă care de cele mai multe ori ajunge să fie simţită sau mai bine spus cunoscută numai în momentele extreme ale vieţii. Acest lucru după cum am spus este o realitate pe care mai mulţi dintre noi nu ajung să o trăiască şi să o experimenteze. Speranţa este un lucru care după cum am spus este existent în lumea noastră. Ceea ce trebuie să fim conştienţi este că de cele mai multe ori ţine de noi dacă vom alege să înmulţim sau să împuţinăm speranţa din viaţa noastră.

13 Radu Teodorescu, *Perfecţiunea şi desăvârşirea în viaţa creşti ortoodxă* (Cugir, 2015).

antichitate a fost o speranţă a omului. Acestă speranţă avea să se concretizeze în istorie prin mai multe aparate de zbor. Primul mare aparat de zbor ştim că a fost balonul. Cu balonul omul a ajuns să zoboare şi în acest sens să se ridice pentru prima dată în aer. Se ştie de un caz celebru de om care a zburat cu balonul. Se ştie că mai de mult a fost un foarte cunoscut zburător cu balonul care a voit să facă înconjorul lumii cu balonul. Când a ajuns în regiunea Libiei de azi se spune că autorităţile libiene i-au interzist să survoleze spaţiul lor aerian. Expediţia omului părea că este încununată cu eşecul. Exploratorul a fost pe punctul de a îşi piede orice speranţă. Atunci a reuşit să facă nişte manevre cu balonul fiindcă un balon nu se poate oprii în timpul zbroului de loc şi a continuat mai apoi drumul său. A reuşit să iese din calea sau din spaţiul aerian al Libiei şi în cele din urmă a ajuns la destinaţie.[14]

Prin urmare se poate spune că mai mult timp şi mai multe generaţii în istorie omul a trăit numai cu speranţa sau mai bine spun cu idealul de a zbura. Acest idea se poate spune că a fost cât se poate de mult cel care a dus la perfecţionarea condiţiilor de zobor ale omului. Omul a ajuns în acest sens să fie cât se poate de mult dominat de ceea ce este sau de modul în care este definită noţiunea de a zbura. Plecând de la zepelin şi ajungând la avionul supersonic se poate spune că speranţa a fost cea care l-a împins pe om să zoboare. În cele din urmă omul a zburat în spaţiul cosmic şi mai apoi a ieşit pe lună. Aceste lucruri se poate spune că de cele mai multe ori ne arată şi ne demonstrează ceea ce este sau mai bine spus modul în care este definită noţiunea de zobor şi modul în care omul a sperat să zboare. Se poate spune în acest sens că de mai multe ori omul a ajuns să lege noţiunea de zbor cu noţiunea de perfecţionare. Prin perfecţionare se poate spune că omul de cele mai multe ori a ajuns să fie cât se poate de mult capabil de a ajunge la ceea ce este sau la modul în care este definită această noţiune. În acest sens se poate spune că de cele mai multe ori omul a ajuns la ceea ce se poate spune concepţia de perfecţionare în sens tehnic sau tehnologic. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl ştim şi pe care trebuie să îl avem în vedere. De cele mai multe ori în lumea noastră se poate spune că acest lucru a fost cât se poate de mult trecut cu vederea. Dacă omul nu ar fii sperat se poate spune că în cele din urmă omul nu ar fii ajuns să zboare. Acest lucru este o realitate şi un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere. De cele mai multe ori când omul a voit să avanseze se poate spune că el a trebuit să se raporteze la noţiunea de speranţă. Speranţa este cea care ne face să avansăm şi la fel de bine speranţa este cea care ne face să mergem înainte. Fără de speranţă se poate spune că de cele mai multe ori omul trăieşte cu un set de idei cât se poate de îngust şi cât se poate de înapoiat. Acest lucru după cum am spus este o realitate pe care trebuie să o avem în vedere şi la care trebuie să ne raportăm. După

14 În acest capitol nu am voit să facem o istoriei a aviaţiei fiindcă acest lucru a fost făcut de mai multă lume mai înainte de noi. Am dorit să adresăm aici ceea ce se poate spune un fel de expresie sau mai bine spus un fel de contur al idei de zbor raportat la idea de speranţă. Istoria demonstrează că aceste noţiuni sunt cât se poate de mult legate istoric una de alta. Din cele mai vechi timpurile se poate spune că omul a simţit că trebuie să aibă speranţă atunci când zboară.

cum am spus, în această viaţă avem nevoie de speranţă şi este nevoie să ajungem la realizarea dorinţelor noastre. De cele mai multe ori acest lucru îl facem sau mai bine spus în realizăm prin speranţă. Speranţa este un lucru care se poate spune că ne propulsează înainte. Realitatea este că sunt puţini dintre noi cei care mărturisesc şi care ţin cont foarte mult de ceea ce este sau de modul în care se manifestă speranţa. De mai multe ori suntem atât de preocupaţi de micile probleme cotidiene încât nu mai avem timp să ne facem pentru a medita la tema speranţei. Ce ne-am face dacă speranţa nu ar mai exista deloc în lumea noastră? Acest gen de întrebări sunt cât se poate de grele şi de dificile.[15]

Se spune că undeva într-o ţară îndepărtată a izbugnit un război foarte crâncen. Acest lucru s-a soldat cu foarte multe victime. Într-un sat s-a anunţa că în curând duşmanul v-a ataca. Ce a făcut atunci unul dintre agricultorii satului? A luat plugul său şi a început să îl ascute. Pe când lucra la un moment dar a venit soţia agricultorului.

- Ce faci? A întrebat soţia.
- Nu vezi?
- Ce să văd?
- Ascut plugul.
- Cu tine nu este ceva în regulă.
- De ce?
- Tu nu vezi că toată lumea fuge, se ascunde, alţii se pregătesc de război şi tu stai şi ascuţi plugul.
- Da. Şi ce este cu asta?
- Nu ţi se pare că ar trebui să faci şi tu ceva să ne apărăm.
- Nu.
- De ce?
- Femeie ce vorbeşti? Ei ne pot ucide pe noi dar nu şi plugul. Eu construiesc şi nu distrug. Lumea se bazează pe acest plug: dacă vom supravieţui vom avea nevoie de acest plug şi dacă vom murii poate iubirea de arat se v-a naşte în cei care îl vor lua. Atunci măcar eu am făcut un lucru bun: am ascuţit plugul. Nici odată nu ştii la ce să te aştepţi în această lume.

Se poate spune că şi aceasta este o pildă sau mai bine spus o poveste despre sepranţă. Nu putem face mari lucruri să schimbăm lumea dintr-o dată dar ceea ce este adevărat este că făcând mai multe lucruri în cele din urmă vom ajunge să schimbăm lumea şi pe cei din jurul nostru.[16] Prin urmare, se poate spune că dacă voim să facem o lume mai bună şi la fel de bine o lume mai frumoasă trebuie să realizăm acest lucru treptat sau cum se spune în limbajul psihologiei şi al psihiatriei pas cu pas. Cu toţii

15 Irineu Pop Bistriţeanul, *Mărturisirea nădejdii* (Craiova, 1995).

16 După cum spune chiar şi titlul lucrării de faţă de cele mai multe ori avem nevoie să sperăm sau să creăm cât mai multă speranţă pentru lumea în general. Vor fii răsplătiţi de Dumnezeu cei care crează speranţă pentru lumea din jurul lor şi nu cei care de cele mai multe ori ne duc la deznădejde. S-a spus de mai multe ori că secolul al XX-lea sau mai bine spus secolul trecut a fost un secol în care de mai multe ori speranţa omului a fost testată şi încercată. În vremuri grele ceea ce ne rămâne este fără doar şi poate speranţa.

voim să trăim într-o lume mai bună şi acest lucru a fost recunoscut de om din cele mai vechi timpuri dar sunt foarte puţini cei care ajung în cele din urmă să facă realmente sau mai bine spus să vină cu soluţii practice pentru acest lucru. Când vine vorba despre a face o lume mai bună se poate spune că în lumea noastră se vorbeşte foarte mult şi se realizează foarte puţin.

Putem spune că unul dintre pasurile fundamentale în sensul speranţei a fost făcut de om atunci când a descoperit economia. Este greu de spus cum a apărut economia şi este cât se poate de adevărat că la începuturile umanităţii nu se vorbea de o economie după cum o ştim noi azi. Omul însă a avut speranţa şi se poate spune că încă continuă să aibă speranţa în ceea ce priveşte economia. Este cât se poate de adevărat că la începutirile umanităţii a existat numai agricultura. Se poate spune că eventual agricultura a fost una dintre cele mai vechi meserii care au fost practicate de om. Omul a avut speranţă în agricultură. Există o legătură cât se poate de indestructibilă dintre om şi pământ şi mai ales în ceea ce priveşte munca pământului. Se poate spune că după ce omul a început să culeagă recoltele sale el a voit să vândă aceste recolte. Aşa s-a născut comerţul. Nu am greşii dacă am spune că în mare parte comerţul este în general un produs al speranţei umane. Ceea ce a făcut comerţul să se extindă şi să devină cât se poate de cunoscut în zilele noastre a fost foarte mult speranţa umană. Această speranţă se poate spune că este cea care a creat supermarketele pe care le ştim în zilele noastre. Este un drum lung în comerţ până ce omul a ajuns să creeze sau mai bine spus să îşi vândă produsele în supermarkete. Deşi mai multă lume spune că fără nici o îndoială comerţul este cât se poate de mult un produs la ingeniozităţii şi al dorinţei de adaptare al omului, se poate spune că fără nici o îndoială a existat la începuturi foarte mult speranţa că omul v-a reuşii să facă un loc unde să îşi poată vinde produsele pe care el le-a făcut.[17]

Un alt produs al speranţei se poate spune că este foarte mult ceea ce am putea denumii navigaţia maritimă din zilele noastre. Omul care a ajuns să locuiască la malul mării şi al marilor fluvii ale lumii a putut vedea că unele obiecte pot să plutească pe apă mai ales lemnul. Aşa se face că omul a început să îşi facă mai multe ambarcaţiuni care în sens original erau de lemn. În zilele noastre se poate spune că omul a ajuns să îşi facă submarine şi de mai multe ori el a ajuns să fie cât se poate de mult un adevărat inventator în ceea ce priveşte marile ambarcaţiuni. Este adevărat că au existat şi foarte mult tragedii maritime dintre care poate una dintre cele mai cunoscute este Titanic.[18] Totuşi se poate spune că de cele mai multe ori omul a ajuns să fie cât se poate de mult un inventator. Invenţiile se poate spune că de mai multe ori au adus sens sau mai bine spus au dat noimă vieţii omului. De mai multe ori se poate spune că speranţa se găseşte

17 Mara Einstein, *Brand of faith: marketing religion in a commercial age* (New York, 2008).

18 Este de aminitit aici că marele prozator francez Jules Verne a profeţit apariţia sumarinelor cu mult înainte ca aceste obiecte să fie inventate. acest lucru el l-a exprimat într-o operă literară celebră: 200000 de leghe sub mare. Jules Verne, *20000 de mii de leghe sub mare* (Hetzel, 1870).

în ceea ce este sau mai bine spus în modul în care definim sau în modul în care înţelegem sensul care există în lucruri. Tot ceea ce există în lumea noastră se poate spune că are un anumit sens sau mai bine spus este deţinător de un anumit sens. Acest sens se poate spune că leagă lucrurile de existenţa lui Dumnezeu.

Este cât se poate de adevărat că există o lume a inveţiilor şi se poate spune că de mai multe ori omul a voit să facă în mare o lume mai bună prin invenţiile sale. Acest lucru se poate spune că este cât se poate de mult un fapt pe care nu îl putem contesta şi la fel de bine nu îl putem trece cu vederea. Invenţia de cele mai multe ori are nevoie de speranţă. De ce este aşa? Fiindcă cel care face invenţia se poate spune că de are nevoie de o modalitate de a face lucrurile mai bune şi mai utile. Se cunosc în acest sens cazuri de mai mulţi inventatori care se poate spune că au trecut prin mai multe încercări şi mai multe etape de deznădejde atunci când au ajuns să reealizeze anumite invenţii. Unul dintre cei mai cunoscuţi inventatori în lumea computerelor se ştie că este Bill Gates. Sunt foate puţini cei care ştiu că Bill Gates mai înainte de a revoluţiona computerele a fost un student la Harvard. Gates a renunţat la Harvard şi a continuat cercetările pe cont propriu. În cele din urmă se poate spune că el a fost cel care a descoperit programul şi sistemul Windows care este folosit acum în toată lumea. Este în acest sens demn de aminitit cum un repetent de la Harvard a ajuns să schimbe lumea informaticii şi a calculatoarelor.

Un alt mare caz care se poate spune că a fost cât se poate de mult un mare descoperitor şi inventator este Isaac Newton. Newton a fost unul dintre cei mai mari matematiceni şi cei mai mari fiziceni din timpul său şi se ştie că el a descoperit legea gravitaţiei. Acest lucru se poate spune că l-a făcut extrem de celebru în toată lumea. Sunt puţin cei care ştiu că în şcoală Newton a avut note foarte mici. În fond a învăţat atât de rău în şcoală că de mai multe ori profesorii nu mai ştiu ce să facă pentru a nu îl lăsa corigent şi repetent. Acesta a fost Isaac Newton, una dintre cele mai mari minţi din toate timpurile.

Una dintre cele mai mari companii de textile din lume se numeşte Woolworth şi a fost fondată de Frank Winfield Woolworth. Mai înainte de a începe sau mai bine spus mai îniante de a fonda această companie Woolworth a lucrat la un mic magazin care vindea haine. Acest lucru a avut loc în jurul vârstei de 20 de ani. Şeful lui Woolworth nu l-a lăsat să vândă nici un fel de haine ci îl ţinea numai la descărcat marfă fiindcă spunea el: „Frank nu are bunul simţ de a vinde haine.” Este de amintit aici că dacă Frank nu ar fii avut nici un fel de speranţă el probabil nu ar fii ajuns unul dintre cei mai mari productători de textile din lume. Am spus acest caz pentru a arăta şi pentru a demonstra unde poate duce lipsa de interes din partea celor din jur şi cum poate ca speranţa să fie un lucru care se poate spune că ne duce îniante şi la fel de bine ne face să ajungem să ne autodepăşim.[19]

Soichiro Honda este japonezul care a inventat maşina Honda pe care o cunoaştem cu toţii azi. Sunt puţini cei care ştiu că pe când era tânăr Honda s-a dus şi a dat un interviu pnetru un servici la firma Toyota unde a fost respins. Honda nu şi-a pierdut

19 Horea Roman Patapievici, *Zbor în bătaia săgeţii* (Bucureşti, 2010 reeditare).

speranţa şi a continuat să spere în visul său de a lucra într-o fabrică de maşini şi în cele din urmă a ajuns să fondeze propria lui companie de maşini. Ea este una dintre cele mai cunoscute în zilele noastre.

Primele două companii ale lui Henri Ford au eşuat. Acest lucru nu l-a împiedicat pe Ford să spere. El a persistat în încerăcirle lui şi a reuşit ca în cele din urmă să facă din Ford una dintre cele mai cunoscute firme de automobile din lume. El a ajuns unul dintre cei mai cunoscuţi şi mai bogaţi oameni din lume.

Se poate spune că toate acestea sunt exemple care susţin ceea ce se poate spune sensul şi expresia a ceea ce este speranţa. După cum am spus, de cele mai multe ori speranţa este un lucru care este menit să ducă omul înainte şi la fel de bine să facă omul să evolueze. Acest lucru după cum am spus este un fapt de care trebuie să ţinem cont şi pe care trebuie să le avem în vedere. Speranţa este un lucru care din cele mai vechi vremuri se poate spune că a fost „motorul” care l-a făcut pe om să se autodepăşească. Aceste lucruri se poate spune că sunt cât se poate de mult realităţi pe care trebuie să le avem în vedere şi de care trebuie să ţinem cont. După cum am spus în istorie de mai multe ori omul a fost o fiinţă care a fost cât se poate de mult ancorat în idea sau mai bine spus în conceptul de speranţă. Acest fapt este prin urmare o realitate şi un lucru care ne duce la ceea ce se poate spune modul şi funcţia pe care trebuie să o avem în vedere şi de care trebuie să ţinem cont. Realitatea este că de cele mai multe ori speranţa este un lucru care ne duce în spre o realizare de sine sau mai bine spus în spre aplicare la tot ceea ce este frumos şi bun pentru om. Omul este o fiinţă cât se poate de mult ancorată în speranţă. Acest fapt este un lucru care de cele mai multe ori are de a face cu ceea ce se poate spune sensul şi expresia fundamentală a dorinţei unui viitor mai frumos. În istoria lumii se poate spune că de mai multe ori speranţa s-a legat de noţiunea de viitor. Omul simte în mod natural şi firesc nevoia de un viitor mai bun sau mai bine spus el simte nevoie de a face o lume mai bună. Acest lucru s-a grupat de mai multe ori în jurul ideii sau mai bine spus în jurul conceptului de etnie.[20] Ceea ce ne spune istoria este că de mai multe ori trecem prin eşecuri şi de mai multe ori ajungem să ne ratăm unele ocazii sau mai bine spus nu realizăm din prima dată ceea ce ne-am propus să realizăm. Acest lucru se poate spune că este cât se poate de mult un lucru sau o realitate care este cât se poate de mult firească sau mai bine spus reală în lumea noastră. Acest lucru fără doar şi poate este un fapt cât se poate de mult adevărat şi peste care nu putem trece atât de uşor. După cum am spus, viaţa istoriei este o viaţă care merge înainte. Speranţa este cea care de mai multe ori îi face oameni să ajungă să formeze ţări şi popoare şi la fel de bine să facă oamenii să creadă în aceste popoare. Acest lucru după cum am spus este cât se poate de mult un fapt pe care trebuie să îl

20 Termenul de etnie se poate spune că este foarte mult un termen de origine grecească εθνος care înseamnă în sens real popor sau naţionalitate. În acest sens se poate spune că în greaca veche au fost mai multe popoare care au ajuns să fie desemnate sau mai bine spus menţinute pe acest termen sau mai bine spus pe sensul legăturii de limbă şi de obiceiuri cu popoare asemnătoare. Acest termen se poate spune că a fost cât se poate de mult diferit sau mai bine spus altul decât ceea ce înţelegem în zilele noastre prin etnie.

raportăm la contextul etnic. Etniile pentru a supravieţui au nevoie de ceea ce se poate spune multă speranţă şi foarte multă încredere. Acest fapt din cele mai vechi timpuri a adus speranţa sau mai bine spus a menţinut speranţa ca şi un concept sau mai bine spus ca şi o stare de a fii sau mai bine spus ca şi un fapt care este cât se poate de mult o realitate pozitivă. În jurul popoarelor se poate spune că de mai multe ori în istorie s-a experimentat ceea ce am putea spune străuinţa sau năzuinţa omului de a se statornicii în speranţă. Oamenii visează la naţiuni mai bune, la popoare mai unite, la performanţe etnice şi la fel de bine la o bunăstare sporită şi cât se poate de generală. Aceste lucruri se poate spune că stabilesc cât se poate de mult o legătură între conceptul de speranţă şi cel de etnie. Să ne aducem aminte că în Vechiul Testament speranţa a fost cea care a făcut poporul ales să iese din Egipt şi să se îndrepte în spre pământul Canaanului unde Dumnezeu le-a promis să v-a restaura poporul ales. Aceste lucruri se poate spune că de mai multe ori ne face să legăm în istorie noţiunea de speranţă cu ceeea ce am putea spune noţiunea de menire sau de vocaţie etnică. Sunt mai multe popoare care din cauza faptului că nu s-au adaptat la noile condiţii de viaţă au dispărut. În acest sens se poate spune că la nivel prin aceste popoare de mai multe ori omul a trebuit să simtă ceea ce am putea spune un sens sau mai bine spus un simţ al speranţei.[21]

În acest sens se poate spune că în sens istoric în trecutul omul şi-a grupat ceea ce se poate spune speranţa sau nădejdea etnică în mai multe grupuri sau mai bine spus în mai multe compartimentări. Prima mare grupare de speranţe şi de năzuinţe umane se poate spune că a fost regatul care era condus de un rege. Regatul de cele mai multe ori se poate spune că a fost un tărâm al speranţei în care supuşii sunt conducerea unui rege sperau să ajungă să ducă o viaţă liniştită şi la fel de bine fără nici o tensiune şi în pace. Regatul a fost în vechime şi mai este şi în zilele noastre o modalitate de a comasa mai multe speranţe umane şi tot ceea ce ţine de modul în care speranţa este trăită sau mai bine spus este simţită în zilele noastre. O altă modalitate de a grupa mai multe speranţe etnice a fost în vechime ceea ce cunoaştem în zilele noastre ca şi imperiul. Antichitatea este un lucru care în acest sens este cât se poate de mult o perioadă a marilor imperii: asiarian, babilonian, macedonian, persan sau roman se poate spune că toate aceste imperii au fost cât se poate de mult lucruri şi realităţi care au comasat în sine mai multe etnii şi mai multe popoare. De cele mai multe ori se poate spune că în perioada imperială aceste speranţe ale omului au variat şi au fost cât se poate de mult diferite sau mai bine spus separate de restul ideologiilor sociale ale timpului. Împăratul antic se poate spune că de mai multe ori a jucat un rol cât se poate de mult important şi semnificativ în istorie şi în trectul lumii şi al omului. Împăratul era cel care trebuia să gestioneze şi meninţă cât se poate de mult reale speranţele şi năzuinţele poporului. În sensul imperiului după cum am spus speranţele şi năzuineţele omului au variat. Au fost în acest sens ceea ce am putea spune mai multe categorii sau mai multe genuri de speranţă. De cele mai multe ori se poate spune că aspiraţiile sau doleanţele epocii imperiale de cele mai multe ori erau grupate în jurul ideii de libertate. Libertatea de mai multe ori se poate spune că a fost un lucru care a lipsit lumii antice. Sunt în acest

21 Sfântul Grigorie de Nyssa, *Viaţa lui Moise* (Editura Sfântul Gheorghe: Bucureşti, 1995).

sens mai multe cazuri sau mai bine spus mai multe popoare care s-au bucurat de foarte puţină libertate în vechime sau în antichitate. O mare speranţă se poate spune că a existat în antichitate în ceea ce priveşte abolirea sclaviei.[22]

Sclavia se poate spune că a fost o realitate sau mai bine spus un mare adevăr al antichităţii. Acest lucru se poate spune că este un fapt cât se clar şi de conclusiv. Ceea ce în zilele noastre se poate spune că este un fapt care este inconceptibil în vechime sau în antichitate se poate spune că a fost un lucru sau o realitate cât se poate de evidentă şi de reală. Lumea antică se poate spune că a dorit sau mai bine spus a voit să viseze la o lume fără de sclavi sau mai bine spus la o realitate şi la o existenţă cât se poate de mult liberă de sclavie şi de tot ceea ce a însemnat sclavia. Acest fapt după cum am spus este un lucru şi o realitate de care trebuie să ţinem cont şi pe care trebuie să o avem în vedere. Sclavia este un lucru care se poate spune că era o monedă curentă sau mai bine spus a fost un lucru extrem de obişnuit în vechime sau în antichitate. Acest lucru după cum am spus a dus la speranţa că într-o zii sclavia v-a fii abolită. Visul abolirii sclaviei de cele mai multe ori se poate spune că a îmbrăcat conturul creştinismului. Se consideră astfel că a avea sclavi sau mai bine spus a fii deţinător de sclavi este un lucru cât se poate de necreştin. Creştinimsul se poate spune că este un fapt şi o realitate care de cele mai multe ori a dus la abolirea sclaviei. Deţinerea de sclavi se poate spune că este un lucru cât se poate de josnic sau mai bine spus un lucru care nu este conform demnităţii umane. Prin urmare, aceste lucruri este bine să îl avem în vedere. Este cât se poate de mult adevărat că în vechime se poate spune că creştinismul a venit cu o nouă idee de viaţă sau mai bine spus cu o viziune superioară de viaţă. De cele mai multe ori se poate spune că în vechime sau în modul în care lumea era grupată în vechime idealul de superioritate de cele mai multe ori se poate spune că a venit din lumea religiei. Adevărul este că lumea antică era o lume cât se poate de decadentă religios şi în acest sens se poate spune că mai multă lumea simţea nevoia unei mişăcri de amploare în acest sens. Această mişcare de amploare se poate spune că a fost în vechime creştinismul care a venit cu o viziune nouă în sens religios. Creştinismul şi-a pus foarte mult speranţele în modul de viaţă moral. Moralitate era în acest sens un mod de speranţă pentru întreaga lume. De cele mai multe ori însă se poate spune că lumea creştină a devenit cât se poate de mult laxă în plan moral. Laxitatea morală este un lucru cât se poate de mult adevărat şi real în antichitate. Acest lucru a venit să enţină nevoia unei speranţe a unei lumi mai bune sau mai bine spus a unei lumii mai ancorate în moralitate şi în tot ceea ce ţine de lumea morală.[23]

---

22 Este de remarcat aici că deşi de mai multe ori s-a considerat că sclavia a fost un lucru care a fost tipic antichităţii există şi în zilele noastre forme camuflate de sclavie. Aceste forme se poate spune că sunt cât se poate de mult grupate în jurul a ceea ce cunoaştem în zilele noastre ca şi emigrarea sau procesul de emigrare care de mai multe ori se soldează în vremurile noastre sau în timpurile noastre cu mai multe victime. La fel de bine în zilele noastre o altă formă de manifestare a scvaliviei se poate spune că este traficul cu fiinţele umane.

23 Nicoale Mladin, *Teologia morală ortodoxă* (Editura Reîntregirea: Alba Iulia, 2005).

Se spune că la un moment dat un om s-a îmbolnăvit şi a mers la doctor.

- Am veşti foarte rele să vă dau, a spus doctorul.
- Ce veşti?
- Mai aveţi foarte puţin de trăit.
- Cât de puţin?
- Cel mult şase luni.
- Doar atât?
- Da.
- Este o veste foarte rea.
- Îmi pare foarte rău.

Omul s-a dus acasă şi s-a gândit ce să facă. S-a gâdit că pentru a reuşii să depăşească acest stadiu se spune că omul s-a motivat foarte bine. El s-a dus şi a luat mai multe DVD-uri cu mai multe filme de comedie: Chaplin, Keaton, Fields sau Fraţii Marx. A citit mai multe povestiri comice. Le-a spus prietenilor să îl contacteze numai dacă au ceva amuzant să îi spună. Se pare că acest tratament a funcţionat pentru acest om fiindcă el a ajuns să mai trăiască încă 20 de ani sănătoşi şi buni. Am spus această întâmplare pentru a demonstra că de cele mai multe ori se poate spune că acest lucru este cât se poate de mult un fapt sau o realitate care de cele mai multe ori ne duce sau mai bine spune ne menţine în ceea ce am putea denumii sensul şi expresia a ceea ce este speranţa în sens istoric. Este cât se poate de adevărat că speranţa este un lucru care are de a face sau mai bine spus se leagă de dorinţa de o viaţă mai bună sau mai bine spus de modul de a duce o viaţă mai bună pe viitor. Se poate spune că după ce omul a trecut prin perioada regatelor şi a imperilor antice şi medievale în cele din urmă se poate spune că el a ajuns la ceea ce am putea spune epoca ţărilor moderne. Aceste ţări se poate spune că sunt o reconfigurare din nou a speranţelor şi a modului de viaţă şi a tot ceea ce ţine de acest lucru. Aceste fapte se poate spune că sunt cât se poate de mult realităţi şi lucruri care ţin de ceea ce este sau de modul în care omul îşi defineşte existenţa.[24]

Se poate spune că în ceea ce priveşte şcolile de mai multe ori omul a ajuns să susţină şi să menţină ceea ce am putea spune sensul şi modul în care este definită sau mai bine spus în care este concepută viaţa şi existenţa noastră în general. În şcoală se poate spune că de cele mai multe ori omul ajunge să trăiască sau mai bine spus să îşi pună în practică cunoştiinţele şi la fel de bine să îşi dea seama de importanţa lor. Aceste fapte se poate spune că sunt cât se poate de mult cele care definesc şi cele care susţin ceea ce este şi modul în care înţelegem procesul de asimilare. Elevul se poate spune că trăieşte în şcoală cu sentimentul că v-a învăţa mai bine, că v-a ajunge să dobândească mai multe cunoştinţe, că se v-a maturiza. Se poate spune că de mai multe ori pe băcile şcolii se nasc mai multe speranţa şi pe aceste speranţe se poate spune că trebuie să le

24 Dacă vom studia mai bine problema se poate spune că acest concept de ţară este cât se poate de mult un lucru sau o stare care ţine de relativ epoca modernă a omului. De cele mai multe ori lumea confundă regatul cu ţara dar se poate spune că aceste noţiuni nu sunt identice. Ţara şi regatul nu sunt indentice şi acest lucru se poate spune că este cât se poate de mult un lucru pe care trebuie să îl avem în vedere.

avem în vedere. De cele mai multe ori se poate spune că pe băncile şcolii elevii şi studenţii pornesc cu foarte multă speranţă sau mai bine spus cu foarte multă încredere. Speranţa este un lucru cât se poate de mult care are de face cu ceea ce se poate spune sensul şi expresia a ceea ce este şi a modului în care înţelegem sensul vieţii. După cum am spus, trebuie să avem speranţă în ceea ce priveşte elevii pe care îi avem şi pe care îi pregătim în şcoală. Şcoala este un lucru care după cum am spus ne duce în spre ceea ce se poate spune speranţa că vom avea o lume cu o gândire matură şi cu o gândire cât se poate de bine determinată.[25]

După cum ştim omul şi-a pus din cele mai vechi timpuri mari speranţe în şcoală. Acest lucru se poate spune că este cât se poate de mult un fapt care ţine cât se poate de mult şi de modul în care de cele mai multe ori omul a ajuns să îşi organizeze sau mai bine spus să îşi menţină un fel de poziţie cât se poate de mult exemplară în ceea ce priveşte şcoala. În acest sens se se ştie că primul nivel de şcolarizare pe care l-a făcut omul este gimnaziul. Un al doilea nivel sau mai bine spus o a doua categorie de ceea ce este şcoala se poate spune că a devebit liceul. Liceul în unele ţări este opţional în timp ce în alte ţări este cât se poate de mult obligatoriu. După liceu se poate spune că omul şi-a grupat ceea ce am putea spune sensul şi expresia cunoaşterii prin ceea ce este sau modul în care este definită sau mai bine spus susţinută nevoia omului de a cunoaşte. Acest lucru după cum am spus este un fapt care ţine cât se poate de mult de ceea ce este sau mai bine spus de modul în care este înţeleasă educaţia şi tot ceea ce ţine de educaţie. Acest lucru după cum am spus este un fapt pe care la fel de bine este menit să ne aducă în faţă ceea ce este şi modul în care a fost exprimată speranţa şi modul ei de a fii în lume şi în existenţă. Speranţa este un lucru care după cum am spus ne duce în spre nevoia de a face o lume şi o societate mai educată şi la fel de bine cât se poate de mult bazată pe ceea ce este sau pe modul în care este definită sau mai bine spus menţinută educaţia. Cu cât vom avea o lume mai educată se poate spune că vom ajunge să avem o lume cât se poate de mult fericită şi împlinită. Acest fapt este o realitate pe care trebuie să o avem în vedere.[26]

Un mare pas îniante se poate spune că a fost în planul cunoaşterii academia. Sunt foarte mulţi care îşi pun speranţa în academie şi la fel de bine în cunoaşterea academică. Cunoaterea academică este în acest lucru un fapt care ne oferă foarte multă speranţă sau la fel de bine ajunge de mai multe ori să ne definească ceea ce am putea denumii sensul şi expresia finală a ceea ce este şi a modului în care este definită şi

25 Tadros Y. Malaty, *The school of Alexandria* (New Jersey, 1995).

26 Se poate spune că speranţa este un lucru care funcţioenază foarte mult în lumea educaţiei şi în lumea şcolii. Acest lucru după cum am spus este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere şi de care trebuie să ţinem cont. De cele mai multe ori se poate spune că elevii şi studenţii sunt cât se poate de mult o investiţie pe care omul o face în viitorul unei anumite ştiinţe. În acest sens se poate spune că atunci când un elev sau un student intră pe băncile şcolii se poate spune că el are nevoie de speranţă pentru ca pe viitor el să ajungă un bun reprezentant al ştiinţei pe care a ales să o studieze.

concepută sperenţa. Trebuie să avem speranţa de la academii care sunt puse să vină cu rezultate cât se poate de bune şi de pozitive în sensul şi în propăşirea omului. Sunt mai multe academii care se poate spune că au oferit foarte multă speranţă lumii din jur. Această speranţă se poate spune că de cele mai multe ori s-a identificat cu lumina cunoaşterii sau după cum o demumesc alţii lumina sapienţială. Acest lucru se poate spune că este cât se poate de mult o realitate şi un fapt de care trebuie să ţinem cont şi pe care trebuie să îl avem în vedere. Viaţa noastră după cum am spus de mai multe ori are nevoie de lumina cunoaşterii prin care omul reuşeşete să facă o lume mai bună şi mai frumoasă. Acest lucru se poate spune că este cât se poate de mult ceea ce defineşte şi ceea ce menţine cât se poate de mult starea de înţelegere şi starea de cuprindere a ceea ce este şi a modului în care este definită şi concepută speranţa. Speranţa este un lucru care de cele mai multe ori ne duce în spre ceea ce am putea spune un mod de viaţă care de cele mai multe ori a fost simbolizat de lumină. În sensul cunoaşterii se poate spune că speranţa de mai multe ori aduce cu sine lumina cunoaşterii. Cunoaşterea este un lucru care după cum am spus este un fapt care în cele din urmă ne duce la o viaţă mai bună şi mai frumoasă. De cele mai multe ori se poate spune că speranţa a fost pusă de mai multă lume în legătură cu ceea ce este şi cu modul în care este înţeleasă şi definită cunoaşterea. Cunoaşterea este cea care îl iluminează pe om. Adevărul este că de mai multe ori speranţa dispare acolo unde nu este lumina cunoaşterii şi acolo unde domneşte ignoranţa. Poate cel mai mare lucru de care trebuie să ţinem cont în aceast sens în ceea ce priveşte cunoaşterea este cât se poate de mult ignoranţa. Trăim într-o lume care de mai multe ori se dovedeşte a fii cât se poate de mult un fel de ignorantă în ceea ce priveşte cunoaşterea. De mai multe ori auzim că ni se spune că dorim prea multe de la cunoaştere şi de la tot ceea ce ţine de cunoaştere. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere. Ceea ce mai mulţi teologi creştini ortodocşi ne spun este că speranţa se naşte foarte mult din cunoaşterea lui Dumnezeu. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere şi de care trebuie să ţinem cont.[27]

Se spune că un mare intreprinzător a avut la un moment dat o criză financiară în compania lui care risca să îi ducă toată firma în faliment. Omul era prins între nicovală şi ciocan. Nu ştie ce să mai facă. Pe când se plimba la un moment dat a putut vedea un bătrân care s-a apropiat de el.

- Bună ziua, a spus bătrânul.
- Bună ziua.
- Parcă ceva te tulbură?
- Da. Aşa este.
- Care este problema?
- Sunt pe punctul familmentului.
- Cred că eu te pot ajuta.
- Cum?

27 Paul Evdokimov, *Cunoaşterea lui Dumnezeu în tradiţia răsăriteană,* (Bucureşti, 2013 reeditare).

- Uite, ţine asta şi bătrânul i-a intâns un cec de 500.000 de dolari. Era semnat John D. Rockefeller. La acel timp Rockefeller era încă în viaţă.
- Nu îmi vine să cred.
- Ai la dispoziţie un an. Anul viitor pe vremea asta vreau să îmi aduci banii înapoi.
- Bine.

Omul nostru se spune că a prins puteri şi a început din nou să investească. A lucrat cu mare dăruire şi în curând compania lui a ieşit din impas. Omul se gândea la cecul cu bani dar nu s-a folosit deloc de el. Era acel cec care îi dăduse din nou încredere şi forţa de a continua mai departe compania lui. Când s-a împlinit un an omul a venit din nou cu cecul neîncasat în parc unde a aşeptat să vină din nou bătrânul. În locul bătrânului a putut vedea că a venit o asistentă medicală. În spatele ei se putea vedea bătrânul care părea cât se poate de îngrijorat.

- Am să vă pun o întrebare, a spus asistenta medicală.
- Ce întrebare?
- Acest om vă deranjează?
- Nu. De ce?
- Vedeţi el este internat la un ospiciu.
- Şi ce este cu asta?
- Are obiceiul să fugă din ospiciu şi să le spună oamenilor că el este John D. Rockefeller.
- A da, acum înţeleg.

După cum am spus speranţa este un puternic stimulent pentru om şi se poate spune că de mai multe ori în istoria lumii speranţa a fost găsită în foarte mult locuri şi în foarte mult împrejurări.[28] Aceste lucruri se poate spune că ne fac să privim şi să înţelegem speranţa de mai multe ori ca şi un element motivaţional. Atunci când omul este motivat se poate spune că el acţionează cât se poate de mult diferit şi fără de nici un fel de resentimente. În acest sens se poate spune că de mai multe ori în istorie separanţa a fost un lucru care a fost înţeles ca şi subiect de studiu al psihologiei şi a tot ceea ce ţine de lumea psihologică. Acest fapt este cât se poate de mult o realitate şi un fapt care ne pune în faţă ceea ce este în sine speranţa în sens uman. Omul are nevoie de speranţa zilei de mâine, că ziua de mâine v-a fii mai bună, că ziua de mâine v-a fii mai fruoasă ca şi ziua de azi. Acest lucru se poate spune că de cele mai multe ori se leagă de comportamentul omului.[29]

28 Speranţa este un lucru care se poate spune că îl determină pe om să iese din sine şi să dea tot ceea ce este mai bun în drumul său de realizare şi de împlinire. Acest lucru se poate spune că nu este numai un element psihologic ci este şi un element cât se poate de emoţional. De mai multe ori emoţiile noastre sunt pecetluite de ceea ce am putea spune speranţă. Speranţa este un lucru care ne face să ne activăm emoţiile şi să facem ca de cele mai multe ori emoţiile noastre să funcţioneze şi să reacţioneze cât se poate de mult. Când omul are speranţă se poate spune că emoţiile lui sunt pozitive şi când el este fără de speranţă se poate spune că el este înconjurat de emoţii negative.

29 Hierotheos Vlahos, *Boala şi tămânduirea sufletului în tradiţia ortodoxă* (Levadia, 1993).

CAPITOLUL 2

SPERANŢA ÎN VIZIUNEA BIBLICĂ

Biblia este una dintre cărţile fundamentale ale umanităţii şi ale lumii şi se poate spune că ea conţine în sine un puternic mesaj al speranţei. Idea de bază a speranţei pe care Biblia o pune în faţa noastră este cât se poate de mult faptul că Dumnezeu este cu noi şi că El v-a găsii o modalitate să îi mântuiască pe cei credincioşi. Acest lucru se poate spune că este şi motivul pentru care 4 cărţi importante ale Bibliei sunt denumite evanghelii sau veştile cele bune, ευαγγελιος în greceşte înseamnă veste bună. Prin urmare, în sens generic se poate spune că Biblia s-a voit a fii cât se poate de mult un lucru sau o realitate care ne aduce vestea cea bună. Această veste este cât se poate de mult un lucru care trebuie să îl avem în vedere şi pe de care trebuie să fim conştienţi. După cum am spus, prima concepţie de speranţă pe care însuşi Dumnezeu Tatăl o lasă în Biblie este imediat după căderea primilor oameni în păcat când Dumnezeu le promite un mântuitor. Acest mântuitor avea să vină istoric în persoana Domnului Iisus Hristos. Păcatul primilor oameni sau păcatul strămoşesc se poate spune că nu putea să rămână fără nici o pedeapsă. Totuşi, iubirea şi bunătatea lui Dumnezeu au trecut peste păcatul primilor oameni şi după cum am spus lor le-a fost promisă mântuirea. Aecasta se poate spune că este o speranţă universală pe care a lăsat-o Dumnezeu să existe în trecut şi în istoria lumii.[30] Se poate spune că aceasta este cât se poate de mult idea centrală a ceea ce este sau a modului în care a fost definită speranţa în cartea Facerii sau a Genezei din Biblie.

Imediat după primii oamenii şi mai apoi după ce oamenii s-au înmulţit se poate spune că o a doua mare etapă care o mărturiseşte Biblia şi care se leagă de speranţă a fost cât se poate de mult etapa din jurul perioadei în care a trăit dreptul Noe. Lumea s-a înrăit foarte mult şi acest lucru a atras mânia şi dorinţa de pedeapsă a lui Dumnezeu. Acest lucru a făcut ca singurul drept din acele timpuri să fie găsit numai Noe şi familia sa. Peste lumea cunoscută până la timpul lui Noe v-a venii un mare potop. Acest potop se poate spune că a adus cu sine în discuţie tema sau problematica speranţei. Noe nu a putut decât să spere şi să aibă încredere în Dumnezeu că Acesta în cele din urmă v-a găsii o cale de izbăvire. Perioada lui Noe se poate spune că a fost o perioadă în care speranţa umană a fost pusă la încercare. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere şi de care trebuie să ţinem cont. Când nu mai părea că există nici o

30 Opiniile referitoare la păcatul strămoşesc diferă foarte mult în creştinism. Ortodoxia este cea care crede că păcatul strămoşesc este şters prin botez. Înţelegem că cei care nu sunt botezaţi creştineşte şi mai ales în mod creştin ortodoxă continuă să menţină ceea ce se poate spune păcatul strămoşesc. Au existat mai multe teorii şi mai multe opinii referitoare la păcatul strămoşesc prin care unii susţin că el se moştereşte genetic. Acest fapt a dus ca în unele confesiuni creştine să fie respins borezul copiilor. Ortodoxia susţine că imediat după botez omul nu mai este deloc moştenitor la păcatului strămoşesc.

speranţă se poate spune că Dumnezeu a mai dat încă o speranţă lumii. Această speranţă se poate spune că consta în a face o lume mai bună. Sunt mai multe legende în ceea ce îl priveşte pe dreptul Noe dar în orice caz se poate spune că în privinţa sa este cât se poate de mult evident nevoia sau cazul de a avea speranţă sau mai bine spus de a ne menţine speranţa. Acest lucru este un fapt pe care nu se poate să îl trecem cu vederea sau mai bine spus nu se poate să îl lăsam chiar atât de uşor să treacă prin faţa noastră. Prin speranţă se poate spune că după Noe lumea s-a regenerat sau mai bine spus a continuat să existe numai prin ceea ce am putea spune o familie şi rudele sale. Arca lui Noe a rămas în acest sens un exemplu de speranţă în mentalitatea biblică şi după unii această arcă este cât se poate de mult un simbol al Bisericii creştine prin care ne găsim mântuirea. Acest lucru după cum am spus este o temă pe care trebuie să o avem în vedere atunci când vorbim despre potop. Evident, sunt mai multe voci care neagă în zilele noastre că ar fii existat un potop dar acest lucru este infirmat de mai multe descoperiri geologice din timpurile noastre care ne spun că există cu adevărat motive să credem că potopul a avut loc cu adevărat.[31] După cum am spus Noe a fost un capitol din istoria biblică ce se poate spune că ne-a pus în faţă foarte mult efectele sau mai bine spus modul în care a fost înţeleasă speranţa în sens religios. Pentru a ieşii din potop Noe şi-a pus toată speranţa sa în Dumnezeu şi în cele din urmă se pare că Dumnezeu a răspuns chemării sale.

Un alt capitol în care se poate spune că tema speranţei poate fii dedusă din Vechiul Testament este momentul în care după ce Avraam şi fii săi migrează în Egipt ajung în robia egiptenilor. Sunt mai multe teorii referitoare la timpul cât a durat această robie dar cel mai probabil a fost undeva între 200 şi 250 de ani. În acest răstimp se poate spune că evreii au trăit cu speranţa eliberării. Robia egipteană se poate spune că a adus cu sine cât se poate de pragmatic şi de real ceea ce am putea spune speranţa că într-o zii evreii vor avea să fie eliberaţi de sub robia egipteană. Acest lucru va culmina foarte mult în jurul personalităţii Sfântului Moise care îi v-a conduce pe evrei spre libertate. Acest lucru după cum am spus este cât se poate de mult un fapt de care trebuie să ţinem cont atunci când vorbim de ceea ce este sau de modul în care este exprimat sensul biblic.[32] Sfântul Moise a fost cel care se poate spune că a luat în sine sau mai bine spus a însumat sparenţele şi nădejdile evreilor pentru libertate şi în acest sens el v-a ajunge ca prin rugăciune să despartă Marea Roşie în două pentru ca astfel evreii să poată trece de la robie la libertate. Acest lucru după cum am spus este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere şi de care trebuie să ţinem cont. Ceea ce se poate

31 Dumitru Abrudan, *Arheologie biblică* (Sibiu, 2002 reeditare).

32 După cum se poate vedea există două imagini sau mai bine spus două viziuni generice referitoare la cum este şi la modul în care este exprimată libertatea în sens biblic. Una este generică în care omul are o legătură cu Dumnezeu sau mai bine spus o religie şi alta este particulară care s-a manifestat în funcţie de anumite contexte sau mai bine spus de anumite împrejurări concrete în care Dumnezeu a intervenit fie în persoană sau fie prin intermediari pentru a da sens vieţii şi a aduce speranţă poporului ales.

deduce din acest context este că atunci când omul este cu nădejdea şi speranţa în Dumnezeu în cele din urmă v-a ajunge să obţină ceea ce doreşte dacă acest lucru este bun.

După cum am spus se poate spune că eliberarea evreilor din robia egipteană este pentru noi o lecţie de speranţă. Acest fapt evident nu este de mare interes pentru mai mulţi dintre noi dar ceea ce trebuie să ştim este că speranţa este cea care i-a trecut de la robie la libertate pe evrei şi pe poporul ales. După cum am spus, Dumnezeu a acţionat cât se poate de evident pentru a nu suprima speranţa sau mai bine spus nădejdea evreilor. Acest lucru după cum am spus este un fapt asupra căruia trebuie să insistăm. Este cât se poate de probabil că în momentul în care au ajuns în faţa mării Roşii evreii au pierdut orice speranţă. Erau urmaţi de armatele egiptene care doreau înrobirea lor din nou. Istoricii estimează cu au fost undeva la 200000 sau 300000 de evrei care au ieşit din robia egipteană. Toţi aceştia nu aveau ambarcaţiuni pentru a ieşii din Egipt. Aici este momentul în care Dumnezeu a făcut o minune fiindcă apele mării Roşii s-au despărţit în două. Evreii vor trece în acest sens de la robie la libertate. Totuşi, ceea ce trebuie să amintim aici este că drumul speranţei evreilor dezrobiţi nu s-a oprit aici. Drumul spre pământul Canaanului a durat timp de 40 de ani. Se poate spune că în acest interval de timp evreii au devenit ceea ce am putea spune un popor nomadic. Totuşi, scopul lor a fost de a ajunge să se stabilească în pământul Canaanului sau mai bine spus în pământul făgăduinţei. Acest proces se poate spune că a fost lung şi cât se poate de mult anevios. Drumul era greu şi trecea prin deşertul Sinai lucru care a făcut ca mai mulţi evrei să se îndoiască de Dumnezeu şi de planul Său cu poporul ales. Din nou se poate spune că în acest interval de timp de 40 de ani de la ieşirea din Egipt şi stabilirea finală în pământul Egiptului se poate spune că speranţa v-a juca un rol semnificativ în istoria evreilor. Evreii au început să se îndoiască dacă vor ajunge în final în pământul făgăduinţei. Drumul era greu şi anevios şi implica de mai multe ori lipsuri. Este de remarcat aici cât se poate de mult oscilarea evreilor în credinţa lor în Dumnezeu. Ei au fost în acest sens extrem de necedincioşi fiindcă odată ce s-au văzut în deşert s-au considerat trădaţi de Dumnezeu care i-a adus într-un loc de acest fel. Totuşi, Dumnezeu nu îşi v-a abadona popprul ales şi a fost alături de el până la stabilirea în pământul făgăduinţei sau mai bine spus în Canaan. Acest periplu al evreilor din Egipt până în Canaan se poate spune că a fost cuprins sau mai bine spus expus în cartea Ieşirii din Vechiul Testament. Se poate spune că speranţa a fost cea care i-a ţinut pe evrei timp de 40 de ani cât a durat drumul lor prin pustie spre pământul Canaanului. Ei trăiau cu speranţa că nu vor mai fii robi şi vor avea un pământ al lor unde se vor putea înmulţii şi unde vor putea creşte în linişte.[33]

Se spune că la un moment dat un tăietor de lemne a dorit să se angajeze. A găsit un serviciu se poate spune că destul de bine plătit. S-a dus în pădure şi în prima zii a tăiat 18 copaci.

- Am tăiat azi 18 copaci! A spus tăietorul şefului său.

33 Nicolae Ciudin, *Studiul Vechiului Testament: manual pentru seminariile teologice* (Bucureşti, 2002 reeditare).

- Extraordinar!
- Este totuşi mult.
- Da. Continuă tot aşa.

Foarte stimulat cu cuvintele de laudă ale şefului său tăietorul de lemne se spune s-a dus a doua zii dar de această dată a tăiat numai 15 copaci. A treia zii a tăiat numai 10 copii. A patra zii a adus numai 5 copaci.

- Poate îmi pierd speranţa, s-a gândit tăietorul de lemne.
  S-a dus şi a vorbit cu şeful său.
- Am să vorbesc cu tine un lucru, a spus tăietorul către şeful său.
- Ce lucru?
- Nu ştiu cum se face că tai tot mai puţini copaci.
- Eu cred că ştiu care este problema.
- Care este?
- Când ţi-ai ascuţit ultima dată securea?
- Să îmi ascut securea?
- Da.
- Nu am avut timp să o ascut fiindcă am fost ocupat cu tăiatul copacilor.
- Vezi eu cred că asta este problema.
- Da aşa este.

Am spus această întâmplare pentru a demonstra că în Vechiul Testament de mai multe ori ni se reaminteşte că trebuie să fim atenţi sau mai bine spus să fim cât se poate de mult cu băgare de seamă la ceea ce facem şi la modul în care de cele mai multe ori ajungem să înţelegem speranţa. De mai multe ori se poate spune că ajungem să ne trezim într-o lume rece şi fără de speranţă şi acest lucru de cele mai multe ori are loc din cauza neatenţiei noastre. Se poate spune că de cele mai multe ori neatenţia este un lucru sau un fapt care este cât se poate de mult actualizat şi adus la înţelesul şi la fel de bine la modul de înţelegere al omului de zii cu zii. Speranţa după cum am spus este un lucru care este tema de mai multe ori în Biblie. Sunt mai mulţi care nu văd Biblia în nici un fel legată de speranţă şi de ceea ce este speranţa. Speranţa este un lucru care după cum am spus se poate spune că este mesajul negeric al Bibliei şi în acest sens este bine să studiem Biblia mai mult ca şi o carte a speranţei.[34]

Se poate spune că imediat după ce evreii s-au stabilit în pământului Canaanului au intrat într-o nouă perioadă. Această perioadă se poate spune că se leagă foarte mult de ceea ce este sau mai bine spus de modul în care evreii au interaţionat cu mai multe popoare şi imperii care de mai multe ori i-au asuprit pe evrei. În această perioadă se poate spune că speranţele evreilor se vor grupa foarte mult în jurul idei de regat. Este de aminitit aici că au fost doi şi cei mai mari regi ai evreilor din toate timpurile: David şi Solomon. Aceştia amândoi au lăsat scrieri în urma lor în care se poate spune că şi-au

34 Adevărul este că în zilele noastre sunt mai mulţi care de mai multe ori nu văd Biblia ca şi o carte a speranţei. Acest lucru se poate spune că este eronat. Sunt mai mulţi care atunci când au citit Biblia se poate spune că au ajuns să fie cât se poate de mult încrezători sau mai bine spus plini de încredere sau mai bine spus au ajuns să îşi menţină încrederea sau mai bine spus tot ceea ce ţine de încredere. Acest lucru după cum am spus este un leitmotiv al Bibliei şi a tot ceea ce a ţinut de istoria biblică.

exprimat ideile lor religioase. Sfântul David a fost cel care a scris Psalmii şi Solomon este cel care a scris Înţelepciunea lui Solomon. Aceste lucruri se poate spune că sunt cât se poate de mult produse ale literaturii iudaice post-exilice. Biblia ne arată că nivelul sau standardul de viaţă el evreilor ţinea foarte mult sau mai bine spus a fost definit de ceea ce am putea spune gradul de viaţă religoasă la care au ajuns evreii într-un anumit interval de timp. Când evreii erau credincioşi se poate spune că de cele mai multe ori regatul lor era unul prosper. Când ei se întorceau la zei şi la alte credinţe străine de Dumnezeul cel adevărat nivelul de viaţă se deprecia. Prima mare cădere a evreilor se v-a produce în ultima perioadă a domniei lui Solomon când Solomon a căzut în păcatul idolatriei. Ca şi pedeapsă pentru acest păcat se poate spune că evreii au ajuns să fie pedepsiţi cu dezmembrarea regatului.[35]

În următoarea perioadă din istoria poporului evreu se poate spune că au urmat succesiunea mai multor imperii străine care au ajuns să domine sau mai bine spus să devină asupritoare peste evrei. Acest lucru se poate spune că este cât se poate de mult un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere şi de care trebuie să ţinem cont. În acest sens atunci când evreii păcătuiau se poate spune că ei au fost lăsaţi pedagogic în conducerea la mai multe imperii cum au fost imperiul babilonian, persan, grecesc sau macedonian şi în cele din urmă a imperiului roman. Toate aceste imperii au adus în cazul evreilor din nou în discuţie noţiunea de speranţă sau mai bine spus crezul că într-o zii vor fii eliberaţi de sub stăpânia externă. Vechiul Testament se poate spune că se încheie cu perioada romană care a fost perioada în care s-a născut Domnul şi Mântuitorul Iisus Hristos.[36] Ceea ce trebuie să fim conştienţi este că Biblia a devenit din acest punct de vedere un fel de expresie sau mai bine spus un fel de exprimare a ceea ce este sau mai bine spus a modului în care simbolicul a devenit de mai multe ori amestecat sau mai bine spus întrepătrus cu realul. Vom ilustra acest lucru cu un imn din Octoih pentru a putea să ne dăm seama de impactul pe care l-a avut Vechiul Testament. „În Marea Roşie chipul Miresei celei neispitite de nuntă s-a scris de demult. Acolo Moise despărţitor al apei, iar aici Gavriil slujitor al minunii. Atunci adâncul l-a trecut cu picioare neudate Israil, iar acum pe Hristos l-a născut fără de sămânţă Fecioara. Marea după trecerea lui Israil a rămas nestrăbătută, iar cea fără de prihană după naşterea lui Emanuil a rămas nevătămată. Cel ce eşti şi mai înainte ai fost şi Te-ai arătat ca om, Dumnezeule, miluieşte-ne pe noi.”[37]

35 Philip Graham Ryken, *King Solomon: The Temptations of Money, Sex, and Power* (Crossway, 2011).

36 Este cât se poate de adevărat că au existat mai multe dispute între ceea ce este sau mai bine spus modul în care definim sau mai bine spus modul în care este înţeleasă naşterea lui Hristos în timpul stăpâniei romane. Sunt mai mulţi cei care consideră că acest lucru este un merit al stăpâniei romane. Este cât se poate de reprobabil că naşterea lui Hristos a fost legată contextual de imperiul roman din moment ce după cum am vorbit mai sus de mai multe ori evreii au căzut sub stăpânie străină. Prin urmare, ideile unui imperiu roman providenţial sunt cât se poate de reprobabile.

Este cât se poate de adevărat că simbolic Vechiul Testament a devenit o carte sau mai bine spus este o carte a speranţei umane. Acest lucru se poate spune că a fost de mai multe ori arătat şi demonstrat. Dumnezeu după cum am spus este Cel care de mai multe ori a adus speranţă acolo unde nu a mai fost nici un fel de speranţă. Acest fapt se poate spune că nu se poate să ne lase cât se poate de mult imuni şi cât se poate de nepăsător la intervenţiile directe pe care Dumnezeu le-a făcut în istorie în favoarea omului. Un alt mare caz de speranţă se poate spune că este în Vechiul Testament Sfântul Iov. Ceea ce ştim despre Iov este că el a devenit subiect al disputei în ceruri unde cel rău sau diavolul a cerut ca el să fie supus încercărilor. Dumnezeu a fost Cel care a acceptat ca Sfântul Iov să fie ispitit şi încercat. Acest lucru se poate spune că a adus în Iov o criză. Această criză s-a manifestat în pierderea speranţei. Iov a ajuns să blesteme ziua în care s-a născut. Totuşi, în final se poate spune că povestea lui Iov are un final fericit. Iov nu cârteşte împotriva lui Dumnezeu şi găseşte alinare în cuvintele prietenilor săi. În acest sens, se poate spune că Iov deşi a trecut prin mai multe încecări a devenit un model de speranţă pentru toţi şi pentru fiecare dintre noi. Cu toţii trecem prin momentel grele. În acest sens se poate spune că nu a existat un om în istorie a căruit credinţă să nu fie pusă la îndoială sau mai bine spus a cărui viaţa să nu se confrunte cu greutăţi. Învăţăm din Biblie şi mai ales din cazul lui Iov că de cele mai multe ori trebuie să înţelegem relaţia sau legătura care există între speranţă şi răbdare. Aceste două lucruri se poate spune că sunt cât se poate de fundamentale sau mai bine spus există o legătură cât se poate de majoră între ele. Speranţa este un lucru care după cum am spus de mai multe ori se leagă de virtutea răbdării şi a statorniciei. Acest lucru se poate spune că este fundamental şi este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere.[38]

Se spune că într-o familie care avea o mică fetiţă la un moment dat a venit crăciunul. Fetiţa s-a tot gândit ce să îi ofere ca şi cadou tatălui ei. S-a dus şi a cumpărat o cutie foarte aurită. Această cutie a costat foarte mult. Mai apoi a sărutat de mai multe ori cutia şi în cele din urmă a dus-o la tatăl său.

- Bună tată, a spus fetiţa.
- Bună.
- Am ceva pentru tine.
- Ce?
- Cu cadou.
- A da?
- Da. Uite acesta este, a spus fetiţa întânzându-i cadoul. Când tatăl a văzut cutia s-a scandalizat.
- Cum ai putut să faci asta?
- Ce să fac tati?
- Să dai atât de mulţi bani pe o cutie aurită?
- Am făcut-o pentru tine tati.

37 A se vedea Octoihul Mare, glasul al V-lea.

38 Radu Teodorescu, *Statornicia în creştinismul ortodox* (Cugir, 2015).

Tatăl a deschis cutia. Spre surprinderea lui cutia era goală.

- Bine dar cutia este goală, a spus tatăl.
- Nu este goală tată.
- Cum să nu?
- Este plină cu săruturile mele pentru tine.
- A. Deci tu ai dorit să îmi aduci în cadou mai multe săruturi?
- Da tati.
- Acum înţeleg.

Am spus această mică istorioară pentru a învăţa că pentru a face o lume mai bună de cele mai multe ori avem nevoie de speranţă şi la fel de bine este nevoie să fim cât se poate de mult statorniciţi în răbdare. Vom ajunge să dobândim speranţă din partea celor din jur numai atunci când îi vom privii pe cei din jur aşa cum sunt sau mai bine spus după modul în care ei se manifestă sau mai bine spus după modul în care ei există sau mai bine spus înţeleg în mod personal lumea. Acest lucru după cum am spus este un fapt de care trebuie să ţinem cont şi pe care trebuie să îl avem în vedere.[39] Sepranţa este un lucru care se poate spune că de mai multe ori a existat în Vechiul Testament. Sfântul Ilie a fost cel care se poate spune că a adus cât se poate de multă speranţă în jurul său. Regele şi regina din timpul său căzuseză în idolatrie şi nu era nimeni să vină cu o soluţie la această probemă. Sfântul Ilie a legat cerul şi mai bine de 7 ani nu a mai plouat deloc. Acest lucru se poate spune că a adus cu sine un fel de întoarcere sau mai bine spus o altă modalitate de a vedea viaţa şi lumea. În cele din urmă, sfântul Ilie a fost cel care a deschis din nou cerul după ce au venit alţi conducători care au fost credincioşi Dumnezeului celui adevărat. Vechiul Testament se poate spune că a venit cu o viziune cât se poate de retributivă a speranţei şi a tot ceea ce ţine de speranţa umană. Când omul păşeşte din amăgire sau din nespărare pe căi cât se poate de rele sau în păcat totuşi Dumnezeu nu lasă să fie omul fără de speranţă şi se poate spune că îi mai dă omului încă o şansă care este pocăinţa. Este cât se poate de adevărat că există o legătură cât se poate de strânsă între pocăinţă şi speranţă. Sfântul Ioan Hrisostom ne spunea la un moment dat că dacă Dumnezeu ar judeca lumea după dreptate ar trebuie să distrugă lumea. Totuşi, atunci când greşim Dumnezeu ne mai oferă o speranţă şi această speranţă se poate spune că este pocăinţa. Ne pocăim şi în acest sens lucru se poate spune că de cele mai multe ori este speranţa pe care ne-o lasă Dumnezeu atunci când nu facem voia Lui. Aceste lucruri se cuvine să le ştim şi să le avem în vedere.[40]

---

39 Este cât se poate de adevărat că de cele mai multe ori percepţia sau modul în care este văzută sau mai bine spus modul în care este simţită speranţa de cele mai multe ori este un lucru sau o realitate care a variat în istorie. Cu toţii trecem prin momente grele şi în acest sens de mai multe ori ajungem să ne punem speranţa sau mai bine spus nădejdea în cei din jur. Există în acest sens două dimensiuni ale speranţei sau mai bine spus ale nădejdii: una subiectivă care ţine foarte mult de modul în care fiecare dintre noi ajungem să înţelegem speranţa şi există o modalitate obiectivă de a vedea speranţa. Acest lucru după cum am spus este un fapt pe care trebuie să îl ţinem în considerare.

40 Ilie Miniat, *Didahii şi predici* (Bacău, 1995).

Odată cu ocupaţia romană se poate spune că se încheie ceea ce este sau mai bine spus ceea ce a fost denumit ca şi perioada poporului ales. Acest lucru se v-a centra foarte mult în jurul persoanei şi a activităţii Domnului Iisus Hristos. Născut la Betleem şi crescut în Nazaret se poate spune că totul se v-a schimba în procesul de mântuire al omului. Ceea ce evreii nu au reuşit să înţeleagă sau mai bine spus au eşuat să înţeleagă a fost faptul că Mântuitorul Iisus Hristos a avut o chemare şi o misiune universală care nu se manifestat numai la năzuinţele istorice de eliberat de sub jugul roman al evreilor. Marele eşec sau mai bine spus marea ratare a evreilor este că ei nu au voit un Mesia sau un Mântuitor religios ci mai mult unul politic care să îi scape de sub dominaţia sau de sub stăpânia romană. Acest lucru se poate spune că a redus foarte mult speraneţele poporului ales de a mai continua să fie poporul ales.[41] Domnul Iisus Hristos se poate spune că a adus cu sine o perioadă nouă în istoria biblică. Această perioadă s-a manifestat foarte mult în faptul că mântuirea a fost posibilă prin credinţa în Domnul şi Mântuitorul Iisus Hristos. Fără doar şi poate Biblia ni-l prezintă pe Domnul Iisus Hristos ca şi o persoană a sperenţei. Acest lucru se datorează la mai multe vindecări pe care le-a făcut Hristos în timpul vieţii Sale. Hristos a venit să aducă mântuire şi în acest sens de mai multe ori El s-a denumit pe Sine „lumina lumii.” Prin urmare este cât se poate de adevărat Domnul Iisus Hristos este fără doar şi poate o persoană a speranţei şi a nădejdii. Acest lucru se poate spune că a născut cu sine o religie pe care în zilele noastre o cunoaştem ca şi creştinism. Creştinismul este credinţa în Domnul şi Mântuitorul Iisus Hristos. Omul avea nevoie de cineva care să îl mântuiască fiindcă un om nu se poate mântui pe sine. Până la Domnul Iisus Hristos se poate spune că omul nu avea şansa să se mântuiască. De la Domnul Iisus Hristos mântuirea a devenit posibilă. Acest lucru este bine să îl ştim şi să îl avem în vedere atunci când vorbim despre speranţă în sens biblic. Domnul Hristos a venit să ofere sprenaţă lumii însă trebuie să înţelegem foarte bine contextul în care El ne oferă speranţă. Speranţa pe care ne-o oferă Hristos este cât se poate de mult un o speranţă în mântuire. Ce înseamnă acest lucru? Înseamnă că prin credinţa în Hristos ne izbăvim de muncile iadului şi la fel de bine nu mai sutem subiectul dreptei pedepse a lui Dumnezeu. Se poate spune că în Noul Testament sperenţa şi nădejdea este văzută foarte diferit de ceea ce am întâlnit până acum. Hristos este nădejdea şi speranţa mântuirii noastre. Fără de Hristos se poate spune că nu există nici un fel de mântuire. După cum ştim Hristos este indentificat de Sfântul Ioan Teologul ca şi Logosul sau mai bine spus cuvântul sau raţiunea lui Dumnezeu. Acest lucru Îl plasează pe Hristos într-o perspectivă cosmologică. Hristos este cel prin care s-a făcut universul şi lumea şi ca şi fiu al lui Dumnezeu se poate spune că El este antecedent lumii şi universului. Acest lucru este un

---

41 Sunt mai mulţi teologi creştini ortodocşi care vorbesc de poporul ales în termenii unui popor care a avut un rol pedogogic în iconomia mântuirii. Acest lucru este bine să îl avem în vedere şi să ţinem cont de el. Evreii au fost poporul ales de la Avraam care a fost chemat să meargă în pământul Urului Caldei şi până la răstignirea Domnului Iisus Hristos. Este în acest sens demn de remarcat că s-au făcut mai multe minuni şi mai multe intervenţii directe în istoria poporului ales pe care evreii le-au desconsiderat la vremea naşterii Domnului Iisus Hristos.

motiv de speranţă pentru noi fiindcă Hristos nu are nici un fel de interes în pierderea noastră ci mai multe el doreşte mântuirea noastră. Acest lucru după cum am spus este un motiv cât se poate de adevărat şi de real sau mai bine spus de bine definit.

Creştinismul adus de Domnul Hristos şi mârturisit în Noul Testament se poate spune că este o credinţă şi o religie a speranţei. Este vorba de mai multe ori de o speranţă eshatologică. Această speranţă se poate spune că este dincolo de istoria omului şi la fel de bine de tot ceea ce ţine de timpul omului. Mântuirea pe care a adus-o Hristos are cu sine mai multe implicaţii de ordin eshatologic. Acest lucru după cum am spus este un fapt de care trebuie să ţinem cont şi pe care trebuie să o avem în vedere. Eshatologia este un lucru care se poate spune este menită să ne ofere o speranţă ultimă şi finală. Această speranţă ultimă şi finală se leagă de faptul că în cele din urmă Dumnezeu v-a face dreptate şi îi v-a răsplătii pe cei buni şi îi v-a pedepsii pe cei răi.[42]

Se spune că un soţ şi o soţie au fost cât se poate de mult căsătoriţi timp de 30 de ani. În fiecare an cu ocazia aniversării căsătoriei lor se spune că ea gătea câte un tort. În fiecare an se spune că ea tăia tortul în două şi îl dădea partea de sus care era cu mai multă cremă soţului. În cel de al XXX-lea an de la căsătoria lor se spune că soţia a voit să mănânce ea partea cu cremă. Ea se gândea:

- Visez la acest lucru de 30 de ani. Adevărul este că merit acest lucru. Am crescut fii sănătoşi pentru soţul meu, am fost o suţie credincioasă, am gost gospodină, şi am avut grijă de sănătatea familiei.
  După aceste gânduri a rupt tradiţia şi i-a dat partea de jos fără de cremă a tortului soţului.
- Azi vreau să îţi spun un lucru.
- Ce lucru?
- De 30 de ani de gând gătesc masa pentru ca noi să sărbătorim aniversarea nunţii noastre ţi-am dat partea cu cremă a tortului.
- Ştiu asta. Dar mai şti ceva?
- Ce?
- De 30 de ani eu nu mănânc partea preferată a tortului care este cea de jos.
- De ce?
- Fiindcă am crezut că este mai bine să o ţin pentru tine.
- Nu se poate?
- Ce să se poată?
- Eu credeam tot invers că ţie îţi place mai mult partea de sus a tortului care este cea cu cremă.

Se poate spune că lipsa de speranţă de mai multe ori vine în noi şi este un sentiment care ajunge să ne domine fiindcă nu ajungem sau mai bine spus nu suntem cât se poate de mult atenţi cu cei din jur. De mai multe ori se poate spune că noi ajungem să ne pierdem speranţa faţă de cei din jur şi mai ales cu viaţa noastră din neatenţie. Neatenţia se poate spune că este un lucru care este foarte des întâlnit în lumea noastră. Acest lucru este un fapt de care trebuie să ţinem cont şi pe care trebuie să îl avem în vedere.[43] După cum am spus se poate spune că în sens biblic se poate vorbii de un fel de viziune biblică sau mai bine spus de o concepţie biblică despre ceea

42 Ilarion V. Felea, *Religia culturii* (Arad, 1994 reeditare).

ce este sau mai bine spus despre modul în care este înţeleasă sau mai bine spus concepută speranţa. Speranţa este un lucru care se poate spune că de cele mai multe ori ne duce sau mai bine spus ne îndreaptă în spre ceea ce este sau modul de a concepe viaţa spirituală. Biblia se poate spune că de mai multe ori a vorbit despre speranţă ca şi un act spiritual sau mai bine spus ca şi un act care vine de la Dumnezeu. Acest lucru se poate spune că este cât se poate de mult cea ce defineşte sau ceea ce menţine şi ceea ce susţine lupta noastră cu păcatul. Când păcatul ajunge să se permanentizeze în om se poate spune că de mai multe ori omul ajunge să fie cât se poate de mult înrobit. Sunt în acest sens oameni care sunt înrobiţi de fumat, de lăcomia pântecelui, de alte lucruri pe care omul ajunge să le trăiască. Robia păcatului de cele mai multe ori se poate spune că este un lucru de care trebuie să fim conştienţi. Biblia ne spune că omul este o fiinţă care de mai multe ori este prins în contingenţa păcatului. Păcatul după cum am spus este un lucru care este indus în noi de cel rău sau diavol. Acest lucru se poate spune că este un fapt care de mai multe ori ne lasă fără de speranţă. O poveste mai puţin cunoscută ne spune că un tânăr de mai multe ori se scălda în mlaşina păcatului. El se tot gândea:

- Voi merge şi mă voi pocăi.
  Cel rău se arăta acestui tânăr şi îi spunea:
- Ei acum eşti tânăr. Vei avea timp să te spovedeşti mai încolo când vei fii de 30 sau 40 de ani.
- Aşa este, a încuvinţat tănărul.
  Pe la 30 sau 40 de ani tânărul s-a gândit:
- Ar fii bine să mă duc şi să mă spovedesc şi să mă împărtăşesc.
- O să ai timp pe la 50 sau 60 de ani.
- Aşa este.
  Timpul a trecut şi omul a trăit în păcate mari şi grele.
  Pe la 70 de ani şi-a spus:
- Ar fii bine să mă duc să mă spovedesc şi să mă împărtăşesc.
- Acum este prea târziu, a spus cel rău sau diavolul.
- De ce?
- Fiindcă acum eşti al meu şi te voi duce cu mine în iad.

Am spus această întâmplare nu pentru a face o dramă sau o tragedie ci mai mult pentru a demonstra că de cele mai multe ori există nişte limite sau mai bine spus o limită a speranţei.[44] Prin urmare, se poate spune că viziunea biblică este că omul poate spera sau mai bine spus se poate încrede în mântuire. În acest sens teologia ortodoxă a făcut distincţia fundamentală dintre mântuirea obiectivă care a fost realizată de

43 În limba greacă părinţii duhovniceşti vorbesc foarte mult de un termen care este specific spiritualităţii greceşti şi care se numeşte trezvie [nepsis νεψης]. Acest lucru se poate spune că de cele mai multe ori constă într-un fel de stare de alertă la tot ceea ce este în jurul nostru şi mai ales la sursele de păcătuire sau mai bine spus la momentele care ne pot duce în spre păcat. Pentru a evita momentele care ne duc la păcat de mai multe ori se poate spune că omul trebuie să facă un efort sau mai bine spus o încercare de a se opune păcatului şi patimilor.

44 Gabriel Liiceanu, *Despre limită* (Bucureşti, 2009, reeditare).

Domnul Iisus Hristos şi mântuirea subiectivă care se poate spune că este împropiată prin faptul de a devenii creştin. Acest lucru după cum am spus este cât se poate de mult o învăţătură proprie Noului Testament. Noul Testament se poate spune că se centrează foarte mult pe faptul că speranţa mântuirii noastre este Domnul Iisus Hristos. În acest sens se poate spune că afară de Hristos şi de Biserica pe care El a întemeiat-o nu există mântuire. În viaţa Sa pământească se poate spune că Domnul Iisus Hristos a fost o persoană a speranţei: a vindecat bolnavi, a dat auz surzilor, a dat vedere orbilor, a vindecat paralitici sau leproşi. Aceste lucruri se poate spune că au creat imaginea lui Hristos ca şi un mesia al speranţei.[45]

Ştim din Noul Testament că Hristos şi-a ales ca şi apostoli doisprezece oameni simpli dar cu multă credinţă în Dumnezeu. Hristos avea să devină speranţa celor doisprezece apostoli. Acest lucru se poate spune că este cât se poate de mult un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere. Hristos a demonstrat că de cele mai multe ori oamenii simpli pot avea credinţă mai mare decât marii savanţi şi marii cărturari ai lumii. Se poate spune că în acest lucru se găseşte originalitatea lui Hristos. El nu a venit să condamne lumea ci să mântuiască lumea. Acest lucru se poate spune că în sens religios trebuie să ne dea multă speranţă. Noul Testament se poate spune că sintetizează pentru noi ceea ce este speranţa seculară de ceea ce este speranţa religioasă. Se poate spune că sunt mai mulţi care de mai multe ori au un fel de speranţă seculară: fie că sunt bolnavi şi medicina v-a face o descoperire pentru ca ei să fie vindecaţi. Se cunosc în acest sens mai multe boli care în trecut au fost incurabile. În evul mediu o boală care a fost incurabilă a fost ciuma. Omul care era bolnav de ciumă se poate spune că era în evul mediu un om fără de speranţă fiindcă ştia că nu se mai putea vindeca. La fel de bine, în antichitate o altă boală care nu avea vindecare a fost lepra. Leprosul ştia că dacă s-a infectat cu această boală nu v-a mai putea să aibă nici o şansă la viaţă. El în acest sens devenea un om fără de speranţă. Noul Testament se poate spune că de mai multe ori a venit cu o viziune proprie care se poate spune că transfigurează boala şi suferinţa. Asemenea lui Hristos care şi-a acceptat crucea şi creştinul trebuie să accepte suferinţa de care este afectat. Acest lucru se poate spune că de mai multe ori îi face solidari pe cei care suferă cu persoana Domnului Iisus Hristos. Noul Testament ne aduce meajul de speranţă că suferinţa şi boala nu este mai presus de puterile lui Dumnezeu. Suferinţa şi boala au intrat în această lume prin păcat sau mai bine spus prin încălcarea poruncilor lui Dumnezeu.[46]

---

45 Este de amintit aici pe teologul ortodox Dumitru Stăniloae care a accentuat într-una dintre cărţile sale fundamentale că Iisus Hristos a însemnat foarte mult „restaurarea omului." Acest lucru se poate spune că este cât se poate de mult o trăsătură pe care trebuie să o avem în vedere. Munca de restaurare pe care a făcut-o Hristos a fost de a îl putea ridica pe om la stadiul de a fii capabil să se mântuiască. Până la Hristos teologia creştin ortodoxă crede că mântuirea nu era posibilă. Hristos este cel care se poate spune că a deschis pentru noi „uşile raiului."

46 Jean Claude Larchet, *Teologia bolii* (Sibiu, 1997).

Se spune că imediat după ce au absolit doi prieteni Jim şi Stew s-au angajat. Amândoi au lucrat foarte din greu. După trei ani şeful companiei l-a promovat pe Stew. Jim a fost cât se poate de nemulţumit. S-a dus şi a cerut o audienţă cu şeful său.

- Bună ziua, a spus Jim.
- Bună ziua, a răspuns şeful.
- Am venit aici cu o plângere.
- Ce plângere?
- Eu cred că dumneata nu apreciezi pe muncitorii adevăraţi.
- De ce?
- Cum se face că numai colegul meu Stew a fost promovat?
- O să îţi arăt că există o diferenţă dintre tine şi Stew.
- Care?
- Du-te în piaţă şi vezi cine vinde lubeniţă.

Când Jim s-a întors şeful i-a spus:

- Şi cât cere pe kilogram?

Jim s-a dus din nou:

- 12 lei kilogramul.

Mai apoi şeful l-a trimit pe Stew. Când acesta a venit a răspuns:

- Momentan există numai o persoană care vinde lubeniţă cu 12 lei kilogramul, acum are 340 de lubeniţe în stoc. Pe masa de vânzare sunt 48 de lubeniţe, fiecare cântăreşte 15 kilograme. Lubeniţele sunt aduse din sud şi sunt proaspete şi de bună calitate.

Jim a fost impresionat de diferenţa dintre el şi Stew şi şi-a dat seama că are nevoie să înveţe mai mult de la prietenul său. Morala acestei povestiri este că oamenii de succes sunt mult mai atenţi cu ceea ce are loc în jurul lor şi nu se gândesc numai la ceea ce vor face mâine ci şi la ceea ce vor face anul viitor.[47]

După cum am spus, atunci când omul este atent şi cât se poate de mult concentrat el poate evita eşecul. Eşecul este cel care de cele mai multe ori se poate spune că îl demoralizează pe om şi îl face pe om să fie cât se poate de mult o persoană care nu mai are speranţă. În mod evident se poate spune că succesul este un lucru care îi aduce omului speranţă. Pentru a lucra la menţinerea speranţei de cele mai multe ori se cuvine să fim cât se poate de atenţie cu ceea ce are loc în jurul nostru. La fel de bine se mai poate spune că drumul spre speraţă se face pas cu pas şi nu totul se dobândeşte dintr-o dată. Acest lucru se poate spune că este un fapt asupra căruia trebuie să insistăm mai mult. După cum am spus insuccesul este un lucru care de cele mai multe ori îl decepţionează pe om şi la fel de bine este un fapt care nu îl dă omului o stare de bine. Noul Testament ne spune că atunci când omul este ancorat în credinţa în Dumnezeu de

---

47 Succesul se poate spune că este o noţiune care a variat foarte mult în istoria lumii şi a omului. Acest lucru se poate vedea de cele mai multe ori din faptul că omul de succes este un om cât se poate de bine organizat şi la fel de bine un om care ştie ceea ce vrea de la viaţă. Succesul este cel care se poate spune că naşte în om mai multe sentimente de speranţă. Adevărul este că nici unul dintre noi nu avem numai reuşite în viaţă şi de cele mai multe ori trebuie să trecem peste momentele de nereuşită şi să vedem numai ceea ce este bun în viaţa noastră.

mai multe ori şansele lui de succes sunt mult mai mari. În acest sens, se poate spune că Noul Testament pune în faţa noastră o altă noţiune a succesului sau a speranţei. Această noţiune se leagă foarte mult de ceea ce am putea spune o modalitate de înţelegere cât se poate de bună şi de serioasă a legăturii şi a relaţiei cu Dumnezeu. Când omul se raportează la Dumnezeu se poate spune că el are o cu totul altă înţelegere a speranţei. Acest fapt este unul care îl învăţăm din Noul Testament. Se poate spune că un mare caz de speranţă a fost în Noul Testament Sfântul apostol Pavel care a fost iniţial un opozant al creştinilor. Lui Pavel i se părea că a apăra creştinismul însemna un mare pericol pentru religia iudaică. În acest sens se spune că el a persecutat pe creştini şi a asistat chiar la uciderea Sfântului Ştefan unul dintre primii creştini, încuvinţând-o. Se poate spune că totul era pierdut pentru Sfântul Pavel. Totuşi, pe când se afla pe drumul Damascului, Saul cum a fost numele lui mai înainte de a se încreştine are o viziune a lui Hristos cel înviat în lumină. Acesta îi spune: Saule, Saule, pentru ce Mă prigoneşti? Sfântul Pavel se converteşte şi se poate spune că din acest moment viaţa lui primeşte o turnură sau mai bine spus o direcţie nouă.[48]

După cum am spus, Biblia este o carte a speranţei şi acest lucru se cuvine să îl avem în vedere şi să îl înţelegem foarte bine. Fără doar şi poate această speranţă este una religioasă. Speranţa principală a Bibliei se poate spune că se leagă foarte mult de ceea ce este sau mai bine spus de modul în care trebuie să înţelegem legătura noastră cu Dumnezeu. Mesajul Bibliei este că noi putem avea o legătură cu Dumnezeu şi că această legătură este cât se poate de mult dinamică. Acest fapt se poate spune că trebuie să îl avem în vedere atunci când vorbim de Biblie şi de sfinţii care sunt expuşi în ea.[49] Se poate spune că de cele mai multe ori speranţa adevărată se naşte în Biblie din comuniune cu Dumnezeu. Prin comuniunea cu Dumnezeu se poate spune că omul ajunge să aibă o altă înţelegere şi la fel de bine un alt mod de a vedea existenţa. Fără de speranţă se poate spune că de cele mai multe ori viaţa nu mai are nici un fel de logică. Speranţa este cea care ne face să mergem înainte. Cei care nu cultivă în jurul lor speranţa se poate spune că de cele mai multe ori devin persoane rele. Poate nu întâmplător Dante Aligheri în celebra sa lucrare Divina comedie a spus că pe porţile iadului sau ale infernului stă scris: „voi care intraţi aici lăsaţi în urma voastră orice speranţă.” Înţelegem din aceasta că lipsa este speranţă este un element cât se poate de demonic. Să ne aducem aminte că de mai multe ori speranţa a fost un lucru cât se poate

48 Nicoale Mladin, *Ascetica şi mistica paulină*, (Sibiu, 1996).

49 Sfinţii Vechiului şi a Noului Testament se poate spune că sunt cu toţii persoane ale speranţei. De la ei se poate spune că de cele mai multe ori ajungem să dobândim sau mai bine spus să luăm un exemplu de speranţă. Au fost mai multe cazuri în care totul părea pierdut pentru sfinţii din Biblie dar prin credinţă în Dumnezeu ei au trecut peste cele mai mari încercări. După cum am spus, de cele mai multe ori devenim conştienţi de nevoia de a avea speranţă numai atunci când trecem prin momente grele sau mai bine spus când de confruntăm cu încercări. Se cuvine să cultivăm speranţaîn viaţa noastră şi a celor din jur şi aşa vom ajunge să nu mai recem prin momente grele.

de mult absent din lumea noastră: cruciade, lagăre de exterminare, atacuri teroriste, ameninţarea războiului atomic şi multe altele de acest gen se poate spune că toate au dus ca speranţa să piardă de mai multe ori în lumea noastră. Este greu să ne imaginăm o lume în care nu mai există speranţă. Acest lucru este aşa fiindcă după cum am spus speranţa este un lucru cât se poate de natural omului. După Biblie se poate spune că speranţa este un fapt sau un lucru care este natural sau mai bine spus care vine direct pe modul nostru de a fii. Omul are nevoie să spere în ziua de mâine şi se poate spune că de cele mai multe ori acest lucru este cât se poate de mult ceea ce este constitutiv vieţii umane. Atunci când omul trăieşte oprimat se poate spune că el are nevoie de speranţă. Dacă îi luăm libertatea omului se poate spune că el are nevoie se spere că într-o zii v-a fii liber din nou. Se poate spune că la un anumit nivel viaţa umană este o încleştare dintre speranţă şi nesperanţă.

Realitatea este că în termeni biblici ţine de noi foarte mult ce fel de lume alegem să facem: o lume a speranţei în care există mai multe posibilităţi pentru ziua de mâine sau o lume a lipsei de speranţe în care mâine v-a fii mai greu şi mai urât decât azi. Acest lucru se poate spune că ţine foarte mult de noi. Omul este în sens biblic o fiinţă care a fost lăsată de Dumnezeu cu libertatea de a crea ce fel de lume doreşte. După cum am spus, de mai multe ori se poate spune că în lumea noastră tema speranţei este una periferică. Dacă ne vom uita în jurul nostru vom vedea că sunt puţini cei care îşi ridică la modul serios problema speranţei. Trăim într-o lume care de mai multe ori cultivă un mod de viaţă individualist în care fiecare dintre noi ne urmăm propriile interese fără să ne pese unii de alţii. Acest lucru se poate spune că de mai multe ori micşorează şansele noastre de speranţă. Este un lucru cât se poate de evident că speranţa trebuie să o cultivăm şi trebuie să ne ridicăm la nivel comun sau mai bine spus în sens de colectiv problema speranţei. Speranţa este un lucru care se cuvine să îl avem în vedere. Biblia şi mai ales Noul Testament este o carte a speranţei fiindcă ne spune că prin credinţă în Domnul Iisus Hristos mântuirea este un lucru care este posibil pentru noi. Se poate spune că speranţă mai mare decât aceasta nu există. Este cât se poate de adevărat că din Biblie învăţăm ceea ce este sau mai bine spus dinamica sperenţei religioase. Acest fapt este un lucru care se poate spune că se actualizează pe sine prin cadrul bisericii şi mai ales al Bisericii Creştin Ortodoxe.[50]

CAPITOLUL 3

ORTODOXIA CA ŞI CREDINŢĂ A SPERANŢEI

În sens etimologic se poate spune că este destul de greu să ne gândim la ortodoxie ca şi la o credinţă a speranţei. Ştim că ortodoxie vine din grecescul ορθοδοξια şi înseamnă dreapta slăvire a lui Dumnezeu sau mai bine spus dreapta preamărire a lui Dumnezeu. Acest lucru se poate spune că este propriu credinţei în Dumnezeu. Sunt mai multe credinţe în Dumnezeu dar unele ori sunt false ori sunt numai parţial adevărate.

50 Georges Florovsky, *Biblie, Biserică, Tradiţie* (Alba Iulia, 2005).

După cum am spus de cele mai multe ori se poate spune că ortodoxia este o credinţă care se manifestă printr-o raportare cât se poate de dreaptă sau mai bine spus corectă în Dumnezeu Tatăl. Se cuvine să ne raportăm corect şi cât se poate de potrivit la Dumnezeu. După cum ştim ortodoxia a fost definitivată ca şi credinţă în anul 843 la un sinod care a avut loc în Constantinopol. A trecut mai mult timp de atunci şi pentru a înţelege mai bine ortodoxia avem nevoie să înţelegem foarte bine contextul în care a avut loc acest mare sinod ortodox din anul 843.[51]

Se spune că mai de mult un om a trecut prin mai multe încercări şi a avut mai multe necazuri. Acest om avea un fiu pe care îl iubea foarte mult. Omul a ajuns la un moment dat să îşi piardă speranţa. Mergea pe un drum şi se gândea că ar fii bine să îşi curme zielele. Pe cum mergea şi se gândea serios la sinucidere se spune că a putut vedea undeva pe un perete o pictură. Această pictură se spune că i-a atras atenţia. În pictură era reprezentat globul pământesc şi deasupra lui o femeie pe care scria cu litere mari: LUMEA. Această femeie avea în mână o vioară cu care se străduia să cânte un cântec. Ceea ce a mai putut vedea acest om era că vioara femeii era numai cu o coardă fiindcă restul corzilor erau rupte. Femeia totuşi cu o singură coardă se străduia să cânte.

- Acum am înţeles, a spus omul privind la pictură.

El s-a văzut pe sine exact în poziţia acestei femei şi şi-a adus aminte de copilul de acasă. Acest copil se poate spune că a fost singurul care mai conta pentru el. Era singura coardă cu care el mai putea să cânte. Omul s-a dus la copilul său încrezător şi a renunţat la gândurile de sinucidere.

După cum am spus, atunci când omul trece prin momente grele şi momente de suferinţă, de durere şi de necazuri de mai multe ori el recurge la ortodoxie. Acest lucru este un fapt care a fost atestat de mai multe ori. Totuşi, de ce Dumnezeu lasă să vină asupra omului necazuri şi durere? Dumnezeu lasă să vină asupra omului necazuri şi durere fiindcă în acest mod omul devine mult mai încercat sau mai bine spus mult mai experimentat şi prin urmare se poate spune că el poate purta mai bine şi mai cu spor drumul său spre Dumnezeu. Ortodoxia se poate spune că a ajuns să fie o credinţă a speranţei fiindcă se poate spune că ea a trecut prin foarte multe. După cum ştim primul mare împărat creştin care a recunoscut credinţa creştin ortodoxă a fost Sfântul Constantin cel Mare care a trăit în secolul al IV-lea. Timp de mai bine de 300 de ani după Hristos se poate spune că lumea a respins credinţa în Domnul Iisus Hristos. În secolul al IV-lea se poate spune că creştinismul a intrat într-o nouă perioadă sau mai bine spus perioada în care după cum am spus în care creştinismul a ieşit în lume şi s-a

51 După cum am spus termenul de ortodoxie când este folosit în sens religios nu poate să fie folosit singur ci se poate spune că funcţioenază cât se poate de mult prin ceea ce este sau mai bine spus un termen compus: creştinismul ortodox. Ortodoxia este în acest sens mai mult o noţiune de complementaritate a creştinismului. În sine ortodoxia nu are o funcţie religioasă şi mai mult una de natură filosofică. Filosofia ortodoxiei se poate spune că este una a echilibrului sau mai bine spus a balanţei. A fii ortodox presupune în acest sens a fii o persoană de echilibru sau mai bine spus o persoană de balanţă sau un om al căii de mijloc.

confruntat cu problemele lumii. Acest lucru a avut loc în primă etapă sau mai bine spus în primă fază mai ales în imperiul bizantin. Trebuie să ştim să imperiul bizantin cuprindea la timpul său mai toată lumea civilizată de la acele vremuri.[52] Una dintre cele mai mari probleme cu care s-a confruntat ortodoxia în perioada de după Constantin cel Mare au fost ereziile. Ereziile sunt învăţături eronate de credinţă care au fost făcute în mod deliberat în acest fel de anumiţi ereziarhi [creatori de erezii]. Se poate spune că ereziile au fost mai mult o luptă ideologică dintre adevăr şi minciună. Acest lucru este un fapt pe care treuie să îl avem în vedere. S-au format în acest sens 7 mari sinoade ortodoxe care se poate spune că au fost sinoade ale speranţei. Modelul sinoadelor ortodoxe a fost foarte mult sinodul apostolic care a avut loc în anul 50 după Hristos la Ierusalim. Aceste sinoade ecumenice s-au confruntat cu 7 mari erezii: arianismul, erezia pnevmatomahă, monotelismul, monotelitismul, origenismul, iconoclasmul. Aceste erezii se poate spune că au dominat primul mileniu al istoriei creştine. Este bine să ştim prin urmare că în cadrul acestor sinoade ecumenice au existat mai multe dezbateri cu privire la adevărul de credinţă. Sinoadele ortodoxe se poate spune că de mai multe ori au adus cu ele ceea ce se poate spune înţelegere şi mai mult decât atât consens. Acest lucru se poate spune că în epocă a însemnat cât se poate de mult speranţă sau mai bine spus o modalitate de a avea speranţă în Dumnezeu.[53]

Sunt în acest sens mai multe cazuri în care se poate spune că ortodoxia nu este legată sau mai bine spus nu se vede nici un fel de legătură dintre noţiunea de creştinism ortodox şi seperanţă. În primul rând se poate spune că ortodoxia se defineşte ca şi speranţă în Dumnezeu. Acest lucru se poate spune că este un fapt fundamental care este propriu ortodoxiei şi care ţine foarte mult de ortodoxie. Cei care nu văd ortodoxia ca şi o formă de speranţă în Dumnezeu se poate spune că nu au ajuns să înţeleagă sensul ortodoxiei. După cum am spus, ortodoxia este nu numai credinţă în Dumnezeu ci mai mult şi speranţă în Dumnezeu. Aceste două lucruri se poate spune că în plan religios sunt complementare una alteia. După cum am spus sunt mai mulţi care consideră că fără nici o îndoială speranţa este un lucru care nu se potriveşte cu ortodoxia. În acest sens se poate spune că de cele mai multe ori ortodoxia este conştienţă de faptul că una dintre lucrările celui rău este să îl ducă pe om la dezbădejde. Acest lucru se poate spune că este menit ca în cele din urmă să îl ducă pe om în iad sau mai bine spus la pierzanie. Lucrarea celui rău se poate spune că este cât se poate de mult o lucrare care de cele mai multe ori se bazează pe inducerea în eroare a mai multora dintre noi. Fără de nădejde se poate spune că de cele mai multe ori omul

52 Nicolae Iorga, *Bizanţ după bizanţ* (Ediitura Gramar: Bucureşti, 2002 reeditare).

53 Este bine să relaţionăm în acest sens ceea ce se poate spune sensul şi forma de legătură dintre ortodoxie şi speranţă. În timp se poate spune că mai mulţi dintre noi nu am mai ajuns să vedem legătura care există între ortodoxie şi speranţă dar se poate spune că acest lucru este cât se poate de mult un fapt pe care nu îl putem trece cu vederea. Speranţa în Dumnezeu este o trăsătură fundamentală a ortodoxiei. Acest lucru este bine să îl avem în vedere şi să ţinem cont de el.

nu mai are nici un fel de şansă să îşi menţină credinţa sa în Dumnezeu. Acest lucru se poate spune că este cât se poate de mult un lucru sau o realitate de care trebuie să ţinem cont. Lucrarea celui rău este să ne lase fără de nici o nădejde fiindcă în acest sens se poate spune că el ajunge să ne stăpânească şi să deţină controlul deplin asupra noastră.

Sfinţii părinţi şi marii părinţi ai ortodoxiei sunt de părere că cel rău sau diavolul este cel care ne aruncă în deznădejde şi el este autorul deznădedjii. Părinţii duhovniceşti se spune că de cele mai multe ori sunt confruntaţi cu ceea ce se poate spune problema lipsei de nădejde. De cele mai multe ori se poate spune că părinţii duhovniceşti ne spun că cel rău sau diavolul este cel care induce în noi sentimentul că pentru noi nu mai există nici o şansă se a fii mântuiţi. În acest sens au fost mai mulţi sfinţi care au trăit acest lucru şi care l-au experimentat. După cum am spus, trebuie să ştim care este sursa deznădedjii. Este cât se poate de adevărat că există în acest sens o divergenţă de idei între ceea ce consideră psihologii şi psihiatrii ca şi deznădejde şi ceea ce consideră sfinţii părinţi ca fiind sursă a deznădedjii. Psihologii şi psihiastrii sunt cei care cosnideră că de cele mai multe ori sursele deznădedjii care se manifestă prin deprimare şi tristeţe sunt de cele mai multe ori de natură medicală şi prin urmare nu au o cauză metatizică. După cum am spus Biblia şi sfinţii părinţi ne spun că în realitate cauzele deznădejdii sau a întristării sunt de cele mai multe ori de natură metafizică sau spirituală. Acest lucru se spune că l-a măsturisit Vechiul Testament. Se spune că regele Saul după care a urmat David era de mai multe ori supărat de un diavol al tristeţii care îl arunca în deznădedje. Saul găsea vindecare tristeţii sale sau mai bine spus deznădejdii sale în muzică şi mai ales în muzica de liră.[54] Prin urmare se poate spune că este cât se poate de adevărat că există un diavol al deznădejdii care de cele mai multe ori ne duce la o stare de neplăcere şi de nelinişte.

Se spune că la un moment dat un părinte duhovnic văzător cu duhul pe nume Sava de la Muntele Athos a primit într-o zii pe un ierodiacon de al său care i-a spus:

- Părinte să pomeneşti la liturghie pe mama mea care a murit de trei zile.
- De unde ştii că murit mama ta?
- Mi-a spus îngerul meu păzitor.
- Cum aşa?
- De doi ani de zile la rugăciune mi se arată îngerul meu păzitor. Facem rugăciune, citim acastise, facem metanii şi avem discuţii duhovniceşti.
- De ce nu mi-ai spus nimic până acum? A spus părintele Sava dânduşi seama că ierodiaconul se află în înşelare.
- Îngerul mi-a spus că nu este bine să mă laud cu descoperirile mele.
- Eşti sigur că este un înger?
- Da. Cu el vorbesc despre rai şi iad şi facem mii de metanii pe zii.
- Când vine data viitoare spunei îngerului să cânte „Născătoare de Dumnezeu fecioară” şi să îşi facă semnul crucii.

La puţin timp ucenicul a venit din nou:

---

54 Lira se poate spune că a fost harfa lumii antice. Există o asemănare foarte mare între liră şi harfă.

- Părinte a făcut semnul crucii şi a cântat „Născătoare de Dumnezeu.” Duhovnicul şi-a dat seama că este înşelat de cel rău sau de diavol.
- Vom mai face o ultimă încercare. Îngerii ştiu orice. Spune-i îngerului tău să îţi spună la ce m-am gândit eu în acest moment.

Noaptea când diavolul a venid din nou sub chip de înger ucenicul l-a întrebat să îi spună ce a gândit părintele său duhovnicesc. Pretinsul înger nu a ştiut şi s-a mâniat atunci şi după mai multe insisteţe s-a schimbat într-un diavol urât care scrâşnea din dinţi.

- Eşti piedut nesimţitule. Mâine pe vremea aceasta voi venii şi îţi voi lua sufletul şi îl voi duce în fundul iadului.

Acum uceniul şi-a dat seama că a fost înşelat timp de doi ani. A început să se roage şi cu el s-a rugat şi duhovnicul său. A doua zii diavolii au năvălit peste el dar nu au putut face nimic. Rugăciunea lui şi a părintelui său duhovnic i-a mântuit.[55]

Se poate vedea în această întâmplare că de cele mai multe ori starea de deznădejde şi starea de disperare este cât se poate de mult un lucru care este indus în noi de diavoli sau mai bine spus de lucrările diavoleşti.[56] Atunci când aceste lucrări au loc se poate spune că de cele mai multe ori ele aduc în noi sentimentul de deznădejde sau mai bine spus sentimentul de disperare care de mai multe ori ajunge să culmineze cu sinuciderea. S-a putut vedea că sunt mult mai mult predispuşi spre sinucidere cei care nu sunt oameni credincioşi şi care se poate spune că nu au nici un fel de religie sau credinţă. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere şi de care trebuie să ţinem cont. Ortodoxia se poate spune că de cele mai multe ori merge cât se poate de profund şi ajunge la sursa a ceea ce este deznădejdea. După cum am putut vedea în istorioara de mai sus se poate spune că deznădejdea este un sentiment care nu trebuie combătut numai clinic ci se poate spune că trebuie combătută şi spiritual sau mai bine spus pnevmatic. Acest lucru este un fapt de care mai puţini sunt conştienţi. Trebuie să fim conştienţi că există o lume spirituală şi mai multe entităţi din această lume spirituale sunt rele. Acest lucru este un fapt care ne duce la cauza lipsei de speranţă şi de nădejde.[57]

Faptul că ortodoxia este o credinţă a speranţei ne-o demonstrează botezul care este adminsitrat copiilor. Se poate spune că botezul este de cele mai multe ori slujbă a

---

55 Daniel de la Rarău, *Războiul creştinilor cu diavolii* (Agathon, 2013).

56 După cum am spus acesta este unul dintre principalele motive pentru care se poate spune că ortodoxia diferă foarte mult de ceea ce este sau mai bine spus de modul în care se manifestă deznădedjea. Se poate vedea că deznădejdea de cele mai multe ori este insuflată în noi de fiinţe rele sau rele care se poate spune că vor pieirea noastră. Acest lucru se poate spune că este o realitate de care trebuie să ţinem cont. Este bine să ştim acest lucru. În acest sens se poate spune că terapia psihologică diferă foarte mult ca şi metodă de terapia duhovnicească care are alte metode de a acţiona.

57 Sfântul Nicodim Aghioritul, *Hristoitia. Bunul moral al creştinilor* (Cartea Ortodoxă, 2005).

speranţei şi de acest lucru trebuie să fim conştienţi. Botezul este o slujbă a speranţei fiindă el se administrează copiilor şi se poate spune că ortodoxia priveşte fiecare copil care se naşte în această lume ca şi o nouă speranţă. Acest fapt după cum am spus este tipic creştinismului ortodox. De mai multe ori se poate spune că botezul este începutul iniţierii în ceea ce este sau mai mai bine spus ceea ce am putea denumii viaţa creştinească. Ortodoxia după cum am spus, s-a format printr-o lungă perioadă de persecuţie şi mai apoi de luptă împotriva diferilor erezii. Timp de 300 de ani creştinii au fost persecutaţi de împăraţii romani dar în cele din urmă creştinilor li s-a făcut dreptate şi în zilele noastre se poate spune că se vorbeşte de o Biserică Creştin Ortodoxă liberă.[58] După cum am spus este extrem de important pentru noi să ştim care este şi modul în care este privită speranţa în ortodoxie. Se ştie în acest sens că ortodoxia vorbeşte de două spaţii cât se poate de diferite în plan eshatologic. Este vorba despre rai şi iad. În timp ce raiul este un loc al bucuriei şi al fericirii iadul este un loc al durerii şi al chinurilor. Acest lucru este un fapt pe care ortodoxia l-a mărturisit de la începuturi. După cum am spus ortodoxia s-a format pe sine ca şi credinţă a nădejdii. Au fost mai multe momente critice în trecut cât se poate de spune că în cele din urmă ortodoxia a fost persecuată şi descosiderată. Faptul că putem avea încredere în ortodoxie ne-o demonstrează mai mulţii sfinţi pe care i-a produs ortodoxia. Aici este destul să amintim pe Sfântul Nicolae, Sfântul Spiridon, Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Atanasie cel Mare, Sfântul Grigorie Teologul, Sfântul Antonie cel Mare, Sfântul Arsenie cel Mare, Sfântul Grigorie de Nyssa, Sfântul Ioan Hrisostom, Sfântul Maxim Mărturisitorul, Sfântul Ioan Damaschinul sau Sfântul Teodor Studitul. Toţi aceşti sfinţi se poate spune că sunt cât se poate de mult dovezi că putem avea speranţă în ortodoxie. De mai multe ori pentru lumea de azi se poate spune că ortodoxia este o credinţă cât se poate de învechită şi de arhaică. Sunt mai mulţi care ne spun că nu există prea mult sens şi prea multă noimă în ortodoxie care este o credinţă care a ţinut foarte mult de trecut.

Ceea ce trebuie să ştim este că prin speranţă ortodoxia se actualizează pentru fiecare epocă sau mai bine spus pentru fiecare timp al istoriei. Ştim în acest sens că de mai multe ori în trecut ortodoxia s-a confruntat cu mai multe religii necreştine şi mai ales cu islamul începând din secolul al VI-lea. Acest lucru după cum am spus este bine să îl ştim şi să îl avem în vedere. Ortodoxia se defineşte pe sine ca şi o credinţă a speranţei şi ea se actualizează prin speranţă pentru toate timpurile şi epocile istoriei. Acest lucru după cum am spus de mai multe ori a fost privit cu foarte multă neîncredere de cei care nu au văzut în ortodoxie o credinţă care vine de la Dumnezeu. La fel de bine se poate spune că sunt puţini cei care asimilează ortodoxia cu noţiunea de speranţă. Se

58 Ştim în acest sens că în calendarul ortodoxă există o Duminică a Ortodoxiei care este prăznuită în timpul postului mare. Această dumincă a ortodoxiei se poate spune că este o zii a speranţei. După cum am spus ortodoxia se asimilează cu o credinţă a speranţei şi în acest sens ea a fost de mai multe ori speranţa lumii. Mai mulţi oameni care au sperat în ortodoxie se poate spune că au găsit o izbăvire la problemele lor. În acest sens se poate spune că ortodoxia ca şi credinţă a speranţei este una activă şi nu pasivă. Credinciosul este chemat să acţioneze şi să facă tot ceea ce ţine de viaţa ortodoxă.

poate vedea că de cele mai multe ori ortodoxia este o credinţă care ne ancorează în speranţă şi mai multe decât atât ne spune că adevărata speranţă ne vine numai de la Dumnezeu. Având speranţă în Dumnezeu se poate spune că în cele din urmă vom ajunge să trăim ceea ce este ortodoxia. În timp ce de la Dumnezeu avem speranţă se poate spune că de la cel rău sau diavolul nu avem nici un fel de speranţă ci mai mult din contră, deznădejdea şi tristeţea sunt cele care ne vin de la cel rău. Acest lucru se poate spune că este un fapt de care trebuie să ţinem cont şi pe care trebuie să îl avem în vedere. Biserica Ortodoxă este o instituţie a speranţei. Sunt în acest sens mai multe activităţi filantropice pe care le-a făcut Biserica Ortodoxă pe parcursul timpului. Biserica Ortodoxă a înfiinţat spitale, orfelinate, azile de bătrâni sau case de ajutor social pentru cei nevoiaşi. Se poate spune că speranţa pe care o are în sine Biserica Creştin Ortodoxă este una care se actualizează prin faptele pe care le face în jurul ei. S-a spus de mai multe ori că Biserica Ortodoxă trebuie privită ca şi o casă de ajutor pentru cei care nu mai au nici un fel de speranţă în această lume. Sunt foarte mulţi în lumea noastră care au nevoie de speranţă şi acest lucru se poate vedea cât se poate de clar din viaţa celor suferinzi. Însuşi Domnul Iisus Hristos ne spunea prin evanghelistul Matei că trebuie să ajutăm pe cei fără de ajutor: că trebuie să hrănim pe cei flămânzi, că trebuie să îmbrăcăm pe cei goi, că trebuie să adăpăm pe cei însetaţi şi trebuie să cercetăm pe cei bolnavi.[59]

Se se spune că a fost un elev care a fost transferat prin trei şcoli diferite şi a venit la o nouă şcoală. Nimeni nu îl mai văzuse pe acest elev şi toţi colegii aşteptau să vadă care v-a fii reacţia profesorilor. Primul profesor a spus după ce s-a uitat la noul elev:

- De unde vin toţi aceşti indivizi?
  Al doilea profesor a venit la oră s-a uitat la noul profesor şi i-a spus:
- Nu există lipsă de tine deloc.
  Al treilea profesor a venit la oră şi s-a uitat şi el la noul elev, a zâmbit şi i-a strâns mâna:
- Bine ai venit, te aşteptam.

Am spus această întâmplare pentru a demonstra că de fiecare dată trebuie să oferim speranţă celor din jur. Acest lucru se poate spune că este cât se poate de mult un fapt de care trebuie să ţinem cont. Ortodoxia este o credinţă care ne învaţă că noi nu numai trebuie să primim speranţă ci de cele mai multe ori se poate spune că noi trebuie să oferim speranţă. Acest lucru se poate spune că este un fel de reciprocitate la care ne îndeamnă ortodoxia. De cele mai multe ori se poate spune că nu suntem obişnuiţi să vedem ortodoxia ca şi o credinţă a speranţei. Vedem cât se poate de mult ortodoxia ca şi un fel de credinţă care este închisă într-un ritual care se reduce la utrenie, vecernie şi liturghie. Acest lucru este bine să îl avem în vedere.[60] Adevărul că există o formă de

59 John Breck, *Darul sacru al vieţii* (Cluj Napoca, 2001).

60 Se poate spune că ortodoxia nu este repetitivă cum cred unii ci ea este cât se poate de mult înnoitoare. Acest fapt este o realitate pe care trebuie să o avem în vedere. A înnoi lucrurile se poate spune că înseamnă a oferii speranţă. În acest sens şi noi suntem chemaţi să oferim speranţă şi la fel de bine să ţinem speranţa deschisă pentru cei din jur. Există o legătură cât se

egoims care de cele mai multe ori se mulţumeşte cu a primii speranţă din credinţă, din religie şi din ortodoxie şi a nu oferii deloc speranţă celor din jur. Această mentalitate se poate spune că este cât se poate de rea şi de eronată. Trebuie să fim fiinţe ale speranţei într-o lume care de cele mai multe ori rătăceşte pe căile pierzaniei. Este adevărat că trebuie să ştim să oferim speranţă şi acest lucru de cele mai multe ori îl facem cu cei care sunt în nevoie. După cum am spus sunt mai mulţi oamenii care când trec prin greutăţile vieţii îşi pierd credinţa în Dumnezeu. Ei consideră că Dumnezeu nu este drept şi la fel de bine El este autor al răului. Adevărul este că iubirea lui Dumnezeu faţă de făpturile Sale este atât de mare că El ne-a oferit libertatea de a face răul. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere atunci când ne referim sau mai bine spus când vorbim despre ceea ce este sau mai bine spus despre cum este definită speranţa. Speranţa este un lucru cât se poate de adevărat şi de real şi pentru acest motiv trebuie să ştim să preţuim speranţa. Cât de bine ne simţim când aflaţi în greutăţi aflăm că cineva ne ajută sau mai bine spus ne susţine. Atunci moralul nostru se ridică imediat. La fel cum alţii ne oferă nouă în momente grele speranţă la fel de bine şi noi trebuie să le oferim celor care sunt în clipe dificile speranţă. Acest lucru se poate spune că este un mare adevăr pe care îl învăţăm din ortodoxie. Ştim din Noul Testament că la un moment dat Domnul Hristos a vindecat 10 leproşi. Apoi i-a trimis să se arate pe sine preoţilor. Din cei 10 leproşi numai unul s-a întors să îi mulţumească lui Hristos fiindcă restul de nouă nu au găsit de cuviinţă să îi aducă nici un fel de mulţumire. Trebuie să fim recunoscători atunci când cineva ne oferă speranţă. Se poate spune că în primul rând Dumnezeu este Cel care ne oferă speranţă şi prin urmare trebuie să fim recunoscători lui Dumnezeu pentru speranţa care ne-o oferă. Acest lucru după cum am spus este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere şi pe care trebuie să îl ştim. Speranţa este un lucru care de mai multe ori este extrem de preţios. Făcătorii de spreanţă se poate spune că vor fii răsplătiţi. La fel de bine este bine să ne gâdim la ortodoxie ca şi la o credinţă a speranţei fiindcă sfinţii părinţi ne spun că ne putem găsii mântuirea în ortodoxie.[61]

După cum am spus, de mai multe ori se poate spune că nădejedea este în centrul atenţiei ortodoxiei. Acest fapt a fost mărturisit de mai multe ori şi s-au făcut mai multe definiţii pe care le avem referitoare la nădejde. Iată ce spune în acest sens Sfântul Nectarie din Eghina referitor la speranţă: „necredinciosul este foarte nefericit, întru cât nu are nădejede, care este tovarăşul necesar pe drumul lung al vieţii. Este nefericit pentru că nu are iubire de oameni şi fiindcă este lipsit de frumuseţea icoanei Creatorului, pe care o descoperă credinţa.” Prin urmare se poate spune că este adevărat că sparanţa este un lucru care de mai multe ori este necesar pentru om şi pentru viaţa lui. Acest lucru este aşa fiindcă după cum am spus nădejdea este un lucru

---

poate de strâsă între speranţă şi înnoire şi acest lucru se poate spune că este bine să îl avem în vedere. Înnoirea este un lucru pe care de cele mai multe ori îl putem simţii prin rugăciune în legătura cu Domnul Iisus Hristos.

61 Radu Teodorescu, *Mântuirea ca şi ortodoxie în religia comparată* (Cugir, 2014).

care ne face să mergem înainte. Acest lucru se poate spune că a fost de mai multe ori exprimat de sfinţii părinţi ai ortodoxiei. Francisc Bacon ne spunea şi el: „nădejedea este cea mai de folos dintre toate afecţiunile sufletului, deoarece întreţine sănătatea prin odihna imaginaţiei. Nădejedea este un soi de bucurie care asemenea aurului în foiţe, se desfăşoară şi se întinde asupra tuturor clipelor din viaţă.”[62] După cum am spus, există o legătură indisolubilă dintre speranţă şi ortodoxie. Acest lucru se poate spune că a fost din cele mai vechi vremuri experimentat şi trăit de mai multă lume. Marii părinţi duhovniceşti ai ortodoxiei se poate spune că au adus mărturie despre acest lucru. Fără nici o îndoială speranţa este un sentiment de care trebuie să ţinem cont şi pe care trebuie să îl avem în vedere.

Ceea ce este cât se poate de adevărat este că în zilele noastre trăim într-o lume care are din ce în ce mai puţină speranţă. Acest lucru a putut fii văzut de mai multe ori în lumea noastră. Sunt mai multe familii care se dezmebrează şi sociologii ne spun că modernitatea care este timpul nostru are una dintre cele mai ridicate rate ale divorţului. De cele mai multe ori se poate spune că în zilele şi în timpurile noastre este atacată familia. Acest lucru este un fapt pe care mai multă lume îl ignoră. Speranţa pentru viaţa familiei este din ce în ce mai mică în zilele noastre. Acest lucru se poate spune că este o realitate şi un fapt de care trebuie să ţinem cont. Sunt mai mulţi care ne spun că nu trebuie să oferim nici un fel de speranţă familiei şi acest lucru evident este eronat. De mai multe ori se poate spune că familia din timpul nostru nu este judecată sau mai bine spus luată în considerare pentru motive foarte bine definite ci de cele mai multe ori se poate spune că familia este o realitate care este adaptată la mai multe interese de oridin politic sau social. Ceea ce trebuie noi să afirmăm este că ortodoxia este o credinţă a speranţei în familie. Trebuie să avem speranţă în familia creştin ortodoxă şi să o avem în vedere. Acest lucru este o realitate de care trebuie să ţinem cont. După cum am spus, familia nu este o entitate care poate fii redusă la mai multe entităţi de ordin social sau politic ci ea trebuie privită ca şi celula de bază a vieţii noastre. Se vorbeşte foarte mult în zilele noastre despre familie dar nu într-un sens al speranţei faţă de familie. Acest lucru după cum am spus nu se poate să nu ne dea de gândit. Este nevoie să avem o viziune concreată asupra familiei. Trebuie să oferim speranţă familiei şi acest lucru nu poate să nu îl luăm în considerare atunci când vorbim de familia creştin ortodoxă. După cum ştim Dumnezeu Tatăl este Cel care a lăsat familia şi se poate spune că familia este un lucru care vine de la Dumnezeu. De cele mai multe ori acest lucru este trecut cu vederea în zilele noastre. Familia deşi este celula de bază a vieţii ajunge de mai multe ori să fie desconsiderată şi trecută cu vederea. În numele famişiei se poate spune că se fac foarte multe promisiuni dar se realizează foarte puţin. Ce înţelegem prin speranţă pentru familie? În primul rând înţelegem ceea ce se poate

62 După cum am spus, speranţa este un sentiment sănătos de care are nevoie omul în existenţa lui de fiecare zii. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl ştim şi de care trebuie să ţinem cont. Iată ce spunea şi Bossuet în acest sens: „nădejedea este cea mai fermecătoare dintre toate pasiunile. Ea ne ţine, ne hrăneşte şi ne îndulceşte toate amărăciunile vieţii. Şi adesea mai de grabă am lăsa la o parte bunuri reale decât să renunţăm la nădejede.”

spune că familia are nevoie de naştere de copii care trebuie să vină într-un mediu sănătos. De mai multe ori se poate spune că în zilele noastre naşterea de copii este o problemă care este periferică şi al care nu se gândeşte prea multă lume. Sunt copii care vin în această lume fără nici un fel de speranţă şi se poate spune că nu au nici un viitor. Acest lucru are loc fiindcă în zilele noastre ceea ce defineşte speranţa pentru familie este de cele mai multe ori condiţiile şi gradul de viaţă economic.[63]

Se spune că o familie s-a dus şi a făcut o vizită la celălalt capăt al ţării. Soţul şi soţia se spune că iubeau foarte mult jocurile de noroc.

- Există vreun joc de noroc în această reigune? A întrebat soţul pe prietenii lor.
- Da există.
- Unde?
- Avem un hipodrom unde se fac mai multe pariuri.
- Mă poţi duce mâine acolo?
- Da. Bineînţeles.

  A doua zii soţul s-a dus la hipodrom singur. Pe prima cursă de cai a pus doi lei pe un cal favorit şi calul a ajuns să câştige. A mai pus o dată banii pe alt cal şi a câştigat din nou. A tot câştigat. În acea zii a fost extrem de norocos. A câştigat 52000 de lei. Pe drum spre casă el a văzut un cazinou. O voce parcă i-a spus:
- Intră şi joacă, nu pierde speranţa.

  A intrat şi acolo a văzut o ruletă. Tot o voce din interior i-a spus:
- Pariază toţi banii pe numărul 13.

  Soţul a pariat toţi banii pe numărul 13.

  Când ruleta s-a oprit s-a anunţat numărul câştigător:
- Numărul 14.

  S-a întors acasă cu buzunarele goale. Soţia lui a ieşit în întâmpinarea lui:
- Cum ai jucat?
- Am pierdut numai doi lei.

Această întâmpălare evident se leagă de jocurile de noroc. De mai multe ori auzim din partea celor care sunt depoţii jocurilor de noroc că speranţa înseşi este o problemă de noroc. Acest lucru se poate spune că este respins de ortodoxie. Speranţa nu este un lucru întîmplător sau mai bine spus ea nu ţine de întâmplare. Sunt mai mulţi care fără să creadă în Dumnezeu sau într-o putere superioară supranaturală de cele mai multe ori consideră că totul în această lume este produsul întâmplării.[64] De cele mai multe ori se spune că speranţa înseamnă risc. În risc se poate spune că de mai multe ori speranţa este cea care defineşte totul. După cum am spus oamenii care au credinţă în Dumnezeu

63 Benedict Sancu, *Cuvinte de nădejde celor fără de nădejde* (Editura Sofia: Bucureşti, 2008).

64 Să ne aducem aminte în acest sens de adepţii teoriei evoluţioniste care şi ei susţin acelaşi lucru. În evoluţionsim viaţa a apărut în univers din întâmplare. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere când vorbim de ceea cee este sau mai bine spus de modul în care este văzută apariţia vieţii pe pământ. După cum am spus, sunt puţine şanse ca viaţa să fii apărut în lume ca şi produs al hazarului ci evident trebuia să fie un Creator sau un Dumezeu care să fii originat viaţa şi tot ceea ce există în această lume.

se poate spune că sunt acoraţi în pronia şi în purtarea de grijă a lui Dumnezeu care are toate lucrurile în vedere. Aceste lucruri este bine să le ştim şi să le evidenţiem. După cum am spus de cele mai multe ori lumea din zilele noastre nu are o concepţie ortodoxă despre viaţă. Se fac în acest sens mai multe estimări în viaţa noastră care susţin că totul în această viaţa este mai mult o problemă de noroc. După cum am spus în sens ortodoxă concepţia ortodoxă nu este legată de noroc şi mai bine spus nu există în sens ortodox loc pentru noroc în speranţă. Prin urmare se poate spune că cei care cred că speranţa este un lucru care ţine foarte mult de noroc se înşală. Sparenţa este în ortodoxie un lucru care vine de la Dumnezeu. Pentru acest lucru se poate spune că speranţa în ortodoxie primeşte de mai multe ori un sens sau un înţeles eshatologic. Ce să înţelegem prin speranţă în sens estatologic? De mai multe ori în Noul Testament Domnul Iisus Hristos ne-a spus că v-a venii o vreme în care binele şi răul care coexistă în această lume vor fii separate şi mai bine spus răsplătire odată pentru totdeauna. Acest lucru este un fapt care l-au exprimat mai mulţi sfinţi părinţi. Adevărul este că în această lume Dumnezeu îngăduie răul să coexite cu binele dar acest lucru nu înseamnă că aşa v-a fii pentru totdeauna. Biblia ne spune că v-a venii o vreme când răul v-a fii înlăturat din lumea noastră precum neghina din grâu. Prin urmare se poate spune că în cele din urmă în viziunea ortodoxiei răul v-a fii biruit odată pentru totdeauna.[65]

Adevărul este că sunt mai mulţi în lumea noastră care îşi pun mari speranţe în jocurile de noroc. Acest lucru este o realitate şi trebuie să fim conştienţi de ea. Jocurile de noroc de mai multe ori au avut un rol negativ asupra vieţii omului. Acest lucru se poate spune că este văzut sau mai bine spus este realizat prin ceea ce se poate spune încrederea în puterea norocului. Pentru mai mulţi se poate spune că viaţa este o problemă de noroc. Dacă omul are noroc reuşete în viaţă şi dacă nu are noroc se poate spune că omul clachează. Acest lucru după cum am spus este o concepţie dominată în zilele noastre. După cum am spus speranţa în sens ortodox nu este o problemă de noroc şi sunt mai mulţi care ştiu acest lucru. Norocul se poate spune că este de cele mai multe ori o falsă speranţă şi acest lucru este bine să îl avem în vedere. Tema norocului este un lucru cât se poate de adevărat şi de real în lumea noastră. Se fac pariuri sportive, se fac întreceri pe baza norocului. Aceste lucruri se poate spune că sunt departe de speranţă după cum este ea înţeleasă în ortodoxie.[66] Voltaire spune la un moment dat: "cândva totul va fi bine, iată speranța. Acum totul este bine, iată iluzia."

---

65 Radu Teodorescu, *Răul în religiile lumii* (Pennsylvania, 2002).

66 După cum am spus, această carte este dornică de a reliefa şi de a prezenta o concepţie ortodoxă a sepranţei. Acest lucru se poate spune că este un fapt care este mai puţin luat în considerare în zilele noastre. În acest sens există o legătură indisolubilă dintre speranţă şi ortodoxie pe care dorim să o prezentăm în această carte. Este adevărat că în lumea noastră există rău, suferinţă, necazuri şi dureri dar se poate spune că există la fel de bine şi speranţă. Adevărul este că viaţa noastră este de cele mai multe ori un amestec dintre speranţă şi deznădejde. Aceste două postulate de mai multe ori sunt principalii vectori în care îşi desfăşoară existenţa viaţa omului.

Prin urmare este de cele mai multe ori adevărat că ceea ce denumim noi speranţă în zilele noastre nu este speranţă. Ortodoxia se denumeşte pe sine o credinţă a speranţei şi ea este cea care afirmă în crez: "aştept învierea morţilor."

Prin urmare ortodoxia este o credinţă care afirmă învierea morţilor. Acest lucru se poate spune că este mai mult o îngemănare dintre credinţă şi speranţă. Învierea morţilor se poate spune că este una dintre cele mai mari speranţe ale ortodoxiei. Acest lucru este pecetluit de învierea Domnului şi Mântuitorului Iisus Hristos. După cum am spus, speranţa ortodoxă este cât se poate de mult un lucru care ţine foarte mult de ceea ce înseamnă ortodoxia. Ortodoxia este o crediţă a speranţei şi acest lucru se poate spune că ajunge să fie înţeles de cele mai multe ori prin ceea ce am putea spune sensul şi dorinţa unei lumi mai bune şi mai frumoase. Tudor Arghezi spunea că „speraţa este un vis cu ochii deschişi." Este destul să îi luăm speranţa unui om pentru a îl putea distruge. În acest sens se poate spune că omul este o fiinţă care ajunge să trăiască prin speranţă. Părinţii trăiesc cu speranţa că într-o zii copii lor vor fii cât se poate de mult mari şi la casele lor. Copii trăiesc cu speranţa să fie pe placul şi să îi mulţumească pe părinţii lor. Robert Hensel spunea că „speranţa poate lumina bezna atunci când inima devine confuză." După cum am spus, speranţa este o lumină pentru om şi ea se poate spune că se manifestă în mai multe planuri sau mai bine spus la mai multe nivele: social, cultural, economic, ştiinţific sau artistic. De cele mai multe ori se poate spune că sparenţa este pasul înainte de care avem nevoie atunci când trecem prin greutăţi. Acest pas înainte când totul pare pierdut este cel pe care ni-l oferă şi ni-l pune în faţă ortodoxia. Există mai multe credinţe în lumea noastră dar se poate spune că ortodoxia este prin excelenţă o credinţă a speranţei. Acest lucru este un fapt pe care l-au expeirmentat mai mulţi înaintaşi de ai noştrii. Speranţa este un fapt şi o realitate de care trebuie să ţinem cont şi pe care trebuie să o extindem cât mai mult. Dacă atunci când suntem la bine ajungem să cultivăm şi să amplificăm speranţa se poate spune că atunci când vom fii la rău vom trece mult mai uşor peste ceea ce este rău şi greu. În aceste sens ortodoxia susţine că oameneii duhovniceşti sunt oamenii ai speranţei. Nu se poate să nu fie aşa din moment ce în această viaţă avem nevoie de mai multă speranţă şi avem nevoie să ne punem speranţele în Dumnezeu. Dimitrie Bolintineanu spunea că „lumea are nevoie de speranţă ca şi de lumină". Este cât se poate de adevărat acest lucru şi se poate spune că la un anumit nivel speranţa este un fapt care de cele mai multe ori se manifestă ca şi o lumină spirituală. Speranţa este cea care ne face să ne rugăm pentru morţii noştiri şi în acest sens să trecem chiar şi dincolo de moarte pentru ei. Speranţa este un fapt care după cum am spus este ţinta vieţii noastre de mai multe ori.[67]

Se spune că un cuplu s-a mutat într-o nou apartament. Acolo soţia a putut vedea că vecina de dincolo de a scos covorul care era foarte murdar şi a început să îi cureţe.

- Doamne da ce covor murdar.
  Soţul nu a băgat în seamă acest cuvine şi şi-a văzut mai de parte de cititul ziarului.

67 Nicolae Cabasila, *Viaţa în Hristos* (Bucureşti, 2011).

Săptămâna următoare vecina a scos din nou covorul să îl cureţe. La fel de bine şi de această dată covorul era murdar.

- Se întâmplă ceva la ei în casă de este aşa de murdar covorul, a spus soţia.
  Soţul din nou nu a băgat-o în seamnă. Din nou a treia săptămână soţia a văzut covorul murdar.
- Nu crezi că ar trebuie să îi învăţăm să spele covorul? A întrebat soţie pe soţ.
  Soţul nu a răspuns nimic. În a parta săptămână vecina a scos covorul din nouă să îl cureţe.
- Oh, azi covorul este curat. Poate că vecina a învăţat cum să îl cureţe.
- Nu, nu este curat ci azi m-am sculat puţin mai de vreme şi am spălat fereastra noastră.

Adevărul este că de cele mai multe ori noi considerăm că suntem oamenii care oferim speranţă celor din jur fără să ne dăm seama că de cele mai multe ori chiar noi avem nevoie de speranţă. Egoismul şi mândria se poate spune că sunt lucruri cât se poate de reale şi care de cele mai multe ori ne fac să ne vedem pe noi ca fiind în caliatatea de a nu avea nevoie de speranţă. După cum am spus, oamenii cu adevărat duhovniceşti sunt oameni ai speranţei în timp ce oamenii care nu au nici un fel de viaţă duhovnicească de cele mai multe ori nu aduc nici un fel de speranţă în jurul lor. Acest lucru s-a putut vedea de mai multe ori că este adevărat. Aristotel spunea la un moment dat că „speranţa este visul omului treaz.” După cum am spus este nevoie ca omul să aibă speranţă şi acest lucru se poate spune că este cel care de cele mai multe ori face din viaţa lui o realitate dinamică. Fără de speranţă viaţa omului se poate spune că este un chin. Romain Rolland ne spune la un moment dat că „oricât de lungă este noaptea la un moment dat tot vin zorile.” Acest lucru ne spune că de cele mai multe ori când omul trece prin momente grele se poate spune că el deznădăjduieşte şi acest lucru naşte în sufletul său sau mai bine spus în interiorul său disperarea şi tristeţea.[68]

Alexandre Dumas spune la un moment dat că „speranţa este cea din urmă scânteie care se stinge din orice inimă.” Adevărul este că de mai multe ori omul trăieşte dezamăgirea în viaţa lui. Sunt mai multe cupluri care pornesc în viaţă cu foarte mari speranţe pentru ca mai apoi să regrete că au ajuns să se cunoască. Se poate spune că speranţa este un sentiment raţional care se bazează pe anumite criterii sau mai bine spus este simţită şi la nivel intelectual. Este adevărat că prea multă matematizare de mai mai multe ori duce la ceea ce am putea spune un sens sau un simţ cât se poate de adevărat sau real al lipsei de sens. De mai multe ori se poate spune că deznădejdea este un lucru care se identifică pe sine cu lipsa de sens. Sensul este cel care de mai multe ori ne conferă speranţa şi ea este cea care ne face să avansăm pe drumul vieţii. După

68 Disperarea se poate spune că este un sentiment negativ care de cele mai multe ori poate chiar să îl îmbolnăvească pe om. S-a spus de mai multe ori că există o legătură cât se poate de strânsă între tristeţe şi disperare. Atunci când omul ajuge la o stare de disperare continuă se poate spune că el ajunge să îşi iese din minţi. Acest fapt este un lucru de care trebuie să fim conştienţi. Dieprarea după cum am spus este un sentiment care nu îi mai lasă omului nici un fel de speranţă. S-au cunoscut mai multe cazuri de oamenii care aduşi la disperare şi-au ieşit din minţi.

cum am spus de mai multe ori speranţa este o trăsătură fundamentală a vieţii de cuplu sau a vieţii celor care se iubesc. Se poate spune că de mai multe ori iubirea este cât se poate de mult o investiţie în cel pe care îl iubeşti. Iubirea se poate spune că de mai mai multe ori este un sentiment care se poate spune că este cât se poate de mult ancorat în speranţă. Iubim şi prin acest lucru se poate spune că demonstrăm sau mai bine spus arătăm sparanţa pentru cei din jur. Fără de iubire se poate spune că de mai multe ori speranţa nu este un lucru cât se poate de adevărat şi de real faţă de cei din jur. Speranţa este un lucru şi o realizate de care trebuie să ţinem cont şi pe care trebuie să o avem în vedere atunci când vorbim despre sentimentele omului. Se poate spune că atunci când iubeşte omul ajunge de cele mai multe ori să fie cât se poate de mult acorat în speranţă.[69]

Tot în această ordine de idei se poate spune că ortodoxia consideră că spovedania este o slujbă a speranţei. De ce este acest lucru aşa? Fiindcă se poate spune că prin spovedanie omul ajunge de se reconcliază pe sine cu Dumnezeu. De cele mai multe ori se poate spune că sunt mai mulţi care nu văd sensul spovedaniei. Spovedania este o slujbă a pocăinţei dar se poate spune că ea are un sens şi pentru cei care nu sunt păcătoşi sau mai bine spus pentru oamenii avansaţi duhovniceşte. Spovedania este taina care ne spune că ei pot în cele din urmă să nu se mândrească. La fel de bine se poate spune că pocăinţa este şi o stare de recunoaştere generică a neputinţei noastre în faţa lui Dumnezeu. Acest lucru după cum am spus face din spovedanie nu un lucru de ruşine ci mai mult o taină a speranţei. Prin preotul duhovnic Dumnezeu este cel care iartă toate păcatele care le-a făcut cineva până în momentul spovedaniei. Acest lucru se poate spune că este demn de luat în consdierare şi este bine să îl avem în vedere. Spovedania se poate spune că este de mai multe ori taina întoarcerii fiului rispitor înapoi în braţele părinteşti. Acest lucru a fost exprimat de mai multă lume. La fel de bine se poate spune că spovedania este şi un remediu în lupta cu păcatul. Este nevoie să ne luptăm cu patimile şi cu păcatele care de mai multe ori se poate spune că ne împresoară sau mai bine spus ne ţin legaţi de ceea ce este rău. În acest sens păcatul este un rău moral pe care omul trebuie să îl evite. De cele mai multe ori se poate spune că omul pendulează între viciu şi virturte. Când omul este căzut sfinţii părinţi ne spun că el trebuie să se ridice sau mai bine spus să ajungă din nou la comuniunea cu Dumnezeu.[70]

---

69 Epifanie Teodoropulos, *Familei ortodoxe cu smerită dragoste* (Athos, 2001).

70 Istoria spovedaniei este lungă şi se poate spune că ea începe cu Vechiul Testament. Din cele mai vechi timpuri omul a simţit nevoia de a face un lucru sau o faptă care să expieze sau mai bine spus să ierte păcatele. În Vechiul Testament se aduceau jertfe singeroase de animale în faţa lui Dumnezeu care se poate spune că restabileau sau mai bine spus recioncilíau relaţia sau legătura omului cu Dumnezeu. În Noul Testament Sfântul Ioan Botezătorul boteza cu apă pentru iertarea păcatelor. Domnul Iisus Hristos a instituit prin apostolii Săi taina iertării păcatelor şi se poate spune că el le-a dat apostolilor puterea de a ierta păcatele. Această putere o primeşte şi Biserica Creştin Ortodoxă care este continuitoare a tradiţiei primite de la sfinţii apostoli.

După cum am spus, spvedania este slujba care ne oferă speranţa ca atunci când păcătuim să ne putem reconcilia sau mai bine spus să putem să ne împăcăm cu Dumnezeu. Acest lucru se poate spune că se leagă de tema şi de realitatea speranţei. Omul de mai multe ori fie din neştiinţă sau din ispitirea de la cel rău se poate spune că el ajunge de cade de la Dumnezeu. Acest lucru se poate spune că este cât se poate de mult un lucru sau o realitate pe care trebuie să o accentuăm. În acest sens pocăinţa a fost de cele mai multe ori o „taină a speranţei” pentru cei păcătoşi şi pentru cei care greşesc în faţa lui Dumnezeu. Un caz mare de pocăinţă ştim că a fost în istorie Sfânta Maria Magdalena care era desfrânată. Prin predica şi prin faptele Domnului Iisus Hristos, Sfânta Maria Magdalena a ajuns să se pocăiască de faptele şi să ajungă din nou la comuniunea cu Dumnezeu. Dacă pocăinţa nu ar fii fost posibilă se poate spune că foarte mulţi dintre noi am fii pierduţi. Spovedania după sfinţii părinţi este slujba care ne face să fim asemănători cu momentul în care ne-am botezat. Acest lucru se poate spune că a fost de mai multe ori afirmat de mai mulţi sfinţi părinţi. S-a mai spus în acest sens că spovedania este al doilea botez. Se ştiu în acest sens de mai multe cazuri de oameni care realemnte au ajuns să ducă o viaţă duhovnicească prin intermediul spovedaniei. Ne spovedim fiindcă de cele mai multe ori avem nevoie de ceea ce se poate spune speranţă. Spovedania ne oferă speraţa de care avem nevoie: că Dumnezeu ne iartă şi că iubirea lui Dumnezeu este îndelung răbdătoare. Aceste lucruri se poate spune că sunt fundamentale în ceea ce priveşte taina spovedaniei. De cele mai multe ori sunt puţini cei care privesc spovedania ca şi o slujbă a speranţei dar în realitate se poate spune că acesta este adevărul. Spovedania este o slujbă a speranţei şi trebuie să fim conştienţi de acest lucru. După cum am spus ortodoxia are două slujbe care sunt cât se poate de mult slujbe prin excelenţă ale speranţei: este vorba despre botez şi despre spovedanie. Aceste lucruri se poate spune că sunt cât se poate de mult realităţi pe care trebuie să le avem în vedere. De cele mai multe ori aceste realităţi nu sunt recunoacute dar în cele din urmă aceasta este realitatea. Prin spovedanie se poate spune că de cele mai multe ori ajungem să ne dăm seama că ortodoxia este o credinţă a speranţei şi ea ne pune în faţă speranţa atunci când avem nevoie de ea. Aecastă speranţă constă foarte mult în a reface legătură ruptă cu Dumnezeu.[71]

CAPITOLUL 4

SPERANŢA ŞI VIAŢA DUHOVNICEASCĂ

Biblia şi mai ales Sfântul Apostol Pavel ne vorbeşte de două categorii de persoane care există în lume: omaneii trupeşti sau lumeşti şi oameni duhovniceşti sau spirituali. Aceste două categorii de oamenii de cele mai multe ori se poate spune că sunt în antagonie. Omul duhovnicesc este omul care are o viaţă duhovnicească şi la fel de bine se mai poate spune despre el că este un om care este ancorat în viaţa virtuţilor. Prin urmare este cât se poate de adevărat că de cele mai multe ori omul duhovnicesc este un

71 Ionnis Zizioulas, *Fiinţa ecclesială* (Bucureşti, 1997).

om al speranţei. Acest lucru este aşa fiindcă se poate spune că omul duhovnicesc ajunge la o concepţie superioară sau mai bine spus avansată despre viaţă. De cele mai multe ori când cineva doreşte să avanseze în viaţa duhovnicească se întâlneşte cu mai multe interdicţii care susţin diferite lucruri: să nu faci asta şi să nu face acest lucru. Aceste interdicţii după cum am spus nu sunt făcute din dorinţa de a chinui pe omul duhovnicesc ci de cele mai multe ori de a îl duce la o concepţie de viaţă superioară şi mai bună.[72] Se poate spune că la un început viaţa duhovnicească este un un lucru sau o realitate care începe în momentul când omul face o distincţie dintre bine şi rău. Binele şi răul după cum ştim sunt două noţiuni care stau în antagonie. Acest lucru este de mai multe demonstrat şi de mai multe ori văzut de omul duhovnicesc. Omul duhovnicesc se poate spune că este un om care este statornic sau mai bine spus s-a definitivat pe sine ca şi un om al binelui. Acest lucru după cum am spus este o realitate pe care trebuie să o avem în vedere.

În lumea noastră se poate spune că de mai multe ori există un fel de confuzie dintre ceea ce este bine şi ceea ce este rău. Confuzia dintre bine şi rău se poate spune că de mai multe ori este o realitate dominantă în zilele noastre. Pentru a ajunge să facem o distincţie cât se poate de netă dintre bine şi dintre rău se poate spune că de cele mai multe ori ajungem să dobândim virtutea discernământului. Discernământul este un lucru care de cele mai multe ori ajunge să domine şi să susţină pentru noi ce trebuie să facem şi modul în care este conceput binele şi răul. După cum am spus, de cele mai mai multe ori răul este prezent şi există în lumea noastră ascuns şi în acest sens este mai greu să îl reperăm. La fel de bine este bine să avem definite cât se poate de mult care este diferenţa sau mai bine spus separţia dintre bine şi rău. Acest lucru după cum am spus este o realitate şi un fapt de care trebuie să ţinem cont. Trăim într-o lume care de mai multe ori are un fel de confuzie a valorilor şi a diferenţei dintre ceea ce este bine şi ceea ce este rău. Acest lucru a fost văzut de mai mulţi oamenii duhovniceşti. La fel de bine ceea ce trebuie să ştim este că de cele mai multe ori există o concepţie în zilele noastre care susţine că viaţa duhovnicească este o viaţă singulară sau mai bine spus o viaţă care este dusă şi care există singură. Prin urmare omul duhovniecsc este un om al singurătăţii. Acest lucru după cum am spus este un fapt care a fost infirmat de mai mulţi părinţi duhovniceşti din zilele noastre. Omul duhovnicesc se poate spune că nu este un om care este chemat să ducă o viaţă de singurătate. De mai multe ori acest lucru se poate spune că este negat de lumea din jur. Omul duhovnicesc este chemat să îşi unească eforturile şi încercările cu cei din jurul lui. Acest lucru după cum am spus este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere şi pe care trebuie să îl ştim şi la care trebuie să ne raportăm. Viaţa duhovnicească se poate spune că este o viaţă a virtuţilor în timp ce viaţa patimilor este o viaţă a viciilor. Acest lucru după cum

72 După cum am spus, există mai multe concepţii despre viaţă care de cele mai multe ori susţin diferite realităţi şi mai multe aspecte. În cele din urmă a fii un om duhovnicesc presupune a duce o viaţă a ascezei. Acest lucru se poate spune că de cele mai multe ori are loc în lumea noastră. Trebuie să fim oameni ai ascezei şi în acest sens se poate spune că vom ajunge la ceea ce este esenţial sau la fel de bine la ceea ce este principal în viaţă.

am spus este de mai multe ori demonstrat şi arătat de cei care au păşit pe calea duhovnicească. Centrul cuvântării noastre se leagă foarte mult de faptul că viaţa duhovnicească este o viaţă a speranţei. De cele mai multe ori în viaţa duhovnicească omul se confruntă cu deznădejdea dar acest lucru se poate spune că poate să fie combătut şi la fel de bine depăşit prin rugăciune.[73]

Se spune că un brăbat căsătorit cu o femeie foarte frumoasă avea un scaun în care stătea şi se uita la televizor. A petrecut mai bine de 30 de ani uitându-se la televizor. Într-o zii pe când stătea şi privea la televizor el i-a spus soţiei sale:

- Draga mea, am să îţi spun un lucru.
- Ce este?
- Ar fii cazul să facem un lucru uimitor.
- Te-ai gândit la ceva anume?
- Da.
- Ai vrea să facem un tur al restaurantelor cele mai scumpe din oraş?
- Nu.
- Atunci la ce te-ai gândit?
- Hai să facem schimb de scaunele cu care ne uităm la televizor.

Se poate spune că mai toţii părinţăi duhovniceşti vobesc despre faptul că în viaţa duhovnicească nu se face lucruri ieşite din comun. Un părinte duhovnicesc din vechime ne spunea că dacă am avea darul de a face minuni şi nu am avea smerenie acest dar nu ne-ar fii de folos. Se poate spune că mai multă lume din zilele noastre refuză să ducă o viaţă duhovnicească fiindcă de mai multe ori această viaţă din exterior nu are deloc nimic extraordinar. Acest lucru se poate spune că a fost văzut de mai multe ori în zilele noastre. Lumea de azi se poate spune că de cele mai multe ori are un gust pentru senzaţiile tari şi pentru ceea ce este ieşit din comun. Adevărul că la o primă privire viaţa duhovnicească nu are nimic extraordinar şi ieşit din comun ci mai mult ea pare pentru timpurile noastre arhaică şi învechită. Viaţa duhovnicească a ortodoxiei de cele mai multe se baezază pe ritual. Există un ritual al utreniei, un ritual al vecerniei şi un ritual al liturghiei. Aceste rituale se poate spune că de mai multe ori nu sunt deloc senzaţionale şi pentru acest motiv sunt foarte mulţi care renunţă la viaţa duhovnicească a ortodoxiei.[74] Se poate spune că în acest sens ritualul plictişete pe omul modern care de cele mai multe ori este dornic de senzaţii tari şi de cât mai multă adrenalină. Acest lucru după cum am spus trebuie să îl avem în vedere şi trebuie să îl înţelegem în adevăratul lui context. Pentru a ajunge să nu mai fie tulburat de deznădejde se poate

73 Serafim Alexeiev, *Viaţa duhovnicească a creştinului ortodox* (Bucureşti, 2010).

74 Ritualul se poate spune că este una dintre formele principale ale religiei. În religie de cele mai multe ori ne întâlnim cu ritualul care se poate spune că este cât se poate de mult o formă de manfestare a vieţii duhovniceşti. Viaţa duhovnicească după cum am spus este bazază pe ritual fiindcă în ritual de cele mai multe ori se menţine tradiţia pe care am primit-o de la înaintaşii noştiri. Sunt mai mulţi sfinţi care de cele mai multe ori se poate spune că au fost angajaţi în ritual pentru a venii în întâmpinarea noastră.

spune că omul are nevoie de mai multe ori să se stabilizeze în tradiţia pe care Biserica a primit-o de la sfinţii părinţi. Acest lucru după cum am spus se face prin ritual.

Ceea ce trebuie să ştim este că în plan duhovnicesc de cele mai multe ori omul trece prin mai multă stări care se poate spune că se nasc din neznădejde. Este vorba de: agitaţie, nelinişte, stres, lipsa de sens. De mai mai multe ori sunt mai mulţi care atunci când trec prin greutăţi se confruntă cu sentimentul lipsei de sens. Viaţa pare fără de sens, munca pare fără de sens, familia nu mai are nici un sens, lumea în cele din urmă nu mai are nici un sens. Aceste sentimete de mai multe ori sunt realităţi cu care se confruntă omul în zilele noastre. Acest lucru după cum am spus este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere şi la care trebuie să medităm mai mult. După cum am spus lipsa de sens de cele mai multe ori se naşte din ceea ce am putea spune din deznădejde. Mai ales în localităţile îndepăratate de cele mai multe ori omul se vede pe sine fără de sens. După cum am spus, deznădejedea este un sentiment de origine demoncă şi ea este menită să îl despartă pe om de Dumnezeu. Una dintre principalele lucrări ale diavoilor este să îl separe pe om de Dumnezeu. Acest sentiment după cum am spus este unul negativ şi de cele mai multe ori culminează cu sinuciderea.[75] În acest sens se poate spune că una dintre cele mai des întâlnite stări de spirit ale omului din marile metropole este cât se poate de mult deprimarea. Sunt mii de cazuri anual de oameni care se poate spune că sunt biruiţi de deprimare în marile metropole. Acest lucru are loc de cele mai multe ori fiindcă omul se poate spune că este cât se poate de mult printr-un într-un torent de evenimente la care de cele mai multe ori nu poate să răspundă. Acest lucru a fost demonstrat şi evidenţiat de mai multe ori. La fel de bine în zilele noastre se poate spune că de cele mai multe ori omul este de cele mai multe ori destinat să ajungă la deprimare fiindcă în mare trăim într-o lume materialistă care de cele mai multe ori pune interesul material mai mult decât orice. Trăim într-o lume care de mai multe ori nu este guvernată de principiul iubirii ci mai mult de principiul banilor. Acest fapt se poate spune că de mai multe ori este unul negativ şi nu face decât să ne întunece şi mai mult.

Ceea ce are loc de cele mai multe ori în lumea noastră este faptul că de cele mai multe ori omul este statornicit sau mai bine spus este el este definit de ceea ce se poate spune sensul şi expresia a tot ceea ce este material şi mai ales plăcerile de natură materială. După cum am spus trăim într-o lume guvernată de principiul plăcerii şi acest lucru face pe mai mulţi să nu mai creadă într-o lume de apoi sau în rai. În acest sen sens se poate spune că omul ajunge la deprimare fiindcă după cum am spus el nu este numai materie ci el este şi suflet sau spirit. Prin urmare, pentru a ajunge la viaţă cât se poate de sănătoasă omul trebuie să facă un fel de balanţă sau echilibru dintre viaţa duhovnicească şi viaţa materială. Aceste lucruri la o bună întrebuinţare nu se exclud reciproc ci se poate spune că se presupun reciproc una pe alta. După cum am spus, atunci când omul nu are nici măcar un minim de viaţă duhovncească de cele mai multe ori el ajunge la tristeţe şi la deprimare. Acest lucru se poate spune că are loc fiindcă el

---

75 Constantin Făgeţean, *Cum să biruim deprimarea: 153 de sfaturi practice din învăţăturile sfinţilor părinţi* (Editura Sofia: Bucureşti, 2008).

nu âşi face loc pentru Dumnezeu. După cum ştim Biblia ne spune că Dumnezeu Tatăl a creat materia bună dar se poate spune că materia este doar un mediu prin care Îl aflăm pe Dumnezeu. Prin urmare, Dumnezeu nu a creat materia ca şi scop în sine ci se poate spune că i-a dat materei un scop care să ne ducă la Dumnezeu. Acest lucru după cum am spus, este tercut cu vederea de mai multe ori.[76]

Prin urmare, am discutat în rândurile de mai sus că atunci când omul nu dominat de un mod de viaţă duhovnicesc de cele mai multe ori el v-a cădea în deprimare. În spatele deprimării se poate spune că de cele mai multe ori se acunde conştient sau inconştient dorul sau nostolgia după Dumnezeu. Se poate spune că de mai multe ori nostalgia este în zilele noastre mai mult o formă de tânjire după Dumnezeu. După cum am spus, în mod natural şi în mod firesc omul tânjeşte după Dumnezeu. Aceste forme de cele mai multe ori se poate spune că în timpurile noastre îmbracă mai multe forme: arte, industria diverstismentului şi multe altele de acest fel se poate spune că toate sunt cât se poate de mult realităţi care ajung ca de cele mai multe ori să determine esenţialul din om. Se poate spune că arhetipul căutării lui Dumnezeu se află în orice om modern sau la fel de bine în orice categorie umană din zilele noastre. Doar că acest arhetip este de cele mai multe ori pervertit sau mai bine spus cât se poate de mult greşit înţeles: beţivul Îl caută pe Dumnezeu în băutură, toxicomanul îl caută pe Dumnezeu în droguri, avarul îl cauză pe Dumnezeu în bani sau aventurierul îl caută pe Dumnezeu în aventură. Toţii oamenii Îl caută într-un fel sau altul pe Dumnezeu dar sunt puţini cei care îşi ridică întrebarea dacă acest lucru este bine. După cum am spus, viaţa duhovnicească presupune o concepţie superioară a existenţei şi acest lucru este un fapt pe care îl afirmă toţii marii oameni duhovniceşti. Nu putem însă devenii oamenii duhovniceşti dacă nu devenim creştini şi dacă nu urmăm lui Hristos. Acest lucru este un fapt pe care l-au afirmat mai mulţi părinţi duhovniceşti de mai îniante de noi. După cum am spus, se poate spune că există mai multe trepte sau mai bine spus mai multe nivele ale vieţii duhovniceşti. Un prin nivel la care de cele mai multe ori se rezumă Bisericile protestante este de a citii Biblia şi a vedea ceea ce ne spune ea. Lectura atentă a Bibliei se poate spune că este un lucru care este menit să îl înduhovnicească pe Dumnezeu. În acest sens, se poate spune că Biblia este cuvântul lui Dumnezeu adresat către om prin care omul ajunge să fie familiar cu voia lui Dumnezeu. În acest sens se poate spune că omul duhovnicesc este un om în care există un acord perfect între el şi voia lui Dumnezeu.[77]

---

76 Materialismul este o concepţie de viaţă care se întâlneşte în mai multe ideologii din timpurile noastre marxism, socialism, capitalism, comunism sau hedonsim. Aceste ideologii se poate spune că de mai multe ori sunt în sine un fel de „dialectică a materialismului,” care este văzut ca şi un scop în sine. După cum am spus, omul este chemat să menţină o stare de echilibru şi de balanţă dintre materie şi spirit care dacă nu sunt menţinute astfel devin antagonice. Ortodoxia se poate spune că este această balanţă dintre materie şi spirit.

77 Sfântul Teodor Studiul, *Cuvinte duhovniceşti* (Alba Iulia, 1994).

Se spune că un om extrem de bogat a avut un vis. Visul său a fost de a avea o orchestră proprie. Aşa se face că el a angajat un baterist, trei saxafonişti şi 24 de violonişti. În timpul primei repetiţii a dirijat atât de rău orchestra că beteristul le-a spus celorlaţi:

- Eu cred că ar fii bine să îl părăsim.
- De ce să îl părăsim? a răspuns unul dintre saxafonişti.
- Fiindcă evident el nu ştie muzică.
- Eu sunt de altă părere
- Ce părere?
- Atâta vreme cât ne plăteşte rămânem.
- Bine, dacă tu spui.

  La a doua repetiţie, dirijorul nu a putut deloc să se sincronizeze cu formaţia. Atunci bateristul a început să bată frenetic din tobele sale.

- Linişte a spus bogătaşul.
- Ce este?
- Care este cel care a bătut atât de frenetic din tobe?

Am spus această întâmplare pentru a demonstra că sunt mai mulţi cei care de mai multe ori vor să fie un fel de oamenii care sunt cât se poate de mult cunoscători ai vieţii duhovniceşti şi cred că bogăţia este un lucru care poate comasa lipsa vieţii duhovniceşti. Există în zilele noastre concepţia că viaţa duhovnicească poate fii cumpărată pe bani. Acest lucru este o realitate. Să ne aducem aminte de Simon Magul din Noul Testament care când a a văzut că sfinţii apostoli sunt urmaţi de atâta lumea în loc să îi urmeze şi el i-a întrebat dacă poate cumpăra harul lui Dumnezeu de la ei pe bani.[78] Mentalitatea din zilele noastre este una care ne spus în totul are un preţ în lumea noastră. Tot ceea ce există poate fii cumpărat şi vândut. În acest sens, sunt mai mulţi oamenii care guvernaţi de principiul câştigului ajung să calculeze cât de mult costă sau care sunt costurile vieţii duhovniceşti. După cum am spus, omul este o fiinţă liberă care poate alege să ducă o viaţă duhovnicească sau o viaţă a viicilor sau a patimilor. Totuşi, este un spectacol trist atunci când ne uităm în jurul nostru şi vedem că de mai multe ori omul renunţă să mai ducă o viaţă duhovnicească. De cele mai multe ori obiecţia pe care cei mai mulţi o aduc împotriva faptului de a duce o viaţă duhovnicească se centrază pe idea că viaţa duhovnicească ne cere prea mult: pelerinaje, să postim, să ne rugăm, să ne înfrânăm, să ne spovedim, să ne împărtăşim şi multe alte de acest fel. Ceea ce mai multă lume nu ţine cont este că toate aceste lucruri ale vieţii duhovniceşti sunt fapte şi lucruri pe care noi le facem pentru binele nostru. Este bine pentru noi să fim oamenii duhovniceşti. Beţivul la început se poate spune că este respectat şi recunoscut de toată lumea, dar atunci cînd el devine alcoolic el este

78 Iubirea de bani se poate spune că este una dintre cele mai mari metehne din toate timpurile. Ea este cea care l-a făcut pe Iuda să îl vândă pe Domnul Iisus Hristos pe 30 de arginţi. Ortodoxia crede că banii nu sunt un lucru rău în sine atâta vreme cât sunt folosiţi cu înţelepciune şi la fel de bine cu cumpătare. Faptul că trăim într-o lume care de mai multe ori ajunge să fie definită de gustul banilor nu este o noutate. Acest lucru însă este un fapt pe care trebuie să îl ignorăm şi pe care nu trebuie să îl avem în vedere. Banii se poate spune că sunt importanţi dar ei nu sunt sensul vieţii.

considerat de mediul social o epavă. Aceste lucruri după cum am spus sunt cele care definesc şi care menţin sensul şi expresia vieţii duhovniceşti. În realitate viaţa duhovnicească nu ne cere multe şi mai mult decât atât, omul a fost iniţiat creat de Dumnezeu pentru a fii duhovnicesc. Omul însă a renunţat să mai fie o fiinţă duhovnicească şi acest lucru se poate spune că în cele din urmă este un fapt care duce la pierzania sa. Sunt mai puţini cei care ajung să vadă frumuseţea vieţii duhovniceşti. Viaţa duhovnicească este o viaţă frumoasă care se bazează cât se poate de mult pe elementul raţional. Prin urmare, se poate spune că viaţa duhovnicească nu este o viaţă iraţională ci este o viaţă raţională.[79]

Sfinţii părinţi ai ortodoxiei ne spun că deznădejdea de cele mai multe ori ajunge de se manifestă în mai multe ori: tulburare sufletească, nelinişte, stare de agitaţie sau în cele din urmă deprimarea. Este foarte trist că mai multe cazuri de deprimare ajung de cele mai multe ori să se termine cu sinuciderea. Acest lucru se poate spune că este cât se poate de mult o lucrare a puterilor diavoleşti. Pentru a contracara de cele mai multe ori lucrarea diavolească omul are nevoie să fie duhovnicesc şi la fel de bine să fie cu o viaţă duhovnicească. De cele mai multe ori gândurile rele sau gândurile de sinucidere sunt cele care sunt ingerate în om de diavoli. Ele după cum am spus sunt lucruri care au loc în lumea noastră. Este în acest sens cât se poate de imatur în plan duhovnicesc să ignorăm că există o lume nevăzută care după sfinţii părinţi este alcătuită din îngeri şi diavoli. Au fost mai multe cazuri de oamenii care au ajuns la capătul nădejdii şi al rămbării şi de mai multe ori şi-au ridicat ceea ce se poate spune problema sau necesitatea de a duce o viaţă duhovnicească. Cele mai multe cazuri se poate spune că au fost mulţumite de ceea ce au găsit în viaţa duhovnicească.[80] Prin urmare, se poate spune că pe cum omul ajunge să fie mai duhovnicesc sau mai bine spus să se înduhovnicească pe atât el devine un om mai stabil şi cu mai multă speranţă.

Realitatea este că există mai multe forme de speranţă. De cele mai multe ori se poate spune că speranţa în lumea noastră îmbracă forma politicului. Sunt mai mulţi cei care văd în speranţă un viitor mai bun, salarii mai mari, case mai confortabile, automobile mai ieftine şi enumerarea ar putea continua. Se poate spune că acest gen de speranţe sunt speranţe lumeşti sau mai bine spus speranţa a unei vieţi materiale mai bune. Lumea de azi se poate spuen că este cât se poate de mult plină de speranţă în ceea ce priveşte un viitor mai bun. Acest gen de speranţe lumeşti se poate spune că nu sunt de mai multe ori în armonie sau în acord cu viaţa duhovnicească. Există speranţe

79 Radu Teodorescu, *Raţiunea şi raţionalitatea în religia creştin ortodoxă* (Cugir, 2014).

80 O legătură puternică există între viaţa duhovnicească şi viaţa mistică. Mistica este un termen care original provine din limba greacă μυστεριον şi înseamnă ceea cee este ascuns. Sunt mai multe taine a lui Dumnezeu care se poate spune că ajung de cele mai multe ori să fie descoperite numai sfinţilor. Dacă tainele lui Dumnezeu ar fii descoperite omenilor vicioşi şi răi se poate spune că ei vor ajunge să le interprezeze într-un mod eronat şi greşit. Mistica după cum am spus este o parte avanstă a vieţii duhovniceşti în care se poate spune că omul ajunge să cunoască tainele vieţii duhovniceşti.

care sunt cât se poate de mult duhovniceşti. Aceste speranţe se leagă de faptul de a fii mai buni, de a fii mai iubitori, de ne sporii evlavia faţă de Dumnezeu şi nu în ultimul rând de a ajunge la o comuniune mai profundă cu Dumnezeu. Vom vedea că în lumea noastră sunt foarte puţini cei care îşi ridică la nivelul cel mai serios şi cel mai real problema comuniunii cu Dumnezeu. Comuniunea cu Dumnezeu se poate spune că este destul de slabă în lumea noastră. Una dintre cele mai mari speranţe duhovniceşti este să ajungem la comuniunea cu Dumnezeu. Sfinţii se poate spune că au ajuns la acest nivel sau la acest grad de comuniune cu Dumnezeu. De ce să nu recunoaştem că de mai multe ori comuniunea cu Dumnezeu este în lumea noastră şi în zilele noastre cât se poate de mult un lucru care este doar aparent şi la fel de bine superficial. Acest lucru fiindcă după cum am spus, comuniunea cu Dumnezeu ne cere mai multe lucruri şi mai multe fapte. Biblia denumeşte că principalele fapte ale vieţii duhovniceşti sunt credinţa, dragostea şi faptele bune. Acest lucru se poate spune că ne oferă o imagine cât se poate de bine definită a ceea ce înseamnă speranţa în viaţa duhovnicească. Viaţa duhovnicească este un lucru care de mai multe ori amplifică speranţa. În momentul în care omul este conştient de viaţa duhovniceacă se poate spune că el are şi multă speranţă. După cum am spus, speranţa nu este niciodată un scop în sine ci de cele mai multe ori este un lucru sau o faptă care ne duce în spre ceva. Omul speră că v-a fii mai deplin în comuniunea cu Dumnezeu, sunt alţii care speră că vor ajunge să îl cunoască pe Dumnezeu mai deplin şi alţii se poate spune că ajung să îşi dea seama că vor să se lepede de anumite vicii care ajung să îi animalizeze. Orice om are speranţă şi se poate spune că şi omul duhovnicesc are speranţă. Speranţa ultimă a omului duhovnicesc se poate spune că este dincolo de această lume şi ţine foarte mult de rai. Omul duhovnicesc speră că v-a ajunge în rai. Acest lucru este un fapt care de mai multe ori ajunge să îi definească speranţa şi modul în care el se raportează la speranţa creştin ortodoxă. Speranţa este un lucru de care mai multă lume din zilele noastre are nevoie. Elevii au nevoie de speranţă că vor ajunge să termine şcoala, studenţii au nevoie de speranţă că vor ajunge să îşi găsească un serviciu şi muncitorii au nevoie de speranţă că vor avea ceea ce să pună pe masă. Aceste lucruri mai multă lume dintre noi le priveşte ca şi simple banalităţi dar este destul să facem o vizită în statele şi ţările sărace şi ne vom da seama ceea ce este speranţa. La mai multe familii din lumea noastră speranţa este o problemă de viaţă şi de moarte. Sunt regiuni ale lumii în care foametea face ravagii şi sunt chiar unii care mor de foame. Privită în acest sens, se poate spune că seperanţa devine un lucru pe care este bine să îl luăm în calcul şi la care trebuie să ne gândim mai mult.[81]

Se spune că mai de mult a trăit un făctor de minuni. Acesta avea puterea de a schimba tot ceea ce dorea cum dorea. Înţelepţii lumii s-au adunat în jurul lui şi i-au spus:

- Este un lucru pe care te-am ruga să îl faci cu minunile tale.
- Care este acela? A întrebat făcătorul de minuni.

81 Alexander Schmemann, *Pentru viaţa lumii: sfintele taine şi ortodoxia* (Bucureşti, 2012 reeditare).

- Vrem să faci o lume fără de războaie şi de vărsare de sânge.
- Este simplu.
- Cum?
- Voi face să dispară toate armele din lume.

Dintr-o dată au dispărut toate armele din lume. Când oamenii au vrut să înceapă din nou război, nu au mai reuşit fiindcă armele nu mai erau. Atunci oamenii s-au dus în pădure şi au făcut arme de lemn.

- Voi face copacii să dispară.
  Dintr-o dată toţi copacii au dispărut. Atuncii oamenii s-au dus şi au luat metal şi au făcut din nou arme cu care să ucidă.
- Voi face metatul să dispară.

Dintr-o dată au dispărut din lume toate metalele. Atunci oamenii au luat pietre şi cu ele au început să arunce unii în alţii pentru a se omorî. Făcătorul de minuni a convocat din nou pe înţelepţii lumii:

- Ce să mă fac?
- Cu lumea? A răspuns unul dintre înţelepţi.
- Da. Lumea nu o pot face să dispară.
  Un copil care era pe acolo a venit cu o idee:
- Ştiu eu ce să faci pentru a dispare toate războaiele.
- Ce?
- Să faci ca suferinţa pe care vrea să fie provocată de cel care începe războiul să o simtă chiar el.

Făcătorul de minuni a adus înapoi toţi copacii, metalele şi pietrele. A făcut în aşa fel încât dacă cineva dorea să omoare un om să simtă chiar el durerea morţii. În acest fel se spune că în cele din urmă lumea a renunţat de a mai face război.[82]

Atunci când ne hotărâm să devenim oamenii duhovniceşti se poate spune că de cele mai multe ori ajungem să devenim oamenii ai speranţei. Este bine să ştim că în lumea noastră sunt de mai multe ori oamenii care oferă speranţă falsă celor din jur. Acest lucru se poate vedea cât se poate de bine în marile forumuri de conducere a popoarelor lumii. Omul duhovnicesc se poate spune că este un om al speranţei şi este un om care de cele mai multe ori ne duce la speranţă şi la ceea ce este speranţa. Acest lucru este prin urmare un fapt la care trebuie să medităm mai mult. Speranţa este un lucru cât se poate de propriu vieţii duhovniceşti. Sperăm într-o viaţă şi o lume mai bună. Acest lucru este un fapt pe care orice om duhovnicesc în simte. Atunci când omul ajunge să fie oprimat se poate spune că de mai multe ori el ajunge să îşi piatră speranţa. Viaţa într-un regim totalitar de cele mai multe ori duce la pierderea speranţei. Sunt în acest sens mai multe cazuri de oamenii care se poate spune că ajung să îşi spună speranţa în lucruri care de cele mai multe ori sunt înşelătoarea: bogăţie,

82 Această întâmplare se leagă foarte mult de faptul că de cele mai multe ori “nu trebuie să facem ceea ce nu ne place nouă altora.” Acest lucru se poate spune că de mai multe ori trebuie să ne ofere cât se poate de mult speranţă şi să ne facă să înţelegem ceea ce este bine şi ceea ce este de folos pentru cei din jur. Trăim într-o lume care de mai multe ori ne face numai să rimim speranţă fără să oferim speranţă celor din jur. Mai toţi cei care s-au întâlnit cu oameni duhovniceşti au ajuns la concluzia că oamenii duhovniceşti degajă speranţă în jurul lor.

celebritate, frumuseţe trupească sau viaţa politică. Totalitarismul se poate spune că de cele mai multe ori ajunge să curme speranţa omului.[83]

Prin urmare este cât se poate de adevărat că există o legătură cât se poate de strânsă între speranţă şi viaţa duhovnicească. În acest sens se poate spune că de cele mai multe ori speranţa este un lucru care se manifestă în cadrul oamenilor duhovniceşti prin pacea lăuntrică şi prin multă bucurie. Bucuria este în acest sens un lucru care este cât se poate de mult propriu omului care trăieşte speranţa. În sens duhovnicesc se poate spune că speranţa este un lucru extrem de legat sau mai bine spus extrem de conectat cu bucuria. Nu poate fii bucurie fără de speranţă şi nici speranţă fără de bucurie.[84] După cum am spus, speranţa este cea care ne oferă motive să credem că mâine v-a fii mai bine decât a fost astăzi. De mai multe ori se poate spune că „grijea lumească" sau grija zilei de mâine ne face să nu mai putem spera. Este nevoie să sperăm şi acest lucru se poate spune că este una dintre cele mai importante trăsături ale vieţii duhovniceşti. Viaţa duhovnicească după cum am spus este o viaţă a speranţei. Nu se poate să fii un om duhovnicesc şi în acelaşi timp să laşi în jurul tău amăcăriune şi dezamăgire. Acest fapt a fost de mai multe ori demonstrat de ceea ce se poate spune sensul prin care omul a ajuns să trăiască viaţa lui duhovnicească. Prin urmare, se poate spune că la toate nivelele sau mai bine spus la toate gradele omul trebuie să experimenteze ceea ce am putea spune speranţa. Atunci când omul îşi piede speranţa se poate spune că el experimentează cea ce este răutatea şi infernul. Acest lucru după cum am spus mai toţii oamenii duhovniceşti în experimentează. Omul duhovnicesc este un om care priveşte cu mare speranţă viaţa şi existenţa sa şi a semenilor săi. Omul duhovnicesc se poate spune că aduce speranţă acolo unde nu mai există speranţă. După cum am spus în sens duhovnicesc nu se cuvine să primim speranţă şi la fel de bine se cuvine să oferim speranţă. Acest lucru este o realitate de care trebuie să ţinem cont şi pe care trebuie să o avem în vedere.

Sfântul Ioan Hrisostom spunea la un moment dat că „sufletul cuprins de deznădejde în privinţa mântuirii nu este departe de nebunie." Adevărul este că de cele mai multe ori viaţa duhovnicească nu este departe de ceea ce se poate spune metodele psihologiei. Acest lucru fost de mai multe ori exprimat şi la fel de bine mărturisit de mai mulţi sfinţii. Există prin urmare forme acute ale deznădejdii care în cele din urmă ne scot din minţi. Acest lucru după cum am spus ne face să ne ridicăm serios problema speranţei. Omul are nevoie în mod natural de speranţă dar trebuie să ştim cât se poate de mult limitele sau graninţele speranţei. Speranţa nu este un sentiment iraţional.

83 Nicolae Steinhardt, *Jurnalul fericirii* (Iaşi, 2008 reeditare).

84 Au fost mai mulţi sfinţi care se poate spune că de mai multe ori ai trăit cu adevărat ceea ce este bucuria duhovnicească. În timp ce omul care nu crede în Dumnezeu trăieşte într-o lume nesigură, omul care are credinţă în Dumnezeu se poate spune că de cele mai multe ori trătieşte cu speranţa în viitor şi la fel de bine cu multă bucurie. Legătura dintre speranţă şi bucurie se poate spune că este un fapt şi un lucru care ne dă sens vieţii şi existenţei. Acest lucru este bine să îl avem în vedere şi să îl înţelegem în adevăratul sens sau context.

Atunci când omul se confruntă cu iraţionalul sau mai bine spus cu nebunia el nu poate decât să sepere. Sperăm de mai multe ori în această lume şi dorim să fim cât se poate de mult oamenii care să avem numai reuşite. Când omul trece din nereuşită în nereuşită de mai multe ori se poate spune că el îşi pierde speranţa. Se cuvine să sperăm şi mai mult decât atât să cultivăm speranţa. Speranţa este un lucru care face ca mama să se mângâie atunci când copii ei sunt departe, speranţa ne face să muncim mai mult pentru a ajunge să avem un serviciu mai bun, speranţa este un lucru care de mai multe ori se poate spune că ne defineşte şi mai bine spus ne dă impusul de a continua în munca sau întreprinderile noastre. Ce facem atunci cu moartea? Mai există speranţă dincolo de moarte? Nimeni nu s-a întors din moarte să ne spună că mai există şanse de mântuire. Cu adevărat se poate spune că moartea este o încercare mare pentru speranţa noastră. După cum ştim moartea în religie nu este capătul vieţii. Sfinţii părinţi şi autorii biblici ne spune că mai există o viaţă după moarte. În funcţie de faptele pe care le face un om în această viaţă el se v-a duce ori în fericirea raiului sau în chinurile iadului. Aceste lucruri se poate spune că sunt de mai multe ori mărturisite de marile persoanlităţi ale religiei. Speranţa este un lucru care trece şi dincolo de moarte prin nădejdea că Dumnezeu v-a avea de girjă sau mai bine spus se v-a îngriji de cei plecaţi de la noi. Acest lucru este motivul pentru care există mai multe rugăciuni pentru cei decedaţi. Sunt mai multe povestiri cu caracter ortodox care ne spune că rugăciunile pentru cei morţi sunt ascultate de Dumnezeu.[85]

Se spune că la un moment dat un nepot şi-a vizitat bunicul.

- Bună ziua, spus nepotul.
- Bună ziua.
- Ce mai faci?
- Bine. Tu pari puţin deprimat.
- Da sunt.
- Ce s-a întâmplat?
- Probleme la serviciu.
- Vino cu mine.
- Unde?
- Vino şi vei vedea.

  Bunicul l-a luat pe nepot şi la dus într-o regiune cu multe dealuri. Acolo era un deal mai înalt.
- Poţi să mă ajuţi să urc acel deal?
- Da. De ce?
- Suie-mă şi vei vedea.

  Nepotul l-a ajutat pe bătrân şi în scurt timp au ajuns în vârful dealului.
- Mai ţii minte când erai copil mic că mi-ai spus că acest deal este foarte greu de urcat pentru tine?
- Da. Îi spuneam Everest.
- Ei bine, acum că eşti mare nu numai că te-ai suit singur pe el ci m-ai ajutat şi pe mine.
- Aşa este.

85 Părintele Mitrofan, *Viaţa repausaţilor noştrii* (Cartea Ortodoxă, 2010 reeditare).

- La fel este şi în viaţă. Cu cât avem răbdare să creştem cu atât mai multe problemele cu care ne confruntăm ni se par mai mici.

Povestea de mai sus este menită să ne spune că pentru a avea speranţă de cele mai multe ori trebuie să ştim foarte bine pe ce lume trăim. Sunt în acest sens mai mulţi dintre noi care se poate spune că nu sunt conştienţi de lumea din jur. În lumea din jur există mai multă răutate, violenţă, neajunsuri şi la fel de bine foarte multă ignoranţă. Odată ce am ajuns să cunoatem aceste lucruri se poate spune că nu trebuie să avem aşteptări mari de la lume. Sunt în acest sens oamenii creduli şi naivi care de mai multe ori se poate spune că îşi pun mai speranţe în lume.[86] După cum am spus, există speranţă în acestă lume şi acest lucru se poate spune că este un motiv care ne face să credem în lume. Există speranţă pentru cei bolnavi care de mai multe ori se poate spune că nu mai au nici un fel de sparenţă în ceea ce priveşte sănătatea lor. Când omul este bolnav se poate spune că de mai multe ori el ajunge să fie fără de speranţă. Boala de mai multe ori îl schimbă pe om. Este destul să facem o vizită la un spital municipal şi să vedem suferinţa pe care mai mulţi semeni de ai noştrii o au. Deşi bolile sunt de mai multe ori grele se poate spune că ele nu sunt fără de speranţă. Au fost mai multe cazuri de bolnavi care s-au vindecat de boli grele şi unii chiar de unele boli care păreau incurabile. În acest sene se poate spune că de cele mai multe ori boala este un lucru care ne pune la încercare speranţa. Se cuvine să sperăm şi acest lucru de mai multe ori ne poate duce să depăşim boala. Omul trebuie să lupte cu boala şi la fel de bine să i se împotrivească. În cele din urmă v-a reuşii să iese biruitor. Este adevărat că de mai multe ori bolile curmă vieţi. Ce putem face în faţa acestui lucru? Nu putem decât să seperăm. Sperăm ca lupta cu boala să se încununeze cu rezultate bune din partea celor care suferă. Au fost mai mulţi oamenii care de mai multe ori şi-au adus aminte de Dumnezeu şi de biserică numai în boală.[87]

Este de amintit aici că Pliniu cel Bătrân a spus la un moment dat că „speranţa este stâlpul care susţine lumea.” Acest lucru este un mare adevăr. Avem speranţe nu numai de la noi ci de mai multe ori avem speranţe unii de la alţii. Acest lucru se poate spune că este un mare adevăr. Omul duhovnicesc este un om care în comunitatea unde trăieşte el de mai multe ori ajunge să cultive speranţa. Este bine ca omul să cultive speranţa în mediul în care trăieşte fiindcă dacă nu el v-a ajunge să cultive viciile şi patimile. La fel ca şi un viciu se poate spune că speranţa este un lucru care poate fii cultivat. După cum am spus, este nevoie de foarte multă speranţă în jurul nostru. Dacă

---

86 Adevărul este că Dumnezeu iubeşte lumea şi pentru acest motiv L-a lăsat pe Domnul Iisus Hristos să vină şi să se întrupeze în lume şi la fel de bine să ne mântuiască. Acest lucru după cum am spus este un fapt pe care trebuie să îl ştim şi de care trebuie să ţinem cont. Dumnezeu însă nu este de acord cu răul şi răutatea din lume. Nu trebuie să uităm că până în momentul morţii omul se poate schimba şi la fel de bine se poate întoarce de la calea răului. Totuşi, nu trebuie să ne bazăm numai pe acest lucru pentru a face o lume mai bună. De mai multe ori trebuie să lucrăm la nivel personal pentru a ajunge să avem o lume bună şi frumoasă.

87 Antonie de Suroj, *Viaţa, boala moartea* (Editura Sofia: Bucureşti, 2015).

omul este duhovnivcesc se poate spune că el v-a fii o oază pentru cei din jur. Aşa se face că de mai multe ori marii părinţi duhovniceşti se poate spune că ajung să schimbe lumea din jur. S-a spus de mai multe ori că omul sfinţeşte locul. Părinţii duhovniceşti ai ortodoxiei de cele mai multe ori au ajuns să sfinţească locul prin faptul că au ajuns să le de-a celor din jur speranţă. Trebuie să avem în vedere faptul că speranţa nu este o iertare integrală a celor din jur. De mai multe ori sunt mai mulţi care cred că speranţa îi iartă de orice greşeală pe care au făcut-o. Baruh Spinoza spunea şi el la un moment dat că „speranţa este bucuria nestatornică născută din ideea unui lucru viitor sau trecut, de realizarea căruia ne îndoim întrucâtva." Este foarte adevărat că de mai multe ori speranţa este dublată de un sentiment de îndoială. Îndoiala este un lucru cât se poate de legetim. Să ne aducem aminte că Sfântul Toma s-a îndoit de învierea Domnului Iisus Hristos.

Balzac a dat următoarea definiţie speranţei: „speranţa este o dietă frugală dar foarte stimulatoare." După cum am spus, când trecem prin momente critice şi prin momente grele ajungem în cele din urmă să trăim cu adevărat ceea ce este speranţa. În această lume sunte puşi în mai multe situaţii în care nu putem decât să seperăm. Speranţa însă nu este promisiune. Poate unul dintre cele mai cunoscute cazuri de speranţă se poate spune că este lipsa de libertate. Când omul nu mai are nici un fel de libertate se poate spune că el începe să spere. Sunt mai multe cazurile de oamenii care au trecut fie printr-o dictatură sau printr-o înscenare şi au ajuns să îşi piardă libertatea. În acest sens speranţa este tânjirea după ceea ce este firesc şi obişnuit în viaţă. Sunt unii care doresc mai mult decât se poate şi mai mult decât ne poate oferii speranţa de la viaţă. Tertulian spunea despre speranţă că este „răbdare cu lampa aprinsă." Este cât se poate de adevărat că de mai multe ori suntem puşi să avem răbdare şi să sperăm că lucrurile vor revenii pe făgaşul lor normal în această viaţă.[88]

După cum am spus, de mai multe ori omul duhovnicesc este un om care iradiază şi care irumpe în jurul său speranţa. Acest lucru are loc fiindcă omul a ajuns la comuniunea cu Dumnezeu şi se poate spune că în Dumnezeu speranţa este infinită. Viaţa duhovnicească după cum am spus este o viaţă a speranţei. Sunt în acest sens mai multe etape în care sfinţii au împărţit viaţa duhovnicească. Unii sfinţi ne spun că viaţa duhovnicească este alcătuită din: 1. Purificare, 2. Iluminare şi 3. Unirea cu Dumnezeu. Alţi sfinţi părinţi ne spune că viaţa duhovnicească este împărţită în alte trei etape: 1. Venirea harului lui Dumnezeu, o perioadă care nu durează foarte mult. 2. Retragerea harului lui Dumnezeu care este o etapă care durează puţin mai mult şi în cele din urmă 3. Revenirea harului lui Dumnezeu şi stabilirea lui deplină în om. Giovanii Papinii ne spunea despre speranţă că „omul disperat găseşte în însusi adâncul deznădejdii sale

88 Speranţa după cum am spus este un lucru care de mai multe ori ajunge să ne definească şi la fel de bine să ne contureze personalitatea. În acest sens, se poate spune că avem singuri posibilitatea sau şansa de a fii oamenii ai speranţei sau de a fii oameni ai deznădejdii. Oamenii răi se poate spune că de mai multe ori pot fii recunoscuţi fiindcă nu mai lasă nici un fel de speranţă în jurul lor. Răutatea se poate spune că deterstă speranţa. Acest lucru a putut fii văzut de mai multe ori.

noua temelie pe care se va ridica deasupra văii plângerii; după orgia durerii, răsare din nou, din amara frământare, posibilitatea unei bucurii." Fiinţial se poate spune că omul are nevoie de speranţă fiindcă de mai multe ori se poate spune că această viaţă este înşelătoare. De mai multe ori suntem momiţi şi la fel de bine înşelaţi de cei din jur. Să ne aducem aminte de cazul Domnului Iisus Hristos care a fost înşelat de Iuda Iscarioteanul. Aceste lucruri se poate spune că ajung să nască în noi dorinţa de speranţă şi la fel de bine dorinţa de o lume mai bună. Cu cât lumea noastră este mai bună cu atât se poate spune că speranţa este prezentă în cantitate mai mare. Ceea ce s-a putut vedea este că atunci când lumea se înrăieşte speranţa dispare. În timpul anilor celui de al doilea război mondial, se spune că mai multă lume a ajuns să creadă că acest război avea să dureze veşnic. Mai mulţi şi-au pierdut speranţa. Totuşi în cele din urmă în 1945 al doilea război mondial s-a încheiat.[89]

Se spune că mai de mult a existat un val. Acest val l-a un moment dat s-a îndrăgostit într-un golf de o stâncă.

- Eu te iubesc stâncă.
- Eu nu te iubesc.
- De ce?
- Fiindcă eu sunt o stâncă şi tu un val.
- Dar asta nu poate să fie un obstacol în calea iubrii noastre.
- Suntem prea diferiţi.
- Eu nu cred asta.
- Pleacă de aici şi mă uită.
- Nu pot face asta.

  Valul a stat mai mult în golf şi s-a lovit de mai multe ori de sfâncă. Fără nici un efect. Valul atunci a venit şi a adus mai multe scoci pe care le-a lipit de stâncă.
- Nu am nevoie de scoicile tale.
- De ce? Fiindcă sunt o stâncă.
- Ele sunt puse să te protejeze de frutuni.
- Pleacă de aici.

Valul a plecat şi a vizitat lumea. Au trecut mulţi ani. Totuşi încă mai iubea stânca. După mai mulţi ani s-a întors înapoi în golf. Stânca era tot acolo. A început să îi povestească despre călătoriile sale, despre ceea ce a vizitat şi despre ţările pe care le-a văzut. Acum stânca a început să îşi dea seama că îi era dor de val. Încet încet a început să o iubească.

- Da, este adevărat că sunt o piatră şi o stâncă dar nu pot trăi fără de tine.

Este un fapt cât se poate de adevărat că de mai multe ori speranţa are nevoie de timp.[90] De cele mai multe ori se poate spune că în viaţa de zii cu zii noi vrem totul dintr-o dată. Acest lucru se poate spune că de mai multe ori nu este bun. Trebuie să avem speranţă şi la fel de bines ă lăsăm timpul să fie cel care ne duce la speranţă. În acest sens, de mai multe ori sfinţii părinţi au accentuat legătura care există dintre părintele duhovnicesc şi fiul duhovnicesc. Fiul duhovnicesc este cel care se poate spune că trebuie să aibă încredere în părintele duhovnicesc. Acest lucru este prin urmare un fapt

89 Alexander Schmemann, *Din apă şţi din duh. Un studiu liturgic asupra botezului* (Editura Sofia: Bucureşti, 2009).

pe care trebuie să îl avem în vedere şi de care trebuie să ţinem cont. viaţa duhovnicească este prin urmare un lucru care de mai multe ori presupune o legătură strânsă dintre părintele duhovnicesc şi fiul duhovnicesc. Aceste lucruri sunt prin urmare cele care de cele mai multe ori ajung să ne definească ceea ce este şi modul în care se leagă speranţa de timp în viaţa duhovnicească. Avem nevoie de sprenţă şi de cele mai multe ori viaţa duhovnicească ne oferă acest lucru. De mai multe ori se poate spune că viaţa duhovnicească ne fereşte de la mai multe rele şi de la mai multe fapte necuvioncioase. La fel de bine viaţa duhovnicească ne face să ne legăm prietenii cu oamenii duhovniceşti şi nu cu oamenii pătimaşi. Viaţa duhovniceacă este un bun de care trebnuie să fim conştienţi. Dacă nu putem fii sfinţi se poate spune că de mai multe ori totuşi putem ajunge să fim oamenii duhovniceşti. Dacă ne vom uita mai bine în jurul nostru vom vedea că de mai multe ori lumea are nevoie de speranţă la fel de bine ca şi de oamenii duhovniceşti. Acest lucru este un fapt de care mai mulţi părinţi duhovniceşti contemporani au devenit conştienţi.[91]

CAPITOLUL 5

SPERANŢA CA ŞI VIRTUTE A SFINŢILOR

Sfântul este prin excelenţă o persoană a speranţei şi a nădejdii. Acest lucru se poate spune că a fost de mai multe ori evidenţiate de vieţile sfinţilor.[92] Prin urmare nu se poate să nu vorbim despre sfinţi în legătură cu speranţa. De mai multe ori se poate spune că acest lucru este trecut cu vederea de lumea de azi. Sfinţii de mai multe ori au fost cei care au pus lumea pe făgaşul cel bune şi la fel de bine au oferit speranţă lumii. Acest lucru se poate spune că este una dintre trăsăturile specifice ale sfinţilor şi a modului în care ei aleg să îl slujească pe Dumnezeu. Trebuie să ştim că nici un om nu se face pe sine sfânt şi se poate spune că de mai multe ori sfinţii ajung să fie aleşi de Dumnezeu. Care sunt criteriile după care Dumnezeu îşi alege sfinţii? Dumnezeu evident

90 Legătura dintre timp şi viaţa duhovnicească a fost de mai multe ori dezbătută de marii sfinţi părinţi ai ortodoxiei. În acest sens se poate spune că nimeni nu se naşte un om duhovnicesc ci de cele mai multe ori omul devine duhovnicesc în timp. Acest lucru se poate spune că de mai multe ori trebuie să avem speranţă în viaţa duhovnicească. Este o mare diferenţă în acest sens dintre omul duhovnicesc şi omul lumesc care de cele mai multe ori are numai crezul s-au speranţa în sine.

91 Ioanichie Bălan, *Convorbiri duhovniceşti*, (Bucureşti, 1986).

92 Referitor la vieţile sfinţilor nu se poate să nu remarcăm că de mai multe ori sfinţii pe care îi găsim în Biserica Creştină Orotodoxă nu sunt găsiţi în Biserica Catolică sau în bisericile necalcedoniene [monofizitiste]. Este cât se poate de adevărat că de mai multe ori se vorbeşte de o gâlceavă a sfinţilor. Sunt mai multe concepţii despre sfineţenie şi acest lucru se poate spune că de mai multe ori este un fapt care duce la mai multe separaţii şi diviziuni în materie de aghiografie. Sfinţii în cele din urmă sunt aleşi de Dumnezeu şi prin urmare nu se fac pe ei înşişi.

îşi alege sfinţii dintre oamenii credincioşi. Acest lucru este prin urmare un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere şi de care trebuie să ţinem cont. În acest sens se poate spune că sfinţii sunt persoane providenţiale care de mai multe ori intervin în momente critice ale istoriei şi ale vieţii omului şi a lumii în general. Faptul că sfinţii aduc cu ei speranţă se poate spune că este un lucru incontestabil. Sfinţenia este un lucru care de mai multe ori se poate spune că este cea care conferă speranţă lumii din jur. Adevărul este că sunt foarte puţini cei care cred în sfinţi şi în sfinţenie în zilele noastre. Acest lucru este aşa fiindcă de cele mai multe ori lumea de azi este o lume care a păşit pe căi străine de credinţa în Dumnezeu. Există în lumea noastră foarte multe curente ateie şi nihiliste care de mai multe ori nu mai au nici un fel de speranţă. La fel de bine se poate spune că de mai multe ori trebuie să îi vedem pe sfinţi ca şi un fel de realitate şi de lucru care de cele mai multe ori sunt meniţi să ne ducă pe calea cea dreaptă. Un sfânt din Vechiul Testament care a dus speranţă lumii a fost Sfântul Ilie. În această carte am vorbit puţin despre sfântul Ilie. Sfântul Ilie a fost sfântul care s-a opus practicilor idolatre ale timpului său care la un moment dat au ajuns să îi includă pe regele şi regina din timpul său. Lumea dorea un rege care să îşi menţină credinţa dreaptă sau de ce nu ortodoxă în Dumnezeu şi să nu se plece în faţa idolilor şi a zeilor şi mai ales a lui Baal. Sfântul Ilie este cel care are curajul să îi mustre pe rege şi pe regină pentru idolatria şi necredinţa lor. În cele din urmă el ajunge să redea speranţa poporului fiindcă în cele din urmă acest rege şi regina sa idolatră au fost în cele din urmă înclouiţi. Este clar că în contextul timpurilor Sfântul Ilie a fost un sfânt al speranţei care a dat speranţă poporului său.

Se poate spune că speranţă au dat în ceea ce priveşte preoţia şi sfinţii apostoli. Se ştie că în vechime la vremea Domnului Iisus Hristos fariseii şi saducheii au fost atât de mult formalişti şi seci în viaţa lor religioasă şi duhovnicească încât de mai multe ori preoţia era inaccesibilă. Pentru acest lucru se ştiu şi mustrările pe care le-a adus Hristos fariseilor şi saducheilor. Apostolii au fost cei care se poate spune că au făcut ca preoţia să nu mai fie o problemă de clasă religioasă după cum era ea privită şi trăită în timpul lor. Apostolii au adus speranţa că preoţia poate fii trăită şi de cei care sunt mici şi simpli. Acest lucru se poate spune că este cât se poate de mult un lucru care a adus speranţă în antichitate. După cum am spus, speranţa este un sentiment pe care îl întâlnim la mai mulţi şi la mai multe categorii de sfinţi. Acest lucru după cum am spus este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere şi la care trebuie să ne raportăm. Sfinţenia este un lucru care după cum am spus aduce de mai multe ori binele şi speranţa în jurul ei. Aceste lucruri se poate spune că sunt fundamentale legăturii şi relaţiei noastre cu Dumnezeu. Sfinţii sunt cei care ne oferă speranţa iertării şi reconcilierii cu Dumnezeu.[93]

Se spune că un agent de asigurări s-a dus la un om destul de ranchiunos.

- Bună ziua, spus agentul.
- Bună ziua.
- Am venit la dumneavoastră cu o ofertă de asigurări.

93 Peter Brown, *Cultul sfinţilor: apariţia şi rolul său în creştinismul latin* (Timişoara, 1995).

- De ce?
- Fiindcă casa dumneavoastră ar putea lua foc şi nu vei avea asigurare.
- Chiar crezi că aecastă casă a mea v-a lua foc mai înainte să expire asigurarea?
- Da.
- Atunci de ce vrei să faci în aşa fel că compania ta v-a pune bani că acest lucru nu se v-a întâmpla?
- Chiar vrei să ştii cu adevărat?
- Da.
- Îţi voi spune un secret cât se poate de teribil. Odată compania pentru care lucrez a trădat mireasa mea cu garantarea pentru nunta ei. Ca să mă răzbun am mers să lucru pentru ei sub un alt nume şi vai de ei ce se v-a întâmpla.

De mai multe ori se poate spune că există „speranţa negativă” şi acest lucru se poate spune că este cât se poate de mult ceea ce am putea denumii dorinţa de răzbunare. Sunt mai mulţi care sunt atât de dornici de răzbunare că de mai multe ori se poate spune că ajung să îşi pună toată nădejdea şi toată speranţa în dorinţa de a se răzbuna. Acest lucru se poate spune că a avut loc de mai multe ori în lumea noastră. Dorinţa de răzbunare după cum am spus nu este un lucru care se poate denumii de la sine speranţă.[94] În acest sens, trebuie să spunem că sunt mai mulţi care de mai multe ori se poate spune că sunt cât se poate de mult dornici de răzbunare. Ce ar fii dacă sfinţii s-ar fii răzbunat pentru toate relele care le-au fost făcute? Cu singuranţă că ar fii provocat foarte multă durere în jurul lor. După cum ştim sfinţenia este un lucru care de cele mai multe ori aduce speranţă celor din jur. Sunt în acest sens mai multe cazuri de sfinţi care se poate spune că au adus speranţă în jurul lor. Este bine în acest sens să ne amintit de marii sfinţi părinţi ai trecutului. La fel de bine se poate spune că de mai multe ori chiar sfinţii au avut nevoie de speranţă.

Este mai puţin cunoscut în acest sens cazul sfintei Thaisia care a fost o sfântă siriană. Ea din tinereţe a fost dată pentru a îşi vinde trupul sau mai bine spus pentru a se prostitua. Deşi Thaisia a început la un moment dat să se acomodeze cu viaţa de prostituată se spune că ea simţea o prezenţă care parcă o copleşea şi care o îndemna să facă răul. Thaisia nu a fost nici măcar botezată fiindcă părinţii nu erau oamenii temători de Dumnezeu. Totuşi, Thaisia v-a ajunge să cunoască un episcop creştin căruia îi v-a cere rugăciunile. Acest episcop a botezat-o şi a catehizat-o. Thaisia era dornică să renunţe la viaţa de prostituiată şi să ducă o viaţă creştinească. Se spune că însuşi cel rău sau diavolul i s-a arătat în acest moment şi a ameninţat-o pentru fapta ei. Thaisia a cerut atunci Bisericii să se roage pentru ea şi în acest sens se spune că până în cele din urmă a ajuns să se izbăvească de prostituţie. Acest caz mai puţin cunoscut seamănă cu

94 Un alt gen de speranţă se poate spune că este speranţa că un om v-a ajunge să consume mai multe stupefiante sau narcotice. Acest lucru se poate spune că la fel de bine este o speranţă negativă. Este bine să facem diferenţa dintre speranţa pozitivă şi negaitvă. Sunt mai mulţi care susţin că speranţa este un lucru care este defintit de ceea ce este rău. Criminalul trebuie să spere că v-a ucide mai mult, violatorul că v-a viola mai mult, hoţul că v-a fura mai mult şi mai bine, mincinosul că v-a minţii mai mult. Aceste lucruri se poate spune că sunt toate speranţă negativă.

cel al Sfintei Maria Egipteaca despre care ştim că şi ea apucat în tinereţe căile desfrâului. Totuşi, un lucru îi spunea Sfintei Maria că ceea ce face nu este bine şi nu este plăcut lui Dumnezeu. Cel mai probabil Sfânta Maria Egipteanca nu a avut nici prea multă susţinere în familie. Ea v-a face o călătorie la locurile sfinte din Ierusalim nu pentru a se închina ci fiindcă acolo mergea multă lume şi în acest sens avea şi ea companie. Speranţa în cazul Sfintei Maria Eghipteaca a fost că în cele din urmă s-a întors şi ea de la prostituţie şi s-a pocăit de faptele ei şi la fel de bine de păcatele pe care le-a făcut.[95]

În timp ce speranţa sfinţilor vine direct de la Dumnezeu se poate spune că speranţa noastră vine de la sfinţi. Trăim într-o lume în care după cum am spus nu sunt mulţi care cred în sfinţi. Acest lucru poate fii văzut după modul de viaţă în care îşi tăriesc viaţa mai mulţi semeni de ai noştrii: beţii, înjurături, blesteme, duşmănii sunt numai câteva dintre principalele caracteristici ale acestei lumi. Biserica totuşi nu a uitat că nu toţi umează căii răului şi a destrăbălării. Acestia care au excelat în calea binelui şi au fost oameni ai virtuţilor şi ai faptelor bune au ajuns ca în cele din urmă să fie numiţi sfinţi. Este trist faptul că mai mulţi sfinţi au ajuns să fie desconsideraţi în zilele noastre. De mai multe ori se poate spune că sfinţii s-au opus puterilor răului şi ale diavolescului care asupresc lumea în care trăim. Acest lucru după cum am spus este bine să îl avem în vedere şi este bine să îl ştim. Sfinţenia este un fapt care după cum am spus de cele mai multe ori aduce cu sine nădejdea şi speranţa. Se poate vedea că în lumea noastă sunt mai multe categorii de oameni. Aceste categorii se poate spune că de mai multe ori acţionează în funcţie de temperamentul lor. Sfinţii au adus mărturie pentru speranţă în lumea noastră şi pentru acest motiv trebuie să le fim recunoscători. Sfinţenia după cum am spus este un lucru care este foarte bine să îl legăm de speranţă. De mai multe ori se poate spune că sunt mai mulţi care pierd cât se poate de noţiunea de speranţă. După cum am spus, de la sfinţi aflăm ceea ce este şi la fel de bine cum poate fi denumită speranţa autentică.[96]

În plan moral şi dogmatic se poate spune că de cele mai multe ori sfinţii ajuns să trăiască şi să exprime ceea ce am putea spune frumuseţea şi speranţa paradisiacă. Acest lucru este un fapt pe care nu îl putem explica în cuvinte ci de cele mai multe ori se poate spune că este o realitate şi un lucru cât se poate de profund. Pentru faptul că de mai multe ori omul devine rob păcatelor se poate spune că el nu mai ajunge şi la fel de bine nu mai poate experimenta ceea ce este şi modul în care este definită sfinţenia şi

---

95 Benedicta Ward, *Vieţile sfintelor care mai îniante au fost desfrânate* (Sibiu, 1997).

96 Se poate spune că de mai multe ori cultul sfinţilor este un cult al speranţei. Acest lucru este aşa fiindcă se poate spune că sfinţii sunt cei care de cele mai multe ori au renunţat şi au jertfit totul pentru Dumnezeu şi pentru bine. Acest lucru se poate spune că de mai multe roi echivalează pe sfinţi cu cultul sfinţilor. Sfinţenia este un lucru care nu poate să nu fie legată şi cât se poate de mult în comunicare cu speranţa. De cele mai multe ori în sfinţenie este locul în care întâlnim puritatea absolută. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl evidenţiem mai mult.

modul de viaţă care îi este propriu. Au existat epoci în care sfinţii au fost cât se poate de mult persoane care au părut fără de nici o speranţă. Acest lucru se poate spune că a fost de cele mai multe ori prezent în antichitate. Ştim din trecut că antichitatea a avut un puternic cult al zeilor şi al idolilor. Aceşti zei şi idoli care atunci când nu erau plăsumuirea imaginaţiei omeneşti erau diavoli, se poate spune că a adus cu sine mai multe victime. Primii care au fost victime ale acestei realităţi au fost sfinţii Petru şi Pavel omorâţi pe data de 29 iunie anul 67. Acest şir s-a soldat cu multe alte victime mai ales în cadrul imperiului roman. Cauza sfinţilor părea cât se poate de mult una pierdută. Sfinţii erau duşi şi aruncaţi la animale sălbatice [lei sau tigrii] şi ucişi fără nici un motiv cu simpla acuzaţie că nu au adus nici o jertfă idolilor. În contextul timpurilor se poate spune că etapa martirilor a fost una cât se poate de crudă. Totuşi, sfinţii se poate spune că moral au ieşit învingători din confruntarea cu idolatria fiindcă ei nu au răspuns cu cruzimea de care au dat dovadă idolatrii. Acum că noi trăim într-o peiroadă de timp post idolatră se poate spune că noi îi cinstim şi îi apreciem pe sfinţi şi nu pe călăii idolatrii. Este cât se poate de adevărat că în antichitate faptul de a refuza să te închini unui idol de cele mai multe ori se solda cu uciderea sau mai bine spus cu omorul. Acest lucru după cum am spus făcut ca mai mulţi sfinţi să fie ucişi. Un caz de sfântă care şi a fost victimă a zeilor şi a idolilor se poate spune că este Sfânta Sofia care a fost o sfântă ucisă de dragostea pentru copii fiindcă nu a voit să jertfească zeilor. Acest motiv a fost cel pentru care Sfânta Sofia a putut vedea cum copii ei Pistis Agapis şi Elipidis au fost ucişi sub ochii ei. De durere, Sfânta Sofia v-a murii şi ea la scurt timp. Faptul că azi nu mai trăim într-o epocă a idolilor şi a zeilor se datorează foarte mult sfinţilor creştini ortodocşi mai ales. Sunt mai mulţi dintre noi care nu ne dăm seama cum se puneau problemele în antichitate. Adevărul că este că nu existau foarte multe opţiuni în antichitate: ori erai ucis sau acceptai să te închini zeilor. Acest lucru demonstrează că antichitatea a fost o perioadă de timp extrem de crudă. Am amintit aici numai în trecere cazul Sfintei Sofia dar cu siguranţă au fost mult mai multe cazuri de acest gen.[97]

Adevărul este că mai mulţi sfinţi creştini ortodocşi au ajuns la ceea ce se poate spune menţinerea speranţei chiar cu preţul vieţii. Sunt în acest sens cât se poate de relevante martiriurile care au avut mai îniante de Sfântul Constantin cel Mare. Aceste lucruri se poate spune că de mai multe ori nu sunt pe înţelesul nostru. Sfântul creştin ortodox prin urmare de mai multe ori a trebuit să apere speranţa. În timp ce oamenii răi seamănă în jurul lor deznădejdea, disperarea şi teroarea se poate spune că sfinţii creştin ortodocşi de cele mai multe ori aduc în jurul lor nădejdea şi speranţa. Acest lucru se poate spune că este cât se poate de adevărat. După cum am spus, sfinţi sunt oameni de excepţie se poate spune că ei au apărut şi au existat în mai toate epocile istoriei. Imaginea sfântului este prin urmare o imagine care de cele mai multe ori se indentifică pe sine cu imaginea sau cu chipul speranţei. Acest fapt după cum am spus este un lucru cât se poate de evident.[98] Sfinţenia după cum am spus este un lucru cât se poate de adevărat şi de real şi acest lucru după cum am spus este productiv în lumea şi

97 Părinţi şi scriitori bisericeşti, *Actele martirice* (Bucureşti, 1982).

în viaţa noastră. După cum am spus de mai multe ori sfinţii sunt cei care oferă speranţă celor din jur şi ei sunt cei care de cele mai multe ori ajung să fie desconsideraţi de lumea din jur. De ce sunt sfinţii desconsideraţi de lumea din jur? Fiindcă de cele mai multe ori se poate spune că sfinţii nu se lasă captivi sau mai bine spus nu sunt prinşi de „valurile trecătoare ale acestei lumi."

Trăim într-o lume schimbătoare şi acest lucru se poate spune că de mai multe ori găseşte inconveniet modul de viaţă al sfinţilor care sunt cât se poate de mult ancoraţi în valori duhovniceşti şi morale. Acest lucru de mai multe ori îi face pe sfinţi să fie desconsideraţi. Acest lucru se poate spune că nu este firesc. Sfinţii sunt cei care în momente grele nu se leapădă de Dumnezeu ceea ce marea majoritate dintre noi o facem. Sfântul Iov se poate spune că a fost un astfel de caz. Cu averea pierdută, cu casa arsă şi cu copii morţi Sfântul Iov nu se lapădă de Dumnezeu şi continuă să fie credincios. Acest lucru se poate spune că este prezent şi în cazul sfinţilor. La fel de bine trebuie să mărturisim că imaginea sfântului nu se schimbă în lumea noastră. Sfinţii sunt cei care de cele mai multe ori nu sunt făcuţi sau mai bine spus realizaţi în funcţie de modelele şi de modele acestei lumi care după cum am spus sunt schimbătoare. De mai multe ori lumea noastră a avut nevoie de ceea ce am putea spune repere pentru speranţă. Când timpurile sunt confuze, când vremurile sunt nesigure, când lumea este fără o direcţie bună de cele mai multe ori se poate spune că sfinţii au fost cei care ne-au scos din impas. Deşi nu se vorbeşte prea mult de acest lucru se poate spune că sfinţenia este o noţiune universală. De cele mai multe ori cei care s-au întâlnit cu sfinţi se poate spune că au primit speranţă. Acest lucru este un fapt pe care mai mulţi l-au experimentat. Speranţa este un lucru pe care mai mulţi sfinţi l-au trăit şi l-au cunoscut.

Prin urmare se poate spune că de mai multe ori sfinţii au fost cei care au adus speranţă acolo unde nu mai exista nici un fel de speranţă. Un astfel de caz se poate spune că a fost Sfântul Cosma Etolianul care a trăit în perioada turcocraţiei. Se ştie că la un moment dat era un om care avea o mână uscată. Acest om a mers pe la mai mulţi medici şi a încercat mai multe tehnici de a se vindeca. Acest lucru el l-a făcut de mai multe ori şi se poate spune că nu a avut nici un succes. Într-o zii acest om s-a întâlnit cu Sfântul Cosma Etolinaul care l-a întrebat ce are şi de ce suferă. Omul i-a spus că are o mână uscată. Sfântul i-a spus să vină dumincă la biserică şi să stea până la sfârşitul slujbei. Omul cu mâna uscată a venit şi după ce s-a terminat slujba a plecat spre casă. Pe cum mergea spre casă a simţit cum o putere îi pătrude în mână şi dintr-o dată mâna lui s-a vindecat. Se poate vedea aici cum un sfânt aduce speranţă acolo unde nu mai părea să fie nici un fel de speranţă. Tot sfântul Cosma Etolianul a fost cel care a vindecat un copil de o boală incurabilă. Era un copil care avea o boală ce nu a putut fii

---

98 Sfinţii au fost de cele mai multe ori imagini periferice ale lumii noastre. Au fost de mai multe ori consideraţi nebuni şi se ştie în acest sens în Biserică de moda „nebunilor pentru Hristos." Aceştia nu sunt nebuni în sensul clinic al cuvântului ci de cele mai multe ori se poate spune că trăiesc cât se poate de mult o viaţă creştinească într-o lume care de cele mai multe ori nu pune mare preţ pe viaţa creştină. Aceste fapte după cum am spus sunt cele care de demonstrează ceea ce este sfinţenia când o raportăm la noţiunea de speranţă.

diagnosticată de nici un medic. Tatăl copilului la rugat pe sfântul Cosma să îl ajute. În mai puţin de trei luni copilul său a fost vindecat.[99]

Se spune că un mare manager de la o firmă de computere la un moment dat a fost atras într-o afacere. În această afacere se spune că el a pierdut 10 milioane de roni. În momentul când şi-a dat seama de greşala lui era mult prea târziu, banii erau deja pierduţi. El a mers în biroul patronului firmei şi i-a spus:

- Vă salut.
- Bună. Cu ce îţi pot fii de folos?
- Am venit aici să vă spun ceva foarte important.
- Ce anume?
- Dacă v-aţi decis să mă concediaţi vă înţeleg.
- Să te concediez?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă eu se pare că nu am manevrat bine afacerea şi am pierdut 10 milioane de roni.
- Tocmai am plătit 10 miloane de lei pentru antrenamentul tău şi tu crezi că eu sunt gata să renunţa la aşa resurse umane?
- Deci nu mă concediaţi?
- Nu. Du-te la muncă.

Am spus această întâmplare pentru a demonstra că de cele mai multe ori trebuie să oferim speranţă oamenilor care merită. De mai multe ori se poate spune că sunt cei mici care merită speranţa noastră. Marile corporaţii din zilele noastre se poate spune că nu privesc în sine persoana ci mai mult profitul pe care ea îl poate aduce. Acest lucru se poate spune că este o realitate a timpurilor noastre. De mai multe ori se poate spune că în timpurile noastre se dau foarte puţine şanse celor din jur. Sfinţii sunt cei care ne oferă şanse. După ce ei au ajuns să se desăvârşească în comuniunea cu Dumnezeu de cele mai multe ori ei se deschid în spre lume.[100] Sfântul prin urmare este un om care se poate spune că este în strânsă legătură cu pronia şi providenţa lui Dumnezeu. Sfinţii sunt cei care se poate spune că de cele mai multe ori ajung să pună în practică şi în lucrare pronia lui Dumnezeu cu această lume. Sfinţenia după cum am spus este fără doar şi poate o experienţă a speranţei. Dacă este un loc unde se poate spune că vom găsii speranţă este fără nici o îndoială în sfinţenie. Sfinţii sunt oamenii lui Dumnezeu şi de cele mai multe ori ei duc la îndeplinire voia şi pronia lui Dumnezeu. Se poate spune că în zilele noastre de mai multe ori lumea este atât de contaminată de păcat că găseşte

99 Constantin Triandafillu, *Sfântul Cosma Etolianul: viaţa şi învăţăturile* (Bucureşti 2010).

100 Trebuie să evidenţiem în aceste rânduri că de mai multe ori imaginea sfântului este confundată cu imaginea vedetei de cinema sau mai bine spus a superstarurilor internaţionale care sunt în vogă în lumea noastră. În realitate sfinţii sunt foarte departe de chipul vedetelor şi a superstarurilor. Acest lucru după cum am spus este un fapt care de mai multe ori este cât se poate de bine evidenţiat şi sublinat de cei care ajung să trăiască în mediul contemporan. Se poate spune că pentru mai mulţi dintre noi imaginea sfântului este confuză şi distorionată. Pentru a ne clarifica cine sunt sfinţii trebuie să citim vieţile sfinţilor.

pe sfinţi şi existenţa lor cât se poate de mult imposibilă. După cum am spus, sfinţii sunt ajutaţi de Dumnezeu şi de lucrarea lui Dumnezeu sau în termenii Sfântului Grigorie Palama de „energiile lui Dumnezeu.” Sfinţenia este prin urmare un lucru cât se poate de adevărat şi acest lucru după cum am spus este eficent în lumea noastră. În cele din urmă sfinţii sunt cei care se poate spune că vor judeca lumea în care trăim. Lumea noastră de mai multe ori se poate spune că evită sau mai bine spus este cât se poate de mult nepăsătoare la ceea ce este sau la modul în care este înţeleasă speranţa. Am ilustrat mai sus cu câteva exemple pe care sfinţii au ajuns să le facă pentru a reda speranţa celor din jur. Sfinţii se poate spune că sunt cei care ne oferă speranţă atunci când nu mai avem nici un fel de speranţă. De ce să nu recunoaştem că de mai multe ori în lumea noastră rămânem fără de speranţă. Acest lucru are loc de mai multe ori în lumea noastră. Trăim într-o lume în care de mai multe ori răul şi răutatea sub diferite forme şi camuflaje ajunge la apogeu sau la zenit. Atunci se poate spune că ajutorul nostru poate venii numai de la sfinţi. Sfinţii sunt după cum am spus desconsideraţi în timpul vieţii lor şi la marea majoritate li s-a recunoscut meritele numai după ce ei au fost trecuţi sau mai bine spus după ce au murit. Acest lucru este bine să îl ştim. Trebuie să facem o lume care să fie conştientă de realitatea şi rolul sfinţilor. În acest mod se poate spune că vom ajunge să oferim mai multă speranţă lumii din jur. Lumea aşteptă speranţă dar această speranţă trebuie să fie oferită celor care sunt vrednici de ea.[101]

Faptul că sfinţii sunt cei care de mai multe ori aduc speranţa este un lucru pe care îl putem afla din viaţa Sfântului Stelian care este ocrotitor al copiilor şi al familiei creştine. Se spune că în timpul vieţii sale în Asia Mică unde a trăit a venit o boală care omora în sprecial pe copii cei mici. Sfântul Stelian s-a rugat foarte mult la Dumnezeu şi în cele din urmă această boală a încetat. Acest lucru se poate spune că de mai multe ori a făcut ca sfinţii să fie mijlocitori în faţa lui Dumnezeu pentru rugăciune. Despre un alt sfânt din Egipt se spune că atât de profund se ruga lui Dumnezeu că la rugăciunile lui venea ploaia aproape instantaneu. Aşa se face că odată când a venit o secetă peste Egipt acest sfânt s-a rugat şi dintr-o dată a venit ploaia. După cum am spus, de mai multe ori în momente extreme sfinţii au fost cei care au intervenit pentru noi şi la fel de bine au adus mai multă speranţă celor din jur.[102] Imaginea sfântului de cele mai multe ori nu poate fii separată sau ruptă de speranţă. De cele mai multe ori se poate spune că sfântul a căutat speranţă şi a voit să aducă speranţă acolo unde nu mai este nici un fel

101 Radu Teodorescu, *Aghiografia creştin ortodoxă* (Cugir, 2011).

102 Sfântul creştin ortodox de mai multe ori este prezent în folclor şi în datinile populare. Acest lucru se poate spune că este cât se poate de mult un fel de cult al sfinţilor la nivel popular. Sunt mai multe cântece sau doine populare care de mai multe ori menţionează anumiţi sfinţi creştină ortodocşi. Chipul sfântului în folclor de cele mai multe ori se poate spune că este asemănat cu cel al basmului. Sfântul este cel care de cele mai multe ori este ocrotitorul satului şi a celor care vieţuiesc la sat. Este de remarcat aici că evlavia celor de la sat este mult mai mare decât evlavia celor de la oraşe. De mai multe ori oamenii de la sat cinstent pe sfinţi şi sunt conştienţi de faptele lor pune pe care le-au făcut în timpul vieţii.

de speranţă. Se poate spune că în aghiografia creştină secolul al IV-lea a fost un secol de cotitură. Acest fapt este aşa din cauza faptului că în acest secol al apărut călugării sau monahii creştini ortodocşi. Odată cu eliberarea creştinismului şi facerea lui ca şi o religie de stat mai multă lume a fost nemulţumită cu stadiul formal pe care marea majoritate a celor care se declarau creştini l-au avut. Aşa se face că mai mulţi creştini se vor retrage în pustie şi vor devenii monahi. Monahul este un om care trăieşte singur numai cu Dumnezeu. Din rândurile călugărilor se poate spune că au ieşit mai mulţi sfinţi. Călugărul a ajus să fie astfel asimilat cu imaginea sau cu conceptul de speranţă. Călugărul creştin ortodox se poate spune că a fost cât se poate de mult şi el un om al sprenţei care din pustie se ruga pentru lume.

Un alt sfânt care se poate spune că a adus cu sine multă speranţă celor care doresc să se mântuiască a fost în vechiem Sfântul Ioan Scărarul. Sfântul Ioan Scărarul se poate spune că şi-a dedicat toată viaţa lui Dumnezeu. El a ajuns în acest fel să fie cât se poate de mult un sfânt care a avut mai multe descoperiri. După cum îi spune şi numele el este autorul unei lucrări celebre în lumea ortodoxă care ne numeşte Scara. În Scara, Sfântul Ioan Scărarul a voit să scrie un tratat sistematic pentru cei care doresc să se mântuiască. El este de părere că există şanse de mântuire numai că acest lucru trebuie să fie făcut sistematic sau mai bine spus în trepte. În acest sens, Sfântul Ioan Scărarul a împărţit drumul spre mântuire în 33 de trepte după numărul de ani pe care L-a trăit Domnul Iisus Hristos în viaţa Lui pământească. Omul trebuie să îşi facă un program pentru a se mântui şi în acest sens se poate spune că dacă face acest lucru el v-a ajunge să se mântuiască. Se poate spune că în ceea ce priveşte concepţia soteriologică Sfântul Ioan Scărarul urmează Sfântului Grigorie de Nyssa care şi el a fost de părere că unirea cu Dumnezeu se face în trepte sau mai bine spus este epectatică. Sunt mai mulţi sfinţi care se poate spune că şi-au pus problema mântuirii şi în acest sens au emis mai multe opinii şi mai multe păreri din propria lor experienţă despre cum poate ajunge omul să se mântuiască. Scrierile sfinţilor părinţi de cele mai multe ori se poate spune că aduc sentimentul speranţei şi la fel de bine ne leagă de ceea ce este şi de modul în care poate fii definită speranţa. Speranţa este un lucru pe care mai mulţi sfinţi îl aduc prin viaţa lor şi prin scrierile lor. După cum am spus, sfinţii sunt persoane care deşi trăiesc în această lume se poate spune că nu umblă după rânduielile acestei lumi. După cum am spus de cele mai multe ori sfântul a fost omul care a adus speranţă acolo unde nu mai este speranţă. El a adus ploaie când era secetă, a oprit ploaia când au fost inundaţii, a ajutat pe cei săraci, a îmbrăcat pe cei goi, a făcut orfelinate pentru copii şi a mângâiat pe văduve. Acesta se poate spune că este chipul sfântului creştin ortodoxă în viziunea populară. Sfântul creştin ortodox prin urmare nu poate fii separat de noţiunea de speranţă.[103]

Se spune că a fost un doctor care a devenit cel mai bun din ţara sa şi în cele din urmă a devenit preşedintele Societăţii Naţionale a Medicilor. S-a dat un mare banchet în cinstea lui. Toţi erau bucuroşi numai el era trist. Un preieten a venit la el şi i-a spus:

---

103 Constantin Virgil Gheorghiu, *Cum am vrut să mă fac sfânt: amintiri dintro copilărie teologică* (Sibiu, 2008 reeditare).

- Ai ajus preşedintele la toţi medicii din ţara noastră.
- Aşa este.
- Cum se face că eşti trist?
- Chiar vrei să ştii?
- Da.
- Vezi tu, ceea ce nu ştii este că eu nu mi-am dorit să fiu medic.
- Prostii, eşti unul dintre cei mai buni medici.
- Asta nu înseamnă că eu am dorit să fiu medic.
- Dar ce ai vrut să fii?
- Când am fost tânăr mi-am dorit să un un dansator.
- Şi de ce nu ai devenit dansator?
- Fiindcă părinţii mei nu au dorit acest lucru.
- Acum înţeleg.
- Foarte bine.
- Eu tot cred că ai motive să te bucuri.
- De ce?
- Prin medicină ai avut şansa să ajuţi mai mulţi oamenii decât ca şi cum ai fii făcut-o prin dans.
- Aşa este.
- Deci eşti bucuros sau nu?
- Sunt. Îmi mulţumesc pentru încurajare.

Adevărul este că de mai multe ori uneori se poate să fim confuzi dar cei din jurul nostru se poate spune că ne vor duce în spre spreanţă şi în spre ceea ce este o a doua şansă. După cum se poate vedea din întâmplarea de mai sus uneori se poate întâmpla să fim confuzi despre cum este şi la fel de bine despre modul în care este dusă viaţa noastră. Sfinţii sunt aici ca să ne ajute.[104] Trecutul şi istoria ne demonstrează că de mai multe ori sfinţii au intervenit pentru oameni în momenete extreme. Acest lucru a fost de mai multe ori atestat. Să ne aducem aminte de Sfântul Constatin cel Mare care în momentul în care se afla în faţa unui mari lupte a văzut semnul crucii pe cei şi în jurul crucii era scris: în acest semn vei învinge. Aceste lucruri se poate spune că toate ne demonstrează şi ne arată ceea ce este şi modul în care de mai multe ori sfinţii au avut descoperiri de la Dumnezeu şi prin aceste descoperiri se poate spune că ei au ajuns ca în cele din urmă să învingă răul şi răutatea. Atunci când ne confruntăm cu răul şi răutatea se poate spune că de mai multe ori avem nevoie de ajutor. Acest ajutor se poate spune că îl primim de la sfinţi care la drept vorbind s-au confruntat cu răul şi răutatea. Sfinţii sunt cei care de mai multe ori au adus speranţă acolo unde nu mai era nici un fel de speranţă. Acest lucru ei îl pot face prin multa lor credinţă în Dumnezeu. Acolo unde există credinţă în Dumnezeu se poate spune că există şi speranţă. Există în acest sens o legătură indisolubilă între credinţa sfinţilor şi speranţa pe care ei o pot

104 Se poate spune că un model de ajutor al sfinţilor este de mai multe ori de faptul că Biserica recomandă ca de mai multe ori să purtăm numele unui sfânt. Acest lucru se poate spune că este o metodă pedagogică sau mai bine spus un mod de viaţă care de cele mai multe ori îl are ca şi model pe cel care poartă numele sfântului. Obiceiul de a purta numele unui sfânt se poate spune că nu mai este la fel de mult întâlnit în zilele noastre. Totuşi, este bine să avem un sfânt ca şi model fiindcă se poate spune că aceasta este o modalitate de îi cinstii numele.

audce prin speranţă. Adevărul este că în lumea noastră au trăit şi sfinţi şi acest lucru este un adevăr pe care trebuie să îl luăm în considerare.[105]

Se poate spune că de mai multe ori sfinţii au fost ei cei care au avut nevoie de speranţă şi după ce au ajuns să se statorniccească în speranţă au ajuns în cele din urmă să o confere şi celor din jur. Să ne aducem aminte în acest sens se Sfântul Ciprian care a fost un vrăjitor care sluje aunui zeu păgân pe nume Apolo. Totul părea pierdut pentru Sfântul Ciprian şi se pare că nu mai era nici o speranţă ca el să vină la credinţa cea adevărată. Se ştie că sfântului Ciprian i-a fost cerut să facă mai multe vrăji asupra unei fecioare creştine. Sfântul Ciprian a putut vedea că vrăjile lui nu au nici un efect şi în urma acestui fapt avea să renunţe de idolatrie şi să se facă creştin. Se poate vedea aici un caz de sfânt care se poate spune că el a avut nevoie de speranţă. Dumnezeu i-a dat această speranţă şi i-a demosntrat că idolatria este o credinţă greşită. Meritul sfântului Ciprian este că el a primit aceste adevăruri de la Dumnezeu şi nu le-a contestat.[106] Un alt sfânt care se poate spune că şi el la rândul lui a avut nevoie de speranţă a fost Sfântul Ambrozie al Milanului. Acest sfât se ştie că iniţial a fost prefect al Milanului. A dus o viaţă profund morală şi se poate spune că în cele din urmă a fost extrem de atras de creştinism. A fost în acest sens o mare trecere de la funcţia de prefect la funcţia de episcop. Se poate spune că acest lucru a necesitat ca Sfântul Ambrozie să îşi pună speranţele în Dumnezeu. În cele din urmă el avea să devină unul dintre cei mai evlavioşi episcopi ai timpului său. Acest lucru ne spune că de mai multe ori sfinţi au trecut şi ei prin momente în care şi-au pus speranţa în Dumnezeu. Realitatea este că nimeni dintre cei care şi-au pus speanţa în Dumnezeu nu este lăsat la o parte de Dumnezeu. Acest fapt se poate spune că este o realitate şi trebuie să ţinem cont de ea.

Sfântul şi chipul sfântului de mai multe ori sunt realităţi care sunt ignorate de lumea noastră. Sfântul este o persoană a speranţei care se poate spune că are o înţelegere cât se poate de profundă şi de adâncă a ceea ce este speranţa şi a tot ceea ce ţine de ea. Un sfânt care se poate spune că a oferit speranţă lumii a fost Sfântul Constantin cel Mare care la anul 313 prin edictul de la Milano a eliberat credinţa creştin ortodoxă care a fost timp de mai multe secole oprimată şi persecutată de împăraţii romani. Pentru timpul său dar şi pentru timpurile noastre se poate spune că Sfântul Constantin a adus foarte multă speranţă. Timp de aproape 300 de ani creştinii au fost ucişi în persecuţii crunte şi crude în arenele imperiului roman. Acest lucru avea să se schimbe. Sunt mai mulţi care în zilele noastre contestă sfinţenia Sfântului

105 Mircea Păcurariu, *Sfinţi daco-romani şi romani* (Bucureşti, 2013).

106 Se poate spune că una dintre principalele lupte ale sfinţilor a fost lupta cu magia şi cu vrăjitoria. Acest lucru de mai multe ori s-a mnaifestat în lumea noastră. Să ne aducem aminte că în Vechiul Testament între Sfântul Moise şi magicienii egipteni avut loc o adevărată luptă. Magicienii au voit în acest sens să contramadeze toate puterile pe care Sfântul Moise le avea de Dumnezeu. Magia este după sfinţii părinţi o lucrare cu forţele diavoleşti sau cu puterea celui rău. Acest lucru a fost afirmat de mai mulţi sfinţi părinţi ai ortodoxiei. în acest sens din cele mai vechi timpuri ortodoxia a respins magia.

Constantin cel Mare dar nu trebuie să uităm că Sfântul Constatin a fost cel care a eliberat creştinismul şi l-a lăsat să fie o religie liberă. Rezulatele nu au întârziat să vină. Foarte mulţi sfinţi aveau să apară în urma actului pe care l-a făcut Sfântul Constatin. Aceste lucruri se poate spune că sunt zdrobitoare în ceea ce priveşte libertatea religiei şi a credinţei creştin ortodoxe. Creştinismul este în acest sens o religie care se poate spune că a oferit mai multe lucruri lumii printre care a fost şi abolirea sclaviei. Sfinţii sunt cei care în fiecare epocă a creştinismului reactualizează ceea ce am putea denumii „speranţa creştină." Această speranţă se poate spune că este un lucru care de mai multe ori aduce în faţa noastră speranţa şi mai ales nădejdea raiului. Acest fapt este cât se poate de mult un lucru pe care trebuie să îl părezentăm. Omul se confruntă cu multe greutăţi în această viaţă dar exemplele sfinţilor sunt cel care ne spun că în cele din urmă putem ieşii învingători. Acest lucru este de mai multe ori trecut cu vederea şi la fel de bine nu este extrem de bine înţeles. Sfinţii aduc de mai multe ori speranţă pentru noi prin puterea exemplului. Cine ar putea să se retragă în pustie şi să ducă o viaţă de lipsuri şi de greutăţi decât sfinţii? Să ne aducem aminte în acest sens şi de faptul că Sfântul Ioan Botezătorul a adus şi el speranţă. El a adus speranţa că prin pocăinţă omul se poate schimba şi la fel de bine el poate devenii mai bun. Acest lucru el l-a făcut prin instituirea botezului care se practică şi în zilele noastre. Să ne aducem aminte că primul care a botezat a fost sfântul Ioan Botezătorul. Sfântul Ioan Botezătorul a fost un sfânt care evident nu merita să fie executat. Totuşi, cât a trăit el a adus speranţă celor din jur. Se poate spune în acest sens că una dintre principalele misiuni ale sfinţilor este să aducă speranţă celor care sunt fără de nici un fel de speranţă.[107]

Se spune că un bunic ave aun nepot. La un moment dat nepotul a venit la el:

- Bunicule aş dorii să te întreb un lucru.
- Ce lucru?
- Ce este acela suflet?
- Suflet?
- Da.
- Se spune că într-un om trăiesc trei de „eu." Primul eu este rece şi el este de cele mai multe ori primul văzut de cei din experior. Al doilea „eu" este cel mai cald. El este văzut numai de cei mai buni prieteni ai tăi. Primul şi al doilea eu sunt într-o permenentă luptă pentru om ca cine v-a ajunge să îl controleze pe om. Lupta lor de mai multe ori se poate spune că naşte în noi îndoiala şi discordia. Numai al treia „eu" poate să îl reconcilieze pe om şi poate găsii un compromis dintre primii doi „eu." Uneori noi sunetm inconştienţi de existenţa lui dar el este întotdeauna în noi.
- Nu am auzit niciodată depre aceste lucruri.
- Primul „eu" este mintea. Dacă ea ia controlul asupra celui de al doilea devenim reci şi matematici. Al doilea „eu" este inimia. Dacă ea învinge devenim naivi. Apoi este uşor să fim răniţi şi înşelaţi. Al treiea „eu" este sufletul. Numai sufletul este cel care poate restaura balanţa în noi.

107 Florin Stuparu, *Sfântul Nicolae făcătorul de minuni* (Editura Sofia: Bucureşti, 2012).

Este cât se poate de adevărat că de mai multe ori ceea ce ne învaţă sfinţii nu este să ducem o viaţă de extreme ci se poate spune că viaţa pe care o învăţăm de la sfinţi este cât se poate de mult una care este a cumpătării şi de ce nu a balanţei. Atunci când omul se poate spune că menţine o balanţă în sine se poate spune că el devine cât se poate de mult plin de speranţă.[108] După cum am am spus se poate spune că parafrazând povestea de mai sus de cele mai multe ori ajungem să trăim în speranţă atunci când suntem cât se poate de mult într-o stare de echilibru. Echilibrul este un lucru care atunci când este cultivat se poate spune că aduce şi ne aduce ceea ce am putea denumii o stare de speranţă. Prin urmare se poate spune că speranţa se găseşte într-o viaţă cumpătată sau mai bine spus într-o viaţă echilibrată. Acolo unde lipseşte echilirul se poate spune că de mai multe ori lipseşte şi speranaţa. Să ne aducem aminte în acest sens de sfântul Atanasie cel Mare care a dat dovadă de foarte multă speranţă. Sfântul Atanasie după cum ştim s-a confruntat cu una dintre cele mai mair erezii ale secolului al IV-lea o erezie care nega că Hristos este fiul lui Dumnezeu ci este mai mult o creatură a lui Dumnezeu Tatăl. Sfântul Atanasie avea să fie exilat de pe scanul său de patriarh al Alexandriei de 3 ori şi de 3 ori s-a întors înapoi. La fel de bine se poate spune că sfântului Atanasie i s-au găsit mai multe obiecţii şi a avut de îndurat mai multe dispute şi controverse. El a avut însă speranţă în Dumnezeu şi se poate spune că în cele din ură a ieşit învingător. Speranţa în Dumnezeu este un lucru care este cel ce ne conferă cât se poate de mult puterea de a merge mai departe în drumul credinţei şi al virtuţilor. Aceste fapte se cuvine să le ştim şi să fim conştienţi de ele. Sfinţii au fost conştienţi că ajutorul lor în momente grele poate venii numai de la Dumnezeu şi pentru acest motiv el şi-ai pus nădejdea în Dumnezeu. Sfântul Atanasie cel Mare se poate spune că ni-l dă model pe Sfântul Antonie cel Mare care de mai multe ori a fost asuprit de diavoli dar prin credinţa şi prin speranţa sa în Dumnezeu a ajuns ca în cele din urmă să iese birutor. Aceste lucruri se poate spune că oferă cât se poate de mult conturul a ceea ce este şi a modului în care trebuie să înţelegem speranţa şi tot ceea ce ce ţine de speranţa care ne vine de la sfinţi. Sunt mai mulţi care atunci când au citit vieţile sfinţilor au început să prindă spreanţă în drumul lor spre Dumnezeu.[109]

Adevărul este că în timpurile noastre de mai multe ori sunt mai mulţi care neagă rolul şi importanţa sfinţilor. Sunt mai multe opinii nihiliste şi atee care susţin că în realitate sfinţii nu sunt necesari lumii în care trăim. Este destul de ciudat să ne imaginăm o lume fără de sfinţi. Sfinţii se poate spune că sunt eroii speranţei şi se sfinţi

108 Este de amintit aici că mai multe scrieri din Filocalie ne spune despre faptul că omul este chemată să ducă o viaţă a balanţei şi a căii împărăteşti sua după cum este ea numită de sfinţii părinţi a vieţii frumoase. Filocalia a denumit acest lucru ca şi „iubirea de frumos." Există cât se poate de mult un frumos spiritual care de cele mai multe ori atunci când ajunge să fie dobândit de oferă ceea ce am putea spune speranţă. Urâtul spiritual se poate spune că este răul şi acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere şi pe care la fel de bine trebuie să îl conştientizăm.

109 Sfântul Atanasie cel Mare, *Viaţa Sfântului Antonie cel Mare* (Scrieri 2) (Bucureşti, 1988).

trebuie să îi cinstim fiindcă spre deosebire de noi ei au ajuns să îl slujeacă pe Dumnezeu la modul deplin şi total. Sfinţenia este un lucru care după cum am spus de cele mai multe ori a adus în lumea noastră speranţa şi pentru acest motiv se cuvină să avem cultul sfinţilor. Este adevărat că orice religie are sfinţii ei. Există sfinţi ai buddhismului, ai hindusimului, ai zoroastrianismului sau ai islamului. Se poate spune că toţi aceştia sunt departe de sfinţii lui Dumnezeu care de cele mai multe ori au mărturisit credinţa în Hristos. Să ne aducem aminte în acest sens de sfântul Vasile cel Mare. Sfântul Vasile cel Mare a fost un sfânt care deşi a trăit puţin, mai mult de 50 de ani dar a adus foarte multă speranţă lumii din jur. El a fost autorul vasiliadelor care au fost campanii de ajutorarare a celor din jur. Sfântul Vasile cel Mare a fost cel care a făcut orfelinate pentru orfani, spitale pentru cei bolnavi, azile pentru cei bătârni şi abandonaţi şi cantine pentru cei săraci. Acest lucru se poate spune că este cât se poate de mult o muncă de a aduce speranţa în lumea noastră. Vom recunoaştem un sfânt dacă el v-a aduce speraţa pentru cei din jurul său.[110] Este în acest sens cât se poate de evident că de cele mai multe ori sfinţenia este un lucru cât se poate de deplin şi de frumos. Sunt mai mulţi care ne spun că nu trebuie să credem în sfinţii fiindcă sfinţii sunt cei care se interpun între noi şi Dumnezeu. Ce facem atunci cu călugării, cu pustinicii şi cu anahoreţii creştini care toată viaţă lor au dedicat-o rugăciunii şi comuniunii cu Dumnezeu?

După cum am spus sfântul creştin ortodox este o persoană care de cele mai multe ori este menit să aducă speranţă în jurul lor şi mai ales celor care au nevoie de speranţă. Trăim într-o lume care după cum am spus de mai multe ori nu este în firescul ei. Acest lucru se poate vedea de cele mai multe ori din neliniştea şi angoasa lumii în care trăim. Acest fapt este o realitate de care trebuie să avem vedere şi pe care trebuie să o ţinem în faţa noastră. După cum am spus, sfântul a fost prezent acolo unde a fost durere şi a mângâiat, a fost prezent acolo unde au fost ispite şi a întărit, a fost prezent acolo un necazurile au venit şi a adus încredere, a fost acolo unde lupta cu păcatul a fost la limită şi a confirmat că virtutea este calea pe care trebuie să o apucăm. Toate aceste lucruri se poate spune că leagă inexorabil noţiunea de sfânt de noţiunea de speranţă. Vom ajunge să de dăm seama ceea ce este speranţa şi care este importanţa speranţei când ne vom confrunta cu situaţii limită sau mai bine spus când vom avea dificultăţi. În această lume sunt mai mulţi cei care de mai multe ori au apucat pe calea răului. Sfinţii sunt cei care se poate spune că ajung să ne ducă la limanul speranţei şi a nădejdii. Aceste rânduri sunt scrise pentru a reactualiza relaţia sau legătura care există între sfinţi şi speranţă. Se cuvine să oferim spreanţă pentru a primii spreanţă. Sunt mai

110 Legătura dintre sfinţi şi speranţă se poate spune că este indestructibilă şi indiscutabilă. Deşi sunt mai mulţi în zilele noastre care îşi pun speranţele numai în guverne şi asociaţii politice se poate spune că acestea nu adus niciodată speranţa pentru lumea noastră. Sfinţii aduc în lumea noastră speranţa fiindcă de cele mai multe ori nimeni nu se gândeşte serios la lumea noastră. De cele mai multe ori omul îşi manifestă setea de a domina lumea şi nu dorinţa de a aduce speranţa în lume. Trăim într-o lume care deşi se laudă cu mari avansări în domneiul tehnic care la drept vorbind oferă foarte puţină speranţă.

mulţi care de cele mai multe ori se poate spune că nu contribuie cu nimic la a aduce mai multă speranţă lumii în care trăim. Ei bine, în acest context se poate vedea diferenţa dintre sfinţi şi oamenii rău. În timp ce omaneii răi sădesc discordia dintre noi se poate spune că sfinţii sunt cei care sădesc speranţa şi încrederea. Există în această lume mai multe lucruri rele care se poate spune că ne fac să ne pierdem speranţa. Aceste lucruri după cum am spus le putem birui sau mai bine spus putem să ieşitm biruitori asupra lor numai prin speranţă şi prin credinţă. Acolo unde au fost sfinţi se poate spune că de cele mai multe ori speranţele celor din jur s-au aprins. Acest lucru este un fapt pe care l-au experimnetat mai mulţi care au avut nevoie de speranţă. După cum am spus mai sus, trebuie să cultivăm speranţa pentru a putea primii speranţa. Oamenii răi sunt cei care cultivă răutatea şi se poate spune că atunci când trec prin momente grele ceea ce primesc de cele mai multe ori în schimb este răutatea pe care au cultivat-o. Sfântul creştin ortodox este conceput ca şi un om al speranţei pentru cei din jur. Acest lucru este un lucru care este comun la toţi sfinţii pe care îi cunoaşte ortodoxia.[111]

CONCLUZII

Cartea noastră despre speranţă se apropie de punctul final. Am dorit să adresăm un mesaj de speranţă omului contemporan sau omului lumii de azi. După cum ştim lumea de azi se confruntă cu multe probleme dar se poate spune că la toate aceste probleme există o soluţie şi acest lucru se poate spune că este menit să ne ofere speranţă. Trăim într-o lume în care acţiunile la mai mulţi dintre noi ne îndreaptă pe căi străine şi departe de speranţa creştin ortodoxă. Fie că este viaţa viciului, a păcatului sau a ignoranţei se poate spune că de mai multe ori în lumea noastră omul este confuz şi din cauza modului de viaţă speranţa dispatre de cele mai multe ori. Am dorit să demonstrăm în această carte că de cele mai multe ori deznădejedea sau lipsa de speranţă este o lucrare a răului. Atunci când de exemplu asuprim sau facem cuiva rău, îl aducem pe acest om într-o stare de deznădejde.[112] Sunt mai mulţi care spun că starea de deznădejde nu este un lucru al răului. Acest lucru este fals. Mai toţi marii excroci ai lumii se poate spune că se bazează pe înşelarea speranţeilor celui de lângă noi. Acest lucru se poate spune că de mai multe ori se manifestă prin sabotaj, înşelăciune,

111 Cristian Spătărelu, *Sfinţii melozi şi imnografi Ioan damaschinul şi Cosma Melodul,* (Cartea Ortodoxă, 2013).

112 S-a spus de mai multe ori că una dintre trăsăturile definitorii pe care le are omul contemporan în zilele noastre este de cele mai multe ori deznădejdea faţă de viitor şi de ziua de mâine. Acest lucru se poate spune că de mai multe ori a dus la curmarea vieţii şi a sinucideri. Ortodoxia susţine că oricât de grele ar fii împrejurărirle prin care trece un om el nub trebuie să ajungă la sinucidere. Acest lucru este un păcat pe care trebuie să îl evităm. Sinuciderea după cum am mai spus este culminarea deznădejdii şi a disperării la care poate ajunge un om.

miuncină sau hoţie ca să enumerăm numai câteva dintre metodele prin care răul ajunge să curme speranţele noastre.

În acest sens, este bine să evidenţiem şi acesta a fost unul dintre scopurile principale ale cărţii de faţă că de cele mai multe ori speranţa este un lucru care nu există în mediul viciat. Omul patimilor şi omul pătimaş nu mai are speranţă de cele mai multe ori şi dacă el o are de cele mai multe ori este una falsă. Speranţa este un lucru care după cum am spus este în continuă scădere în lumea noastră. Acest lucru după cum am spus este un fapt pe care trebuie să îl evidenţiem şi pe care trebuie să îl facem cunoscut. Trăim într-o lume care de mai multe ori este departe de a oferii speranţă celor care nu nevoie de ea. Se fac în lumea noastră mai multe compartimentări care se poate spune că de cele mai multe ori reduc speranţa pentru unii şi o accnetuaiză pentru alţii. Se poate spune că în lumea noastră unii care sunt consideraţi bogaţi au mai multă speranţă decât cei care sunt săraci. Acest lucru se poate spun că plasează discuţia în vechea temă a diferenţei dintre bogăţie şi sărăcie. Este cât se poate de adevărat că în sine speranţa creştină nu ţine foarte mult cont de gradul de bogăţie la care a ajuns un om. Din contră, speranţa creştină constă în a le acorda şi celor mici şi fără de speranţă o şansă. Acest lucru se poate spune că în plan istoric a îmbrăcat forma la mai multe ideologii şi la mai multe concepţii sociale şi politice. Teoretic toţi oamenii de stat vor să îi ajute şi să le ofere speranţe celor mici şi săraci. În realitate acest lucru are loc de foarte puţine ori. Tot în această carte am făcut un mic excurs despre cum a fost speranţa privită în istoria sau în trecutul lumii. Au existat şi încă mai există mai multe concepţii referitoare la speranţă [ελπιδα]. Acest fapt se poate spune că este cât se poate de mult un lucru care de cele mai multe ori a fost înţeles ca şi un lucru filosofic. În antichitate se credea că speranţa nu poate să vină decât din filosofie. Mai apoi lumea a crezut că speranţa poate venii din religie mai ales în evul mediu. În zilele noastre sunt foarte mulţi care îşi pun speranţele în ştiinţă. S-a spus de mai multe ori să ştiinţa este singura care îi poate oferii speranţă omului. Ceea ce este de remarcat aici este că toate epocile istorice au avut o anumită concepţie depsre speraţă. Aceste concepte se poate spune că au fost cât se poate de diferite. A existat în acest sens o concepţie aristocratică asupra speranţei care a fost dominantă în antichitate. Se credea că speranţa poate venii numai din aristocraţie sau mai bine spus din conducerea celor mulţi. Mai apoi a existat o concepţie feudalistă a speranţei care susţinea că speranţa poate venii numai din regimul feudalist. Ulterior a existat o mare mişcare sovietică care susţinea că speranţa poate venii numai din ideologia sovietică. Ceea ce este de remarcat aici este că în toate epocile istoriei omul a fost o fiinţă care a sperat. Nu există epocă istorică în care să nu identificăm o anumită concepţie a speranţei.[113]

Se spune că la un momnent dat la un fost profesor au venit doi studenţi. Profesorul i-a primit cu drag şi i-a invitat la masă. El i-a primit de amândoi şi i-a servit cu apă. În faţa primului el a pus un pahar cu apă din aur şi în faţa celui de al doilea el a spus un pahar învechit şi îndoit.

- Pot să vă întreb uin lucru? A spus primul student.

113 Ioan Rămureanu, *Istoria bisericească universală* (Bucureşti, 1993).

- Ce lucru?
- Nu vi se pare că trataţi diferit oaspeţii pe care îi primiţi?
- De ce?
- La colegul meu i-aţi dat un pahar de aur şi mie unul învechit şi îndoit.
- A. La asta te refereai?
- Da.
- Paharul de aur este un pahar pe care îl ţin de mai multă vreme în casa mea şi îl ofer numai celor mai onoraţi oaspeţi. Dar ceea ce nu ştiţi este că eu nu beau niciodată din acel pahar. Zilnic eu beau apă din paharul cel vechi şi îndoit. Cum vă tratez pe voi amândoi rămâne să vă daţi singuri seama. Ceea ce trebuie să ştiţi este că în toată casa mea eu am aceste două pahare de băut. În ambele pur şi simplu torn apă.

Am spus această întâmplare pentru a demonstra că de mai multe ori în viaţa noastră suntem cât se poate de mult conduşi şi ghidaţi după aparenţe. Acest lucru după cum am spus este un fapt cât se poate de evident şi de adevărat. De cele mai multe ori se poate spune că avem impresia că unii au şanse în timp ce noi nu avem. În realitate se poate spune că acest lucru este numai o problemă de aparenţă.[114] Prin urmare, aceste lucruri este bine să le definim şi să le avem în vedere. Speranţa după cum am spus de cele mai multe ori omul o primeşte de la Dumnezeu în funcţie de modul de viaţă pe care îl duce. Sunt mai mulţi care se poate spune că au ajuns să conteste acest lucru. Speranţa este o problemă pentru oamenii credincioşi în timp ce pentru omul fără de credinţă şi fără de Dumnezeu tot ceea cee există în această lume este o problemă de hazard. Dumnezeu nu a lăsat lumea în hazard şi se poate spune că de mai multe ori El este aproape de această lume prin ceea ce am putea spune pronia sau purtarea Sa de grijă. Acest lucru după cum am spus de mai multe ori este trecut cu vederea şi nu este luat în considerare.

Am vorbit în această carte că de mai multe ori Biblia a folosit termenul de speranţă şi se poate vorbii cât se poate de mult de o speranţă în sens biblic. Această speranţă de mai multe ori se poate spune că este eviddenţiată de conceptul de Mesia. Mesia a fost în Vechiul Testament una dintre cele mai mari speranţa ale lumii şi mai ales ale poporului ales. Mesia este cel care se poate spune că a „restaurat fiinţa umană” prin lucrarea Lui pe care a făcut-o în această lume. De mai multe ori sunt mai mulţi care ne spun că în realitate nu există nici un fel de speranţă în paginile Bibliei. Am demonstrat aici că Biblia are două moduri sau mai bine spus două categorii de a privii speranţa. Prima categorie se poate spune că este cea care se leagă sau mai bine spus se relaţionează de anumite momente istorice concrete prin care s-a desfăşutat istoria biblică şi a doua se poate spune că este mesajul pe care sfinţii Vechiului şi a Noului

---

114 Sunt mai mulţi care se poate spune că cred în ceea ce este sau mai bine spus cum am definii tema norocului. Norocul de mai multe ori după cum am spus defineşte conceptul sau modul de viaţă a mai multora dintre noi. Sunt mai mulţi care consideră după cum am vorbit în această carte că viaţa este o problemă de noroc. Norocul după cum am spus este un fapt cât se poate de incert şi este greu să spunem că Dumnezeu a lăsat viaţa omului ca fiind o problemă de noroc.

Testament l-au adus pentru noi şi pentru mântuirea noastră. Mesajul Bibliei este în cele din urmă că mântuirea sau intrarea în rai este posibilă prin credinţa în Domnul şi Mântuitorul Iisus Hristos. Acest lucru după cum am spus este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere şi pe care trebuie să îl evidenţiem. Biblia este în acest sens o carte a speranţei generice. Din paginile ei se poate spune că mai mulţi sfinţi şi-au găsit speranaţ şi mângîierea. Dacă mai mulţi sfinţi au găsit speranţă se poate spune că şi noi ar trebuie să ne găsim speranţa în Biblie şi în paginile ei. În acest sens trebuie să ajungem al o înţelegere şi o interpretare ortodoxă a bibliei şi nu una sectară.[115]

Tot în această care am vorbit mai mult despre faptul că de mai multe ori se poate spune că cu adevărat ortodoxia este o credinţă a speranţei. Sunt în acest sens mai multe dorinţe pe care omul modern le are şi pe care el le nutreşte. Se poate spune că aceste dorinţe sunt cât se poate de mult cele care de cele mai multe ori ajung să ne definească şi să ne confere conturul aceea ce este şi a modului în care este oferită speranţa. Ceea ce trebuie să ştim este că sunt mai multe religii false. Există de mai multe ori în lumea noastră ceea ce am putea denumii un aspect comercial al religiei care de mai multe ori implică cu sine practici yoga, bahai, psihedelice sau alt fel de experienţe cât se poate de concludente. Sfântul creştin ortodox a fost cel care se poate spune că în timpuri şi în vremuri extreme a adus mărturie despre faptul că ortodoxia este cât se poate de mult o credinţă şi o religie a speranţei. Să ne aducem aminte că în lumea noastră există extrem de multe infuzii religioase şi la fel de bine spus mai multe sincretisme religioase. În acest sens catolicii din zilele noastre au fost la începuturi ortodocşi dar în cele din urmă ei au renunţat la ortodoxie şi au mers pe o cale proprie. Acest lucru după cum am spus este o realitate pe care trebuie să o exprimăm.[116]

După cum am spus ortodoxia este chemată să fie o credinţă a speranţei. Omul este de mai multe ori biruit de deznădejde şi în acest sens el are nevoie de un sprinjin. Acest sprijin se poate spune că el îl găseşte la Biserică. Din acest punct de vedere este bine să evidenţiem că nu este bine să separăm ortodoxia şi Biserica Creştin Ortodoxă. Biserica Creştin Ortodoxă are mai multe meniri dar poate una dintre cele mai mari meniri ale ei este să aducă speranţa. Speranţa este un lucru care de mai multe ori este găsit şi explorat în ortodoxie. Ortodoxia se poate spune că este o credinţă a carităţii. Este nevoie să oferim speranţă celor din jur şi când el se face la scară generică se poate spune că el devine un lucru cât se poate de mult cu implicaţii religioase. Adevărul este că în religie sunt mai mulţi care sunt şarlatani şi de mai multe ori interpretează de mai

115 A. P Lopuhin, *Istoria biblică: Vechiul Testament* (Bucureşti, 1944).

116 Se ştie că anul 1054 a fost definitiv în ceea ce prveşte relaţiile sau mai bine spus legăturile dintre catolici şi ortodocşi. Acesta a fost anul în care a avut loc marea schismă. S-au făcut de atunci mai multe demersuri pentru a aduce din nou legătura sau mai bine spus comuniunea dintre catolici şi ortodocşi dar nu cu mare succes. În anul 1964 s-a semnat un acord generic prin care s-a susţiinut că Biserica Creştin Ortodoxă este liberă să conlureze cu Catolicismul. Totuşi, marile diferenţe dintre Biserica Creştin Ortodoxă şi Biserica Catolică continuă să existe şi în zilele noastre.

multe ori mesajul pe care îl aduce ortodoxia într-un sens propriu şi nu într-un sens care ţine de ceea ce este sau mai bine spus de firea ortodoxiei. Ortodoxia este prin urmare un lucru care există de foarte multă vreme şi se poate spune că de cele mai multe ori ea s-a defínti pe sine ca şi o credinţă a speranţei. Acest lucru este un fapt cât se poate de fundamental. Ortodoxia consideră că speranţa fundamentală a omului este de cele mai multe ori credinţa lui în Dumnezeu. Sunt mai mulţi care îşi aduc aminte de Dumnezeu numai în momente grele şi dificile. Acest lucru este o realitate şi un mare adevăr. De cele mai multe ori se poate spune că sunt foarte mulţi care nu înţeles sau mai bine spus nu asimilează ortodoxia cu speranţa. În acest sens se poate spune că este bine ca ei să îşi facă un proces mai amănunţit al conştiinţei. Faptul că ortodoxia este o credinţă a speranţei se poate spune că ni-l arată tot ritualul Sfintelor Paşti care se sărbătoresc în fiecare an. În fiecare an suntem chemaţi: „veniţi de primiţi lumină” care este se poate spune şi un ritual care ne cheamă la speranţă. De unde vine speranţa ortodoxie? Este cât se poate de evident că această speranţă vine de la Dumnezeu. Spernaţa este un lucru care de mai multe ori lipseşte în zilele noastre. Sunt mai multe familii care se dezmembrează din cauza greutăţilor economice cu care se confruntă lumea noastră, sunt mai multe dispute regionale care de mai multe ori se poate spune că duc la disturgerea de comunităţi întregi. Aceste lucruri se poate spune că sunt triste şi ştim că acolo unde domneşte tristeţea de cele mai multe ori nu există speranţă. Acest fapt este un lucru pe care trebuie să îl avem în vedere şi la care trebuie să ne raportăm. Speranţa este un lucru care după cum am spus este un fapt care de cele mai multe ori trebuie să ne vină din credinţă. La Dumnezeu există speranţă întotdeauna dar se mai pune problema dacă noi suntem cu adevărat vredinci de speranţa care vine de la Dumnezeu? Trebuie să căutăm să cultivăm speranţa şi acest lucru se poate spune că este un lucru şi un fapt care de mai multe ori ne aduce la ceea ce este şi la modul în care este definită dorinţa omului de a merge înainte. Dorim să mergem înainte în viaţă dar de mai multe ori ne confruntăm cu probleme şi dificultăţi. Nu trebuie să uităm atunci că trebuie să avem speranţă în Dumnezeu. Speranţa în Dumnezeu după cum am spus de cele mai multe ori îmbracă forma ortodoxiei.[117]

Se spune că la un moment dat un filosof a fost întrebat:

- Ce este timpul?
- Ieri, azi, mâine, a răspuns filosoful.
- Mai precis? A spus cel care a întrebat.
- Se spune că la un moment dat a existat un Azi care a voit să devină Veşnic. Ieri i-a spus lui Azi:
- Şi eu am vrut să fiu aşa când am fost tu.
- Ai întrebat Veşnicia cum face acest lucru?
- Am întrebat.
- Şi ce a spus?
- Prin schimbare, prin faptul că devine Ieri ceea ce a fost Azi.
- Acest lucru înseamnă că Veşnicia nu aparţine de sine. Ea este întotdeauna altcineva. Probabil că ceva o determină să facă acest lucru. Ce este?

117 Petroniu Tănase, *Icoane smerite din sfânta ortodoxie românească* (Bucureşti, 2002).

- Poate este Timpul? A spus Ieri.
- Ce Timp? A întrebat azi. Este numai eu şi cu tine şi poate Mâine.
  Cel care l-a provocat pe filosof nu mai spus nimic. Altcineva a intrat în discuţie.
- Filosofule, înseamnă că timpul este ceea ce trece. El poate dura prin oprire.
- Ai dreptate, de mai multe ori azi poate dura mii de ani, mai înainte de a trece. Uneori se pare că ieri a venit din nou şi îl tărim din nou. Există puţin de Mâine în Ieri şi Azi, dar foarte rar ajungem să o recunoaştem. Se pare că timpul se reduce cumva la această treime.

De cele mai multe ori se poate spune că speranţa este un lucru care ajunge să fie trăită în timp. Fără nici o îndoială că timpul este în acest sens un lucru cât se poate de legat de speranţă. În această carte am insitat mai mult asupra faptului că de mai multe ori se cuvine să oferim timp speranţei pentru ca ea să poată ajunge la deplinătate.[118] Am vorbim prin urmare despre faptul că de mai multe ori speranţa este un lucru care are nevoie de timp pentru a se concretiza sau mai bine spus pentru a se realiza. Totuşi există şi o speranţă care este dincolo de timp. Acestă speranţă se poate spune că se leagă de cele mai multe ori de cei care au murit şi la fel de bine de cei care au plecat de la noi. Am insitat în aceste rânduri că de mai multe ori ortodoxia consideră că există speranţă şi dincolo de moarte. Sunt în acest sens mai multe rugăciuni pe care le face ortodoxia pentru cei morţi. Adevărul este că moartea este una dintre cele mai mari provocări ale lumii noastre. În faţa morţii de mai multe ori unii devin atei şi alţii ajung la nihilism. Ortodoxia este o credinţă care ne oferă speranţa dincolo de moarte fiindcă se poate spune că moartea a fost biruită de Domnul Iisus Hristos. Acesta este motivul pentru care ortodoxia face rugăciuni pentru cei morţi. Dacă nu am mai avea nici o speranţă pentru cei morţi se poate spune că nu ne-am mai ruga pentru ei. Ne rugăm pentru cei morţi şi se poate spune că de cele mai multe ori prin faptul că ne rugăm avem speranţă că ei sunt în rai şi în fericirea şi bucuria raiului. Acest lucru se poate spune că este unul dintre lucrurile care ne mângâie şi care ne aduce cât se poate de mult speranţă. Moartea este lucrarea celui rău care din început a dorit răul oamenilor. Sfinţii părinţi ne spun că moartea nu este dincole puterile lui Dumnezeu. Sunt mai multe descoperiri pe care unii le-au avut pe parcursul timpului care ne demonstrează că moartea nu este un lucru şi o realitate care ne lasă fară de speranţă. Avem speranţă în Dumnezeu că el v-a rândui lucrurile care după moarte totul să fie bine pentru cei care au plecat de la noi. Totuşi, sunt mulţi care ridică mai multe semne de întrebare referitor la cei care au murit. Cum mai putem să avem speranţă pentru cei care au murit? La ce bun să ne rugăm pentru ei? Din descoperire ştim că cei care au murit se duc în două

118 Ceea ce mai mulţi teologi s-au întrebat a fost dacă la Dumnezeu există timp? Deşi Dumnezeu este autor al timpului se poate spune că El este dincolo de timp. Nu există în acest sens decât un prezent continuu la Dumnezeu. De mai multe ori se poate spune că aşa este concepută şi lumea de apoi. Sunt mai mulţi sfinţi părinţi care sunt de părere că nu v-a mai fii deloc timp în lumea care v-a venii. Acest lucru se poate spune că este un fapt care a fost de mai multe ori demonstrat de sfinţii care au ajuns să Îl cunoască pe Dumnezeu.

locuri: în rai cu Dumnezeu sau în iad cu diavolul. Această separaţie se poate spune că a fost mărturisită de mai multe ori de mai mulţi sfinţi părinţi.[119]

Am vorbit în acest sens că există o mare diferenţă dintre speranţa seculară sau mai bine spus sepanţa care se reduce numai la contingenţa acestei lumi şi la fel de bine există o speranţă care există în sens duhovnicesc. Această sepranţă de cele mai multe ori se poate spune că este mult mai profundă şi mult mai amplă decât simple speranţă în lumea aceasta. În lumea noastră de cele mai multe ori se poate spune că sepranţa se reduce la un mod de viaţă hedonist. Acest mod de viaţă hedonist se poate spune că este un mod de viaţă care vede sau la fel de bine are în centrul ei numai plăcerile trupeşti. Acest lucru se poate spune că de mai multe ori a adus în lumea noastră o criză a valorilor religioase. Speranţa duhovnicească se poate spune că este mult mai profundă decât speranţa seculară care de cele mai multe ori se reduce la ceea ce se poate spune un trai mai bun, mai multe plăceri şi de ce nu senzaţii tari. Acest lucru ne spune că speranţa este un fapt care de cele mai multe ori este anocrat în elementul religios. Prin speranţă se poate spune că Sfântul Moise a despăţit marea Roşie în două, Noe a reuşit să treacă cu bine peste potop, David a reuşit să facă unul dintre cele mai prospere regate din antichitate, Solomon a reuşit să facă un mare templu lui Dumnezeu care a durat mai mulţi ani de muncă şi Ilie a reuşit să iese biruitor în disputa sa cu idolatrii care se închinau la Baal. Aceste lucruri după cum am spus fac o distincţie cât se poate de evidentă dintre ceea ce este speranţa în sens duhovnicesc şi religios şi ceea ce este speranţa în sens secular.[120]

Am vorbit prin urmare că există o speranţă seculară. De mai multe ori ea s-a grupat în ceea ce am putea spune fedulaism, democraţie, aritocraţie, capitalism sau socialism ca să enumerăm numai câteva dintre modurile în care s-a manifestat speranţa seculară. În această carte am dorit să vorbim mai mult despre ceea ce este şi despre modul în care se manifestă speranţa în sens religos şi mai ales în sensul creştin ortodox. După cum am vorbit în rândurile acestei cărţi, de cele mai multe ori se poate spune că speranţa este un lucru care de cele mai multe ori nu are nici un fel de sens pentru omul care nu este ancorat în credinţa în Dumnezeu. Speranţa este cea care marea majoritate dintre noi ajungem să o trăim sau mai bine spus să o experimentăm atunci când suntem la momente critice sau mai bine spus în momente dificile. Ce să spunem atunci de momentul morţii? În faţa morţii se poate spune că noi ca şi muritori nu putem decât să

119 Jean Claude Larchet, *Creştinul în faţa bolii, suferinţei şi a morţii* (Editura Sofia: Bucureşti, 2004).

120 Etimologia termenului de secular provine din ceea ce se poate spune sensul pe care l-au folosit romanii în timpul imperiului roman. La finalul fiecărui secol romanii dădeau în vechime o mare sărbătoare care se numea seculum. Acest lucru se poate spune că a fost preluat sau mai bine spus acceptat de sensuri noi care au fost atribuite secularismului. În zilele noastre secularismul este separaţia care există dintre problemele religioase şi problemele de stat. Sunt mai mulţi adepţi ai secularismului care sunt de părere că statul şi Biserica nu trebuie să interfereze deloc.

sperăm. Moartea deşi este crută şi rea se poate spune că nu poate lua de la noi sau mai bine spus nu poate smulge de la noi speranţa. Acest lucru se poate spune că este pentru mai multă lume un fel de mângâiere în faţa morţii. Biserica Creştin Ortodoxă afirmă cu tărie că trebuie să sperăm în faţa morţii. Moartea este crudă şi ne i-a pe fiecare atunci când nu ne aşteptăm. Totuşi, moartea nu ne poate lua speranţa. Acest lucru se poate spune că este piatra de temeilie a Bisericii Creştin Ortodoxe. Ce mai avem în faţa morţii este speranţa. Pentru cei care au plecat de la noi şi care au fost răpuşi de moarte avem speranţele puse în Dumnezeu că Dumnezeu v-a rândui un loc mai bun pentru ei. Acest lucru se poate spune că direnenţiază cât se poate de mult concepţia religioasă a speranţei de concepţia seculară care ne face să sperăm numai referitor la ceea ce este în caderele acestei lumi. Dacă nu am avea speranţă se poate spune că lumea noastră ar fii fost mult mai urâtă şi mult mai groaznică decât este ea acum. Trebuie să cultivăm speranţa şi să le acucem speranţa şi celor din jurul nostru. Acest lucru se poate spune că în cele din urmă v-a face să trăim într-o lume mai frumoasă şi bună. Am vorbit în aceste rânduri că de cele mai multe ori sfinţii sunt cei care aduc speranţa celor din jur. În timp ce oamenii răi aduc deznădejdea se poate spune că sfinţii sunt cei care ne aduc speranţa şi ne fac cât se poate de mult mai sensibili. Sunt mai multe cazuri de sfinţi care se poate spune că au actualizat pentru noi ceea ce este şi modul în care se manifestă speranţa. Este nevoie de spreanţă în lumea noastră şi pentru acest motiv avem nevoie şi de credinţa creştin ortodoxă care se poate spune că la un anumit nivel ne oferă acest lucru.